

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
SKUPŠTINA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE

**PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH
DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U ŽUPANIJI
ZAPADNOHERCEGOVAČKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2022-2028. GODINE**

Grude, 2022. godine

ODLUKA
O USVAJANJU PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH
DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U ŽUPANIJI
ZAPADNOHERCEGOVAČKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2022. DO 2028. GODINE

Na temelju članka 26. točke e) Ustava Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03, 10/04, 17/11), članka 22. točka b) i članka 163. stavka (3) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj 23/20) i članka 96. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj:10/03), na prijedlog Vlade Županije Zapadnohercegovačke. Skupština Županije Zapadnohercegovačke na 28. sjednici održanoj 30. ožujka 2022. godine, donijela je

ODLUKU
O USVAJANJU PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I
MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U
ŽUPANIJI ZAPADNOHERCEGOVAČKOJ ZA RAZDOBLJE
OD 2022. DO 2028. GODINE

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ovom odlukom usvaja se Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje od 2022. do 2028. godine.

Članak 2.

(Sastavni dio Odluke)

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačke za razdoblje od 2022. do 2028. godine iz članka 1. ove Odluke, sastavni je dio Odluke.

Članak 3.

(Prestanak važenja ranije Odluke)

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o usvajanju Programa zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje od 2018. do 2023. godine („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 9/18).

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama Županije Zapadnohercegovačke“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
-SKUPŠTINA-
Broj:01-02-2-XXVIII-293/22
Široki Brijeg,30. ožujka 202. godine

S A D R Ž A J

UVOD	7
A) POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U ŽUPANIJI ZAPADNOHERCEGOVAČKOJ	8
1. Vizija i ciljevi	8
1.1. Vizija razvoja.....	8
1.2. Ciljevi razvoja.....	9
1.2.1. SWOT analiza strateških ciljeva.....	9
1.3. Zaključno razmatranje.....	13
2. Temeljna načela i opredjeljenja	13
3. Područja razvoja sustava zaštite i spašavanja	15
3.1 Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći.....	16
3.1.1 Prevencija od prirodnih i drugih nesreća.....	16
3.1.2. Ublažavanje.....	17
3.1.2.1. Administrativno-stručne mjere.....	18
3.1.2.2. Građevinsko-tehničke stručne mjere.....	18
3.1.3. Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije.....	18
3.2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.....	20
3.2.1 Odgovor.....	20
3.2.2 Oporavak.....	21
4. Provedba	22
4.1 Utvrđivanje Strategije razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.....	22
4.2. Razvojni programi i projekti.....	22
4.3. Nositelji provedbe Politike razvoja.....	23
4.4. Financiranje Programa razvoja.....	23
5. Zaključci	24
B) STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA I NJIHOVE REALIZACIJE	25
1. Općenito o strateškim pravcima	25
2. Akcijski planovi	26
3. Konkretni strateški pravci s akcijskim planovima	27
3.1. Program osiguranja minimum sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak	

prirodne i druge nepogode.....	27
3.2. Program zaštite od epidemija.....	30
3.3. Program zaštite od epizootija.....	33
3.4. Program zaštite od poplava.....	36
3.5. Program zaštite šuma.....	39
3.6. Utjecaj radiološko-kemijsko-bioloških (RKB) agenasa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš.....	42
3.7. Zaštita od potresa, mjere i postupci za smanjenje ugrožavanja.....	45
3.8. Izrada katastra izvorišta vode za piće.....	48
3.9. Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom.....	50
3.10. Projekt zaštite od postojećeg opasnog industrijskog otpada.....	53
3.11. Procjena resursa županije za potrebe zaštite i spašavanja.....	56
3.12. Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite.....	58
3.13. Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje.....	61
3.14. Odnosi s javnošću u zaštiti i spašavanju.....	61
3.15. Stanje objekata kulturne baštine i načini njihove zaštite.....	64
C) PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE OD POŽARA.....	67
1. Politika razvoja.....	67
2. Strategija razvoja.....	68
3. Akcijski plan.....	74
D) POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČIN REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM PODRUČJIMA.....	76
1. Zaključci iz procjene ugroženosti.....	76
1.1. Opći zaključci.....	77
1.2. Zaključci po pojedinim opasnostima.....	79
1.2.1. Potres.....	79
1.2.2. Visoki snijeg i snježni nanosi.....	80
1.2.3. Poplava.....	80
1.2.4. Suša i olujni vjetrovi.....	81
1.2.5. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti.....	81
1.2.5.1. Epidemije - Zarazne bolesti ljudi.....	81
1.2.5.2. Epizootije – Zarazne bolesti životinja.....	82
1.2.5.3. Biljne bolesti i štetočine u šumama.....	82
1.2.6. Rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava(NUS-a).....	83
1.3. Tehničko-tehnološke nesreće.....	83
1.3.1. Požari.....	83
1.3.2. Rušenje ili prelijevanje brana na hidroakumulacijama.....	84
1.3.3. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih tvari.....	84
1.3.4. Radioaktivno i drugo onečišćenje zraka, vode i tla.....	85
1.3.4.1. Onečišćenje zraka.....	85
1.3.4.2. Onečišćenje vode.....	85
1.3.4.3. Onečišćenje tla.....	86
1.3.5. Kulturno-povijesna dobra.....	86
1.3.6. Ostale nesreće.....	86
1.3.7. Snage civilne zaštite i materijalno-tehnička sredstva predviđena za	

angažiranje na zadacima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.....	87
1.3.8. Stanje organiziranosti, potpunosti opremljenosti informacijskog i komunikacijskog sustava u funkciji podrške upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.....	87
1.3.9. Potrebna financijska sredstva.....	87
2. Podaci o stanju organiziranosti civilne zaštite i dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća.....	88
2.1. Stanje organiziranosti civilne zaštite.....	88
2.1.1. Uprava civilne zaštite Županije i službe civilne zaštite općine/grada.....	89
2.1.2. Stožeri civilne zaštite.....	90
2.1.3. Službe zaštite i spašavanja.....	90
2.1.4. Postrojbe civilne zaštite.....	91
2.1.5. Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.....	91
2.1.6. Izvori financiranja.....	91
2.1.7. Civilno društvo i nevladine organizacije.....	91
2.2. Dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća.....	92
2.2.1. Procjena ugroženosti.....	92
2.2.2. Mehanizmi za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika.....	92
2.2.3. Osvrt na dosadašnja iskustva.....	92
2.2.4. Međunarodna suradnja u upravljanju smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća.....	93
3. Planske preventivne mjere zaštite i spašavanja.....	93
3.1. Opće naznake prevencije.....	93
3.2. Prevencija kroz mjere i aktivnosti.....	94
3.2.1. Potres.....	94
3.2.2. Visoki snijeg i snježni nanosi.....	94
3.2.3. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom.....	95
3.2.4. Suša.....	95
3.2.5. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti.....	96
3.2.6. Rizik od mina.....	97
3.2.7. Požar.....	97
3.2.8. Radijacijsko–kemijsko–biološka zaštita (RKB).....	98
3.2.9. Zaštita okoliša.....	99
3.2.10. Zaštita i spašavanje kulturno-povijesnih dobara.....	99
4. Temeljni ciljevi, zadaci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja.....	100
4.1. Temeljni ciljevi.....	100
4.2. Konkretna zadaća.....	100
4.3. Opremanje.....	101
4.4. Suradnja sa nevladinim organizacijama i udrugama.....	102
4.5. Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja.....	102
4.6. Smjernice za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite.....	102
5. Temelji za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju	104
5.1. Uvod.....	104
5.2. Obuka stožera, općinskih/gradskih službi civilne zaštite i uprave civilne zaštite.....	105

5.3.	Obuka stožera civilne zaštite u mjesnim zajednicama (MZ) i povjerenika civilne zaštite.....	105
5.4.	Obuka postrojbi opće i specijalizirane namjene	105
5.5.	Obuka službi zaštite i spašavanja.....	105
5.6.	Obuka pučanstva.....	106
5.7.	Cilj i namjena.....	106
5.8.	Programiranje.....	106
5.9.	Planiranje.....	106
5.10.	Financiranje obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje.....	107
5.11.	Zaključci o obuci i osposobljavanju.....	107
6.	Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje.....	107
6.1.	Pregled projekata istraživačke i razvojne djelatnosti.....	108
6.1.1.	Razvoj novih sustava komunikacijsko-informacijske podrške stožerima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja.....	108
6.1.2.	Formiranje baze podataka o resursima zaštite i spašavanja.....	108
6.1.3.	Organiziranje zračnog izviđanja i nadzora.....	108
6.2.	Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastava.....	109
6.3.	Projekti prema općim zaključcima Procjene ugroženosti.....	109
6.4.	Projekti po posebnim zaključcima iz Procjene ugroženosti.....	110
7.	Pregled očekivanih troškova sa izvorima financiranja.....	110
7.1.	Financiranje u sustavu zaštite i spašavanja u Županiji.....	110
7.2.	Financiranje u sustavu zaštite od požara i vatrogastva.....	111
7.2.1.	Planiranje financijskih sredstava za financiranje preventivne zaštite od požara.....	112
7.2.2.	Planiranje financijskih sredstava za financiranje vatrogastva.....	112
7.3.	Očekivani troškovi.....	112
7.4.	Pregled projekata financiranih iz međunarodne pomoći.....	113
E)	ZAVRŠNI DIO.....	117
 POPIS TABLICA:		
Tablica 1.	Područja ugrožena poplavama.....	36
Tablica 2.	Ključne opasnosti iz procjene ugroženosti.....	76
Tablica 3.	Struktura financijskih sredstava po izvorima i godinama.....	114
Tablica 4.	Okvirni plan utroška sredstava po programima za period 2022. - 2028. godine.....	115
Tablica 5.	Sredstva za zaštitu od požara i vatrogastva – okvirni plan utroška sredstava.....	116

UVOD

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje od 2022. do 2028. godine predstavlja okvirni i temeljni dokument, kojim će se, u procesu razvoja i izgradnje sustava zaštite i spašavanja, unaprijediti provedba Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20), (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06. i 43/10), (u daljnjem tekstu: Federalni Zakon o zaštiti i spašavanju), kao i Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09), (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu) provedbeni i drugi akti proistekli iz ovih zakona, odrediti smjerovi razvoja kroz provedbu konkretnih akcijskih planova i prioriteta, uskladiti i funkcionalno objediniti rješenja nositelja planiranja iz drugih zakona koja se odnose na ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja, osobito u ostvarivanju prevencije i postizanja spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće na području Županije Zapadnohercegovačke (u daljnjem tekstu: Županija)

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje od 2022. do 2028. godine sadrži sljedeća poglavlja:

- 1) Politiku razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji Zapadnohercegovačkoj,
- 2) Strateške pravce razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara sa akcijskim planovima njihove realizacije,
- 3) Program razvoja zaštite od požara,
- 4) Posebne dokumente o sadašnjem stanju razvoja sustava zaštite i spašavanja i načinu realizacije zadataka iz Programa razvoja u pojedinim područjima.

A) POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U ŽUPANIJI ZAPADNOHERCEGOVAČKOJ

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji (u daljnjem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija i ciljevi, kao i strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Županiji.

Politika razvoja jeste okvirni i temeljni dokument, kojim se omogućuje donošenje i provedba zakona, provedbenih i drugih akata, odlučuje o temeljnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcijskim planovima i prioritetima na razini Županije, kao i općina/gradova, (u daljnjem tekstu: jedinice lokalne samouprave).

1. Vizija i ciljevi

Kako je cilj strateškog razvojnog planiranja integralni razvoj, pri čemu integralni razvoj ne treba shvaćati kao usporedno ostvarivanje političko-ekonomskih (gospodarskih), socijalno-sigurnosnih (društvenih) i ciljeva zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, već kao ostvarenje jednog cilja koji integrira sve troje.

To ne znači integrirati tri problema u program, nego integrirati tri problema u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva.

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji (u daljnjem tekstu: Program razvoja) treba krenuti od postojeće situacije i ključnih problema sustava zaštite i spašavanja, raspoznajući buduće ciljeve razvoja zaštite i spašavanja, povezujući sadašnjost i budućnost kao ostvarivanje željenog cilja.

Osloncem na postojeću razvijenost upravnih i operativno-stručnih tijela, službi i postrojbi civilne zaštite, u potpunosti funkcionalno integrirati postojeću nepovezanost značajnih elemenata sustava zaštite i spašavanja u ministarstvima i drugim tijelima uprave, osobito, u protupožarnoj zaštiti i vatrogastvu, zaštiti od poplava i spašavanju na vodi, higijensko-epidemioloških službi, zdravstvenih ekipa u okviru službi hitne pomoći, kapacitete Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, MUP-a i policije i drugih pravnih osoba od značaja za zaštitu i spašavanje da se ozbiljnije zakorači ka bitnim područjima zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti i spremnosti za uspješan odgovor na prijetnje od prirodnih i drugih nesreća.

1.1. Vizija razvoja

1. Donošenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, Županija i jedinice lokalne samouprave, zakonodavna i izvršna vlast i pravne osobe i građani stekli su pravo i obvezu izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih i drugih nesreća. Temeljem toga, postojeće strukture u Županiji, jedinicama lokalne samouprave i drugim pravnim osobama, dužne su u okviru svoje redovite djelatnosti, zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara i okoliša doživljavati kao najvažnije pitanje održivog razvoja, u skladu s ovom zakonom i drugim zakonskim i provedbenim propisima.
2. Općim zaključcima iz Procjene ugroženosti Županije od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Procjena ugroženosti), koju je 16. studenog 2021. godine donijela Vlada Županije Zapadnohercegovačke (u daljnjem tekstu: Vlada Županije), ukazuje se na nužnost provođenja planskih preventivnih i operativno-stručnih mjera zaštite i spašavanja, za postizanje spremnosti u odgovoru na prijetnje od prirodnih i drugih nesreća i ključnih opasnosti kod svih nositelja planiranja: zakonodavne i izvršne vlasti, pravnih osoba i građana.
3. Materijalno-tehničkim opremanjem operativnih snaga, edukacijom stožera civilne zaštite za upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama i osoba za vođenje akcija zaštite i spašavanja,

uspostavom odgovarajućeg sustava obrazovanja za potrebe zaštite i spašavanja i razvijanjem svjesnosti o kulturi zaštite i spašavanja kod građana u mjestima gdje žive i rade, omogućiti smanjenje utjecaja prirodnih i drugih nesreća, onemogućavanje gubitaka ljudskih života, kao i šteta u materijalnim dobrima i okolišu.

1.2. Ciljevi razvoja

Ciljevi razvoja podrazumijevaju mjere i aktivnosti na smanjenju smrtnosti ljudi, broj osoba zahvaćenih katastrofama, izravnih ekonomskih gubitaka, štete na kritičnoj infrastrukturi, kao i povećanju dostupnosti sustavima ranog upozoravanja.

Pored prethodno iznijetih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući naučene lekcije i iskustva u proteklom periodu, te pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati utjecaj na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u Programu razvoja postavljaju se sljedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1.

Izgradnja i jačanje sustava zaštite i spašavanja.

Strateški cilj 2.

Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa.

Strateški cilj 3.

Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja.

Očekivani ishodi ovako postavljenih Strateških ciljeva, ogledaju se u znatnom smanjenju rizika od katastrofa i gubitaka života, egzistencije i zdravlja, kao i gospodarske, socijalne, kulturne i ekološke imovine osoba, gospodarskih društava i zajednice.

Za postizanje očekivanog ishoda treba težiti ostvarenju sljedećeg cilja: Spriječiti nove i smanjiti postojeće rizike od katastrofa kroz implementaciju integriranih i sveobuhvatnih ekonomskih, strukturnih, pravnih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, prosvjetnih, ekoloških, tehnoloških, političkih i institucionalnih mjera koje sprječavaju i smanjuju opasnost od izloženosti i ranjivosti, te povećavaju spremnost za odgovor i oporavak, a samim tim i jačaju otpornost.

1.2.1. SWOT analiza strateških ciljeva

SWOT analiza svakog definiranog Strateškog cilja, obrađeni su elementi: Snage (S-Strengths), Slabosti (W-Weaknesses), Prilike (O-Opportunities) i Prijetnje (T-Threats) u cilju sagledavanja vanjskih i unutarnjih čimbenika koji utiču na stanje i razvoj sustava zaštite i spašavanja.

Strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sustava zaštite i spašavanja

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji;</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz područja zaštite i spašavanja;</p> <p>Postojanje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu u Federaciji;</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva na federalnoj razini;</p> <p>Izrađena i usvojena Procjena ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji;</p> <p>Vlada Županije, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, nositelj je niza aktivnosti koje mogu rezultirati poboljšanjem opremljenosti, maksimalnim korištenjem postojećih kapaciteta, uz poštivanje zakona i podzakonskih akata.</p>	<p>Općenito nizak stupanj razvoja kapaciteta i infrastrukture (nedostatak i zastarjelost sredstava i opreme, te nedovoljna tehničko-tehnološka uvezanost struktura na različitim nivoima);</p> <p>Nedostatak financijskih sredstava za opremanje i razvoj;</p> <p>Ograničavajuće normativno – pravne odredbe i još uvijek složen postupak javnih nabava;</p> <p>Neujednačenost na svim razinama s aspekta stručne sprema i potreba razvoja zaštite i spašavanja, odnosno zaštite od požara i vatrogastva;</p> <p>Nepostojanje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu na županijskoj razini;</p> <p>Nepostojanje provedbenih propisa iz područja zaštite od požara i vatrogastva na županijskoj razini.</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Nabava opreme kroz sudjelovanje u zajedničkim projektima sa međunarodnim organizacijama;</p> <p>Nabava opreme putem donacija, veće uključivanje uposlenih u razvojne planove;</p> <p>Opremanje kroz projekte EU IPA;</p> <p>Pridruživanje Mehanizmu civilne zaštite EU i korištenje financijskih instrumenata pomoći;</p> <p>Prihvaćen Sporazum o suradnji i pridruživanju BiH i EU, Odluka broj:1313/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu od 17. prosinca 2013. godine;</p> <p>Dostupnost sredstava fondova koji bi se mogli koristiti za projekte zaštite i spašavanja;</p> <p>Jačanje nevladinih udruga i realizacija zajedničkih projekata u području zaštite i spašavanja kroz programe, projekte i realizaciju aktivnosti.</p>	<p>Nemogućnost praćenja velike brzine tehnološkog razvoja;</p> <p>Neformiranje odgovarajućih struktura za korištenje opreme;</p> <p>Nedostatak potrebnih ljudskih resursa;</p> <p>Utjecaj nepovoljnih političkih prilika na razvoju kapaciteta za zaštitu i spašavanje;</p> <p>Spor razvoj struktura zaštite i spašavanja, zaštite od požara i slaba opremljenost;</p> <p>Mogućnost promjene statusa tijela uprave za civilnu zaštitu na razini Federacije, županija, gradova i općina.</p>

Strateški cilj 2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH;</p> <p>Doneseni provedbeni propisi;</p> <p>Kontinuirano provođenje obuke formiranih služba zaštite i spašavanja, sukladno sa utvrđenim propisima;</p> <p>Potpisani sporazumi i memorandum sa susjednim i drugim državama i međunarodnim organizacijama;</p> <p>Kontinuirani rad na širenju suradnje na području zaštite i spašavanja sa drugim županijama i međunarodnim organizacijama;</p> <p>Dobra iskorištenost projekata iz IPA programa pomoći EU u području civilne zaštite.</p>	<p>Nedostatak financijskih sredstava za organiziranje većeg broja vježbi u Županiji;</p> <p>Nepostojanje trening centara za zaštitu i spašavanje po međunarodnim standardima;</p> <p>Neprilagođenost vježbi realnom stanju na terenu u pogledu konkretne suradnje struktura zaštite i spašavanja u nesrećama;</p> <p>Neiskorištavanje utvrđenih naučenih lekcija iz vježbi i ranijih nesreća u praksi;</p> <p>Niska razina znanja i svijesti građana na opasnosti od katastrofa.</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Sudjelovanje predstavnika zaštite i spašavanja na obukama, treninzima i vježbama;</p> <p>Sudjelovanje u znanstvenim i drugim edukacijskim projektima u suradnji sa akademskim, međunarodnim, nevladinim i drugim institucijama i organizacijama;</p> <p>Iskorištavanje IPA programa pomoći EU u jačanju odgovora na katastrofe (uspostava interventnih timova po uzorima na EU, obuke i vježbe);</p> <p>Sve veći zahtjevi za boljom organiziranijom, opremljenijom i funkcionalnijom civilnom zaštitom;</p> <p>Ostvareno bogato iskustvo kroz dosadašnju suradnju, stečena znanja za nove prilike i mogućnosti poboljšanja suradnje;</p> <p>Zajedničko sudjelovanje u projektima, posebno sa susjednim državama u slučajevima postojanja rizika sa prekograničnim efektima;</p> <p>Kreiranje novih zakonskih propisa iz područja zaštite i spašavanja (promjena i prilagođavanje);</p> <p>Poboljšanje suradnje sa nevladinim udrugama.</p>	<p>Nastanak prirodne ili druge nesreće velikih razmjera koja bi mogla ugroziti kapacitete i proces obučavanja;</p> <p>Mogućnost napuštanja dostignutih reformi u području zaštite i spašavanja;</p> <p>Umanjivanje pomoći za civilnu zaštitu od strane EU, Spor razvoj struktura zaštite i spašavanja i slaba opremljenost;</p> <p>Promjene klime - klimatske promjene;</p> <p>Zaostajanje BiH u procesu pridruživanja EU;</p> <p>Nepoštivanje pozitivnih zakonskih propisa;</p> <p>Neadekvatan pravni i regulatorni okvir za sprječavanje bespravne gradnje;</p> <p>Nezadovoljstvo građana niskim životnim standardom, neadekvatna pravna rješenja;</p> <p>Loša koordinacija između viših razina vlasti i jedinica lokalne samouprave.</p>

Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Zakona o zaštiti i spašavanju; Postojanje provedbenih propisa iz područja zaštite i spašavanja; Postojanje provedbenih propisa iz područja zaštite od požara i vatrogastva na federalnoj razini; Izrađena i usvojena Procjena ugroženosti od požara u Županiji, izrađen i usvojen Plan zaštite od požara u Županiji; Postojanje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu; Donošenje Zakona o šumama na razini Županije, kojim se, pored ostalog regulira obveza organiziranja i provođenja svih potrebnih preventivnih mjera zaštite šuma od požara od strane vlasnika i korisnika tih prostora, gašenje početnog požara i inspekcijski nadzor nad provođenjem propisanih mjera zaštite od požara, u cilju smanjenja rizika od pojave šumskih požara te direktnih i indirektnih šteta koje nastaju kao posljedica požara; Formiranje odgovarajućih struktura za zaštitu od požara i vatrogastvo – profesionalnih vatrogasnih postrojbi (PVP) na razini općina/gradova; Formiranje dragovoljnih vatrogasnih postrojbi; Vlada Županije, u skladu s Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, nositelj je niza aktivnosti koje mogu rezultirati poboljšanjem opremljenosti, maksimalno korištenje postojećih kapaciteta, uz poštivanje zakona i podzakonskih akata; Mogućnost daljnjeg razvoja zaštite od požara i vatrogastva u području prevencije.</p>	<p>Ne donošenje svih podzakonskih propisa utvrđenih Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu zbog čega nije moguće u potpunosti implementirati ovaj zakon; Ne donošenje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i podzakonskih akata na županijskoj razini; Općenito nizak stupanj razvoja kapaciteta i infrastrukture (nedostatak i zastarjelost sredstava i opreme, te nedovoljna tehničko-tehnološka uvezanost struktura na različitim razinama); Nedostatak financijskih sredstava za opremanje i razvoj; Ograničavajuće normativno – pravne odredbe i složen postupak javnih nabava; Nepostojanje trening centara za vatrogasce, infrastruktura (objekti, sredstva, oprema); Nepovoljna starosna i kvalitativna struktura uposlenih u PVP; Postojeća struktura ljudskih resursa neujednačena na svim razinama s aspekta stručne spreme i potreba razvoja zaštite i spašavanja, odnosno zaštite od požara i vatrogastva; Nema ustanovljenih baza podataka u području zaštite od požara i vatrogastvu.</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Nabava opreme kroz sudjelovanje u zajedničkim projektima sa međunarodnim organizacijama; Nabava opreme putem donacija; Veće uključivanje uposlenih u razvojne planove; Opremanje kroz projekte EU, IPA i druge međunarodne projekte; Ulazak u procese EU integracija ili njegov segment o civilnoj zaštiti, tehnička pomoć, IPA, drugo; Dostupnost sredstava fondova koji bi se mogli koristiti za projekte zaštite i spašavanja; Stalna podrška od strane Vlade Županije, općinskih/gradskih načelnika i gradonačelnika za razvoj zaštite od požara i vatrogastva.</p>	<p>Nemogućnost praćenja velike brzine tehnološkog razvoja; Nedostatak potrebnih ljudskih resursa u profesionalnim vatrogasnim postrojbama; Utjecaj nepovoljnih političkih prilika na razvoja kapaciteta za zaštitu i spašavanje; Spor razvoj struktura zaštite i spašavanja i zaštite od požara i slaba opremljenost; Veliki broj zahtjeva za organiziranom, opremljenijom i učinkovitijom preventivnom zaštitom od požara i vatrogastvom; Nespremnost i nemotiviranost uposlenih na kontinuiranu edukaciju i obnavljanje znanja, potrebnog za kvalitetnije obavljanje poslova u području vatrogastva.</p>

Analiza nam je pružila mogućnost da sagledamo koje su naše snage, a koje slabosti, prilike i prijetnje, na temeljem čega smo identificirali strateške pravce budućeg djelovanja, odnosno razvoja zaštite i spašavanja u Županiji.

1.3. Zaključno razmatranje

Program razvoja će se realizirati kroz strateške planove Uprave civilne zaštite i planove županijskih ministarstava i drugih tijela Županije, odnosno kroz trogodišnju i jednogodišnju realizaciju i procjenu provedenih aktivnosti i globalnog napretka.

Uprava civilne zaštite će, shodno utvrđenim ovlaštenjima u Zakonu o zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća i drugim podzakonskim aktima, pratiti i koordinirati realizaciju ovih aktivnosti i o tome redovno informirati Vladu Županije i predlagati naredne mjere i aktivnosti.

2. Temeljna načela i opredjeljenja

Svi oblici zaštite i spašavanja moraju se provoditi sukladno načelima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih utjecaja prirodnih i drugih nesreća, te sukladno preuzetim međunarodnim obvezama (Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine, Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954., Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999., Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976., Dopunskim protokolom ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN, koja uključuje glavna načela provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama, kao i neobvezujućih preporuka iz Osla, a koja obuhvaćaju načela, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno-civilnih snaga u mirnodopskim prirodnim i drugim nesrećama) i načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju i drugim propisima iz ovog područja.

Na temelju prethodnog, temeljna opredjeljenja u ovom području su:

1. Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje, ako je zbog prirodne i druge nesreće ugrožen njegov život, zdravlje i imovina;
2. U slučaju prirodne i druge nesreće zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima;
3. Svaka fizička i pravna osoba ima pravo i obvezu samostalno i skupa s drugim provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
4. U slučaju prirodne i druge nesreće svatko je dužan pomagati u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti. Čovjeku koji je u životnoj opasnosti svatko mora priteći u pomoć, ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ako ne može pomoći treba o tome žurno obavijestiti operativni centar civilne zaštite jedinica lokalne samouprave i Županije, ili za pomoć se pobrinuti na drugi način;
5. Sve aktivnosti za zaštitu i spašavanje su humanitarne i nepolitičke naravi;
6. Županija i jedinice lokalne samouprave organiziraju zaštitu od prirodnih i drugih nesreća kao jedinstven i cjelovit sustav;
7. Županija i jedinice lokalne samouprave su izravno odgovorni za provođenje zaštite i spašavanja na svome području;
8. Preventivne mjere moraju imati prednost nad svim oblicima planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća;

9. Građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća;
10. Organizirane snage zaštite i spašavanja, u ratu, obvezne su pomoći provođenju humanitarnih načela određenih Ženevskim konvencijama;
11. Podatci o opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima za zaštitu i spašavanje su javni;
12. Svaki punoljetni građanin mora obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite, policiju, odgovarajuću službu ili Upravu civilne zaštite o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna;
13. U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju svaka fizička i pravna osoba odgovorna je za provođenje zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća;
14. Jedinice lokalne samouprave, putem operativnih centara civilne zaštite i sredstava javnog informiranja, moraju obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja i pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće;
15. Fizičke i pravne osobe dužne su pravodobno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih objekata i uposlenika od eventualnog nastanka prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanim u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i osiguranja imovine kod nadležnih osiguravajućih kuća. Eventualnu pomoć u saniranju nastalih šteta mogu tražiti od drugih fizičkih i pravnih osoba, tek ako su proveli prethodne aktivnosti;
16. Priprema sustava zaštite i spašavanja temelji se na prilagodbi organizacije materijalnim i ljudskim mogućnostima jedinica lokalne samouprave i Županije, te razvijenosti kritične infrastrukture i stupnju osjetljivosti na pojedine vrste ugroza;
17. Jedinica lokalne samouprave, u slučaju prirodne ili druge nesreće prvo upotrebljava svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje. U slučaju, kada zbog velikog obujma nesreće snage i sredstva jedinice lokalne samouprave nisu dovoljne, ugrožena jedinica lokalne samouprave traži pomoć od susjednih jedinica lokalne samouprave. Ako i njihova pomoć nije dovoljna, ugroženoj jedinici lokalne samouprave pomoć dodjeljuje Županija, i Federacija BiH u skladu s mogućnostima;
18. Oružane snage Bosne i Hercegovine i obrambena sredstva mogu se upotrijebiti za zaštitu i spašavanje kada raspoloživi civilni resursi nisu dovoljni za brzo i učinkovito izvođenje akcija zaštite i spašavanja i kada vojska nije prioritarno potrebna za obavljanje obrambenih zadataka, temeljem Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05) i Vojnoj doktrini Oružanih snaga (poglavlje III, pružanje pomoći civilnim vlastima za vrijeme prirodnih i drugih nesreća);
19. Uporaba snaga i sredstava u slučaju prirodne i druge nesreće, mora biti dovoljna i ekonomična u razmjeru s ugroženošću, odnosno posljedicama prirodne i druge nesreće;
20. Izvođenje akcija zaštite i spašavanja temelji se na obvezatnom provođenju odluka nadležnih stožera civilne zaštite. Ako kojim slučajem bude razvidno da odluka upućuje na vršenje kaznenog djela ili kršenje međunarodnog humanitarnog prava, nitko nije obvezan i ne smije provoditi takvu odluku;
21. Svaki ovlašteni dužnosnik civilne zaštite, zapovjednik, rukovoditelj službe odnosno vođa skupine i spasilac mora znati tko je njegov nadređeni;
22. Da bi spriječili ili bar ublažili posljedice prirodnih i drugih nesreća treba brzo reagirati i učinkovito raditi. Zbog toga snage za zaštitu i spašavanje moraju biti organizirane, opremljene i osposobljene tako da se u slučaju prirodne i druge nesreće mogu odazvati u što kraćem roku;
23. Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organiziraju se zavisno od Procjene ugroženosti i usklađene potrebe na razini lokalne samouprave i Županije;
24. Službe zaštite i spašavanja organiziraju se za obavljanje onih zadaća zaštite i spašavanja za koje nisu razvijeni kapaciteti u okviru redovite djelatnosti ministarstava i drugih tijela

- uprave, u službama jedinica lokalne samouprave, institucijama, zavodima, ustanovama, javnim poduzećima, postojećih dragovoljnih ili profesionalnih spasilačkih službi;
25. Postrojbe civilne zaštite organiziraju se po prostornom i funkcionalnom načelu, a mogu i u kombinaciji oba načela;
 26. Kod organiziranja i provođenja zaštite i spašavanja u načelu se koriste postojeći konceptualni materijalni i drugi resursi, ali i prepoznati kapaciteti strukovnih organizacija, udruga građana i organizacija civilnog društva;
 27. Provođenje djelatnosti zaštite i spašavanja u miru, izvanrednim uvjetima zahtijeva stabilnu organizacijsku strukturu, opremljenu i osposobljenu za vršenje zadaća u svim uvjetima prirodne i druge nesreće;
 28. Pripadnici snaga za zaštitu i spašavanje imaju pravo na zaštitu pri radu za što su odgovorni njihovi utemeljitelji. Za provođenje propisanih mjera za zaštitu i zdravlje na radu skrbe tijela koja izravno zapovijedaju određenim postrojbama, službama i svim drugim snagama u operativnoj situaciji;
 29. Rješenja i postupci iz planova zaštite i spašavanja moraju biti jednostavni, jasni i razumljivi i prethodno simulirani kroz oblike obuke radi provjere valjanosti i ažurnosti, s čime moraju biti upoznati svi čimbenici njihove izvedbe;
 30. Korištenje preventivnog pristupa podrazumijeva ostvarivanje priprema za provođenje zaštite i spašavanja koje imaju nezamjenjivu ulogu. Skupe, a učinkovite mjere ne smiju biti izgovor niti razlog odlaganja njihove realizacije od strane nositelja planiranja za slučajeve kada postoji opasnost velike ili nepopravljive štete;
 31. Za svaku fizičku i pravnu osobu koja je namjerno ili uz nepažnju uzrokovala ugroženost zbog koje su nastali troškovi dodatnog provođenja mjera, odnosno koja je uzrokovala naknadnu štetu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/03);
 32. Protiv poznatih rizika po pravilu treba se zaštititi;
 33. Sve razine vlasti po pravilu skrbe za pomoć, odnosno socijalnu zaštitu samo onim pojedincima koji je sami sebi ne mogu osigurati;
 34. Pomoć u slučaju prirodne i druge nesreće po pravilu je besplatna.

3. Područja razvoja sustava zaštite i spašavanja

Planiranje razvoja sustava zaštite i spašavanja za suprotstavljanje prirodnim i drugim nesrećama je izvodljiv i isplativ način da se osigura učinkovito suočavanje s posljedicama djelovanja tih nesreća. Brzo i učinkovito djelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja uz dobro provedenu suradnju i koordinaciju, odnosno upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama, može spasiti mnoge živote, smanjiti socijalno-ekonomske, političke i sigurnosne poremećaje, spriječiti lanac naknadnih nesreća, koje mogu izazvati i veće posljedice od utjecaja prirodne ili druge nesreće koja se već dogodila.

Programom razvoja uspostavlja se međuresorna suradnja nositelja planiranja, veza između različitih stručnih profesionalnih i dragovoljnih skupina i ukazuje na elemente njihovog zakonskog i funkcionalnog djelovanja u produciranju mogućnosti novog, prikladnog odgovora društvene zajednice na prirodne i druge nesreće. Razumijevanje logike koja stoji iza procesa izrade Programa razvoja, preduvjet je za prikladan slijed potrebnih koraka.

Od Programa razvoja ne očekuje se da će omogućiti upravljanje i operativni razvoj namjenskih kapaciteta zaštite i spašavanja za slučaj prirodnih i drugih nesreća, ali se očekuje smjer i pravac izgradnje i integriranje elemenata u jedinstven sustav zaštite i spašavanja koji omogućuje vladama, organizacijama, zajednicama i ovlaštenim pojedincima i građanima da brzo i učinkovito odgovore na prirodne i druge nesreće.

Utjecaji prirodnih i drugih nesreća razlikuju se po načinu iskazivanja, razinama i vrsti izazvanih oštećenja, geografskom obujmu, rasporedu izazvanih šteta i stupnju upozorenja koji se može očekivati. Načini odgovora, uključeni nositelji planiranja (ministarstva i druga tijela uprave),

sektori-područja, konceptualni resursi po vrsti i obujmu, protok informacija, način ostvarivanja komunikacijsko-informacijske podrške upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama i drugi dijelovi žurnog odgovora zajednice, imaju jasne sličnosti.

Razvoj zaštite i spašavanja treba biti usmjeren postizanju uspješnog odgovora na prirodne i druge nesreće, spašavanju života, skrbi za beskućnike, ostvarivanju mjera oporavka i održanju kontinuiteta umješnog upravljanja u prirodnoj i drugoj nesreći na pogođenom području.

Sedmogodišnjim Programom razvoja omogućuje se uobičajeno godišnje i trogodišnje planiranje, izrada planova zaštite i spašavanja temeljem važnih podataka iz Procjene ugroženosti, nadzor i odgovornost nad provođenjem i kontinuirane popravke postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti, mjesto zbivanja, jačinu i točne osobine hitnosti kojima će trebati upravljati.

S toga stajališta, kreiranjem budućih politika ukupnog napretka treba osigurati, da razvoj ne uzrokuje probleme prirodnih i drugih nesreća, niti da pogoršava postojeće podložnosti riziku ili opasnostima od tih nesreća.

Odlučivanje o Programu razvoja, u Skupštini Županije jeste čin postizanja «službenog vlasništva» nad Programom najvišeg tijela zakonodavne vlasti, što je najbolje jamstvo značenja Programa razvoja i zahtjev za visokom razinom transparentne provedbe programskih obveza.

Stoga će biti potrebno pravodobnim, racionalnim, timskim radom različitih struka i profila, na temelju novih tehničko-tehnoloških standarda, uz uporabu novijih dostignuća u zaštiti i spašavanju, uz angažiranje domaćih resursa i znalaca u vrlo kratkom vremenu razviti/obnoviti novi učinkovit sustav zaštite i spašavanja radi poboljšanja organiziranosti, upravljanja i materijalne pokrivenosti zaštite i spašavanja u uvjetima provođenja društvenih, sigurnosnih, obrambenih, ekonomskih i tehničko-tehnoloških reformi.

Multidisciplinarnost sadržaja mjera zaštite i spašavanja, prisutna fragmentacija nositelja zaštite i spašavanja, podložnost, način, obujam i vrste posljedica od prirodnih i drugih nesreća i sposobnost odgovora na izazove prirodnih i drugih nesreća, upućuju određenje strateških područja razvoja sustava zaštite i spašavanja čiji je središnji stup razvoja u osiguranju kontinuiteta upravljanja u tim uvjetima.

Uključivanje područja razvoja u ciklus upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća je s namjerom da se osigura društvena, stručna i znanstvena usmjerenost prema zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od višestrukih posljedica koje te nesreće sobom nose.

Koncept strateškog programiranja i planiranja razvoja sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara se stručno, metodski i logički podrazumijeva u okviru dvije faze i u četiri međusobno povezana područja razvoja i to:

a) Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći:

- prevencija od prirodnih i drugih nesreća,
- ublažavanje kao dio područja prevencije,
- pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije.

b) Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće obuhvaća:

- odgovor,
- oporavak.

3.1. Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći

3.1.1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

Prevencija kao razvojno područje zaštite i spašavanja jeste središnja točka aktivnosti nositelja planiranja institucija javne vlasti, pravnih osoba i građana u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Cilj prevencije od prirodnih i drugih nesreća, u djelokrugu rada i odgovornosti svih nositelja planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica tih nesreća.

Temeljem zakonskog djelokruga rada, nadležna ministarstava i druga tijela uprave u Županiji i jedinici lokalne samouprave obvezni su planirati i provoditi prevenciju od prirodnih i drugih nesreća jednako kao i građani, strukovne udruge građana, organizacije civilnog društva i druge organizacije sukladno njihovoj djelatnosti.

Planiranje mjera prevencije ostvaruje se kroz programe i planove zaštite od prirodnih i drugih nesreća u okviru razvojnih ciklusa za pojedine djelatnosti u kontekstu sljedećih aspekata:

- planiranja održivog razvoja društvene zajednice na svim razinama,
- najprikladnije politike državnog upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama,
- prikladnim zakonodavstvom o zaštiti i spašavanju,
- planiranjem u zaštiti i spašavanju (planovi zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća).

Provođenje mjera prevencije u zaštiti i spašavanju oslonjeno je na područja rada nositelja planiranja i uređuje se područnim (sektorskim) zakonodavstvom.

Provođenje preventivnih mjera, sukladno zaključcima iz Procjene ugroženosti, osobito je važno:

- u području zakonodavstva,
- u području zaštite zdravlja ljudi (epidemije),
- u području planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma (zaštita od potresa, rušenja, odrona, klizanja i slijeganja tla),
- u području zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, požari, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protugradna zaštita, oluja i mraz),
- u području energetike i industrije (eksplozije, plinova i opasnih tvari),
- u području protupožarne zaštite i vatrogastva (šumski i drugi požari, eksplozije plinova i opasnih tvari),
- u području zaštite životinja i namirnica životinjskog podrijetla (epizootije, zoonoze);
- u području radijacijske, kemijske i biološke zaštite (radijacijsko i drugo onečišćenje zraka, vode i tla),
- u području prometa i komunikacija u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu,
- rizici uslijed visokog snijega i velikih snježnih nanosa,
- rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

3.1.2. Ublažavanje

Učinci prirodne i druge nesreće proizvode izravne i neizravne posljedice po ljude i materijalna dobra (državu ili društvenu zajednicu), zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno djelovati.

Polazno stajalište uz ovu prosudbu je da i pored toga što je moguće spriječiti neke učinke prirodne i druge nesreće, drugi učinci će očigledno nastaviti postojanje, ali se oni mogu izmijeniti ili smanjiti uz uvjet da se poduzme odgovarajuća akcija.

Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sila udara, rušilačkog djelovanja prirodne ili druge nesreće po Županiju i jedinice lokalne samouprave, ljude i materijalna dobra.

Područje ublažavanja je nastavak ojačanja prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se načelno dijele na:

3.1.2.1. Administrativno-stručne mjere

- Razvoj zakonskog okvira.
- Financijski poticaji usmjereni na promoviranje strukturalnih mjera ili ublažavanja, tehničku pomoć, olakšice osiguranja, porezne olakšice, i drugo.
- Obuka i obrazovanje.
- Izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija.
- Instaliranje sustava za operativne centre civilne zaštite.
- Svjesnost javnosti.

3.1.2.2. Građevinsko-tehničke stručne mjere

Uobičajene građevinsko-tehničke stručne mjere ublažavanja izravno su u funkciji učinkovite zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i razvijaju se na temelju:

- Odgovarajućeg prostornog planiranja;
- Procjene fizičkih sila koje mogu nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća;
- Planiranje i analiza mjera da bi se odoljelo takvim silama;
- Umijeće građenja s odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

Tim preventivnim mjerama se doprinosi kvaliteti izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- Izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (potresima, poplavama, snježnim nanosima, jakim vjetrovima, itd.);
- Ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili još otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

3.1.3. Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije

Područje razvoja pripravnosti/spremnosti/ države ili društvene zajednice međusobno je uvjetovano postizanju stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama. Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u načelu trebaju biti poistovječene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala učinkovitost sustava zaštite i spašavanja.

Zahtjevom za postizanjem pripravnosti/spremnosti, kao razvojnim područjem zaštite i spašavanja omogućuje se nositeljima planiranja u Županiji, jedinicama lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva, udrugama građana i pojedincima, brzo i učinkovito djelovanje u odgovorima na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Razvoj područja pripravnosti temelji se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nositelja planiranja, osobito vlada, ministarstava i drugih tijela uprave u postizanju pretpostavki za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

Institucije pravnog sustava su zakonski, po definiciji, odgovorne za očuvanje stabilnosti i vitalnosti državne vlasti i u uvjetima prirodnih i drugih nesreća, uspostavljanjem stožera civilne zaštite kao operativno-stručnih tijela za dužnosti upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama i stvaranjem potrebnih pretpostavki za njihov rad, što podrazumijeva ljudske i materijalno-tehničke resurse, namjenski izgrađene i opremljene prostorne kapacitete.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na stupanj razvijenosti sustava zaštite i spašavanja, skoro redovito iznenade nositelje planiranja u državi i društvu i uvijek su kompliciranije nego što se to predvidi u procjenama ugroženosti.

Razvojno usmjerenje pripravnosti/spremnosti treba fokusirati na najosjetljivije komponente i to:

- a) Organizaciju i planiranje, što sadrži jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće i kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim nesrećama i kvalitetne doktrinarne dokumente po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnosti pripravnosti u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za žurni odgovor, kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja.
- b) Resursi, pod kojima podrazumijevamo objekte i sustave za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, točnu i ažurnu specifikaciju resursa koji će se koristiti, opremu, sredstva i zalihe, logističke centre.
- c) Koordinaciju kao proces uvećavanja stupnja pripravnosti i napora u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama.
- d) Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite za situacije prirodne i druge nesreće.
- e) Obuka i svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće.

Pripravnost i spremnost su u praktičkom smislu jedinstveno razvojno područje sustava zaštite i spašavanja, međusobno ovisni i povezani od čije kvalitete ovise operacije razvojnog područja odgovora na prirodne i druge nesreće.

Spremnost je praktično stanje trenutačnih kapaciteta i sposobnosti nositelja planiranja institucija tijela upravljanja u zaštiti i spašavanju, organizacija civilnog društva, udruga građana i pojedinaca da brzo i učinkovito odgovore na sve izazove prirodne i druge nesreće.

WHO - World Health Organization (Svjetska zdravstvena organizacija) je 1995. godine promovirala «spremnost» kao stanje koje povezuje učinkovitu pripravnost sa učinkovitom pomoći.

Temeljem toga, sasvim je prihvatljiva definicija WHO o stanju spremnosti kao «organiziranosti postojećih tehničkih kapaciteta pojedinog sektora, institucije ili organizacije», uzimajući u obzir da je pripravnost razvoj novih i dodatnih kapaciteta tako da bi sljedeći odgovor na izazove prirodne i druge nesreće trebao biti bolji od prethodnog.

Iako blisko povezani, logički skoro istovjetni, leksički podudarni pojmovi, ipak se sistematski i izvedbeno razlikuju.

Zbog toga je vrlo važno da se za ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja ovisno od procijenjene potrebe pripreme potrebni resursi (planovi, snage, sredstva, oprema, veze i komunikacije i sl.), koji neće biti spremni za izvršenje zadaća ukoliko se ljudstvo ne obuča i osposobi u vršenju svoje konkretne službe i stručno rukuje sredstvima i opremom, a stožeri civilne zaštite u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.

U razvojnom pogledu posebnu pozornost treba posvetiti sljedećim elementima spremnosti, jer pripravnost nije samoj sebi svrha niti dovoljna bez spremnosti, koja se postiže:

- obukom za usavršavanjem,
- instaliranjem sustava ranog upozoravanja,
- izgradnjom specijaliziranih komunikacijskih sustava za potporu upravljanju procesom u prijenosu govora i podataka,
- uspostavom baze podataka značajnih za zaštitu i spašavanje,
- osiguravanjem namjenskih zaliha u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći,
- zalihe za ublažavanje posljedica, faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće,
- vježbe simulacije – provjere planova zaštite i spašavanja,
- prosljeđivanje ažuriranih tehničkih informacija vezanih za pojedine opasnosti, itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća (kontingentni planovi).

U normalnim uvjetima, ovi resursi zadovoljavaju druge redovite potrebe. Programi pripravnosti definiraju prilagođavanje ili prečišćavanje ovih funkcija kako bi ih napravili odgovarajućim za korištenje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

3.2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće

3.2.1. Odgovor

Bit ukupnih priprema Županije za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća. Zapravo, to je središnje razvojno područje sustava zaštite i spašavanja koje je uvjetovano i određeno postizanjem kvalitete razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/ spremnosti. Iz ovih razloga ovaj Program posebice obrađuje ovo područje.

Mjere odgovora /interventne mjere/ su one koje se poduzimaju neposredno prije (nakon uzbunjivanja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće usmjerene ka spašavanju života i zaštiti imovine i sagledavanju trenutačnih šteta nastalih na početku te nesreće.

Operacije odgovora /interventne mjere/ izvode se u krajnje teškim uvjetima nametnutim silom destrukcije, teško se realiziraju, zahtijevaju velika požrtvovanja ljudstva, osigurane resurse, prethodno planiranje i programiranje, organiziranost, obučenost i uvježbanost snaga i operativno stručnih tijela za upravljanje procesom.

Učinkovitim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavanje teškoća i patnji, povrat osnovnih uvjeta potrebnih za život i funkcioniranje zajednice.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- pokretanje interventnog sustava,
- analiza i procjena,
- spašavanje života, vlasništva i okoliša,
- spašavanje ljudi zarobljenih u ruševinama, na vodi, pod vodom,
- trijaža, liječnička pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i skrb za žrtve,
- evakuacija osoba sa pogođenog područja,
- gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih tvari,
- organizacija smještaja za stradale (žurne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, sportske dvorane i sl.),
- organizacija prehrane žrtava prirodne ili druge nesreće i djelatnika spasilačkih postrojbi i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene zaliha i šteta na prehrambenom fondu,
- osposobljavanje ulaznih i izlaznih putova, raščišćavanje ključnih prometnica, priprema hipodroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja),
- uspostavljanje komunikacija i veza (radio i TV, telefonske, mobilne i informacijske veze),
- opskrba pitkom vodom i strujom,
- organizacija neprestanih zdravstvenih i higijensko-epidemioloških operacija,
- informiranje javnosti i rad s medijima/informacijsko upravljanje/,
- organizacija pojačanih mjera zaštite imovinske i osobne sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području,

- građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine,
- praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih osoba i ponovno spajanje obitelji,
- održavanje morala stanovništva.

Navedeni vidovi učinkovitog odgovora u vođenju akcija zaštite i spašavanja zahtijevaju:

- sveobuhvatne informacije o pripravnosti/spremnosti (politička usmjerenja, nositelji planiranja, organizacija, resursi i obučenosť),
- pravodobno i prikladno aktiviranje sustava odgovora, (planovi, pripravnost, aktiviranje i dr.),
- stručno koordiniranje operacija odgovora /vođenje akcija zaštite i spašavanja/,
- alternativne komunikacije i veze,
- pregled stanja/mapiranje/ analiza i procjena,
- kvalitetno i odgovorno upravljanje informacijama,
- plansku evakuaciju.

U operacijama odgovora/interventnim mjerama/ redovito se, u više sektora, pojavljuju ozbiljni problemi na koje u razdoblju priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti treba obratiti izrazitu pozornost, i to:

- a) Nepostojanje ili neprikladnost kontingentnih planova ili konceptualnih resursa i logističkih centara;
- b) Funkcionalno neizgrađena pripravnost/spremnost;
- c) Pravno, organizacijski i tehnički nedostaci kod upozoravanja na opasnosti,
- d) Stupanj organiziranosti, usklađenosti i razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sustava odgovora;
- e) Fizički, psihološki, socijalno-sigurnosni, zatim ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće;
- f) Teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama;
- g) Netočne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području;
- h) Spajanje ljudi (u pogođenom području);
- i) Slabo upravljanje informacijama;
- j) Neodgovarajući artikli koji se dostavljaju i računaju kao pomoć;
- k) Slaba koordinacija operacija odgovora/interventnih mjera/;
- l) Nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti;
- m) Prihvat međunarodne pomoći.

3.2.2. Oporavak

Oporavak je postupak kojim se društvena zajednica pomaže u postizanju odgovarajuće razine funkcioniranja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima, na stanje bolje od onog prije nesreće.

Sa stajališta razvoja ovoga područja zaštite i spašavanja treba imati u vidu da se proces oporavka može otegnuti, vjerojatno na pet do deset godina, pa čak i više, čemu se mora prilagoditi i planiranje i programiranje ukupne konsolidacije i stabilizacije.

Usmjerenost razvojnog područja oporavka jeste postizanje stabilizacije stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom, koja je u odnosu na izravnu operativnu funkciju sustava zaštite i spašavanja života, zdravlja ljudi i materijalnih dobara, najvažnija. Ostale faze oporavka: rehabilitacija i rekonstrukcija su takve aktivnosti koje se mogu izvršavati u okviru redovite djelatnosti, nakon faze saniranja stanja, pa Program razvoja ih neće posebno obrađivati.

Oporavak po pravilu ovisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što učinkovita prevencija, ublažavanje i pripravnost ovise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pozornost glede oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- saniranja stanja,
- rehabilitacija osoba pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće,
- prioritetna rekonstrukcija građevina.

Za saniranje stanja osigurati:

- analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim ljudima i materijalnim dobrima,
- sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko-higijenske, građevinske, transportne, elektrodistributivne, i dr.),
- žurnu popravku kuća, stambenih i drugih objekata koji se mogu popraviti,
- privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostava artikala prehrane i osnovnih životnih potrepština,
- operacije raščišćavanja.

4. Provedba

Uvažavajući činjenicu da Politika razvoja proizlazi iz Procjene ugroženosti, te da su zaključci iz Procjene ugroženosti sastavni dio Programa razvoja, najvažniji dio Politike razvoja čini provedba zaključaka iz Procjene ugroženosti i utvrđene politike u ovom području.

4.1. Utvrđivanje Strategije razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara

Na temelju zaključaka iz Procjene ugroženosti, zatim temeljnim načelima iz Politike razvoja, izrađena je Strategija razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja), kao drugi dokument Programa razvoja. Strategija razvoja u sebi sadrži usuglašene strateške pravce, sa akcijskim planovima njihovog osiguranja uvažavajući utvrđene faze i područja razvoja naznačene u Politici razvoja.

4.2. Razvojni programi i projekti

Strategija razvoja uključuje konkretne provedbene korake, razvojne programe i projekte, aktivnosti i inicijative s odgovarajućim opisima, nositelje realizacije, rokove, procjenu potrebnih resursa i očekivane učinke realizacije.

Politika razvoja i Strategija razvoja sjedinjuju se s praksom, postaju platformom razvoja i integriranja u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav zaštite i spašavanja, u razdoblju od 2022. - 2028. godine.

Županija će poticati provedbu razvojnih programa i projekata kroz različite mjere i aktivnosti jer su isprepleteni i međusobno povezani trajni zahtjevi za zaštitom i spašavanjem, socijalno sigurnosni aspekti i ekonomski razvoj.

To pruža najširu osnovicu za podizanje svjesnosti o potrebi unaprjeđenja ovog područja najširoom podrškom u strukturi društva, ali i odlučnijim i privrženijim pristupom države u osiguravanju dodatnih sredstava i raznih olakšica u provedbi ovih programa i projekata, znanstveno-istraživačkom radu u zaštiti i spašavanju i dr.

4.3. Nositelji provedbe Politike razvoja

a) Županija

Za ostvarivanje Politike razvoja, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju odgovorni su: Skupština Županije, Vlada Županije, županijska ministarstva i druga tijela županijske uprave.

Županijska ministarstva i druga tijela županijske uprave sukladno definiranim nadležnostima i obvezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provedbu ciljeva postavljenih Politikom razvoja i Strategijom razvoja.

Nositelji će također identificirati i ustanoviti organizacijske forme i nadležnosti za odlučivanje po pitanjima razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Županijska uprava za civilnu zaštitu, kao stručno tijelo ima ključnu ulogu u koordinaciji provedbe Politike razvoja i Strategije razvoja, odnosno ukupnog Programa razvoja.

Županijski stožer civilne zaštite, kao stručno-operativno tijelo Vlade Županije za vođenje akcija zaštite i spašavanja, kapitalnim dokumentima Politike razvoja i Strategije razvoja stječe temeljne preduvjete za ostvarivanje svoje zakonske i stručne uloge i mogućnost izravnog utjecaja na odluke o razvojnom procesu.

b) Općine/gradovi

U skladu s Programom razvoja, jedinice lokalne samouprave u svojim programima razvoja utvrđuju Politiku razvoja i Strategiju razvoja, u kojima su također sadržani strateški pravci razvoja s akcijskim planovima, obuhvaćajući i primjenjujući utvrđena strateška područja djelovanja od faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći do faze odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

Sve te aktivnosti moraju imati oslonac na vlastite procjene ugroženosti i utvrđenu vlastitu razinu odgovornosti provedbe.

Za ostvarivanje Politike razvoja, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju odgovorni su: vijeća jedinica lokalne samouprave, nositelji izvršne vlasti lokalne samouprave i njihove službe za upravu.

Službe za upravu u jedinicama lokalne samouprave, sukladno definiranim nadležnostima i obvezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provedbu ciljeva postavljenih Politikom razvoja i Strategijom razvoja.

Ključna odgovornost navedenih nositelja provedbe Politike razvoja ogleda se u osnovnoj zadaći osiguranja uvjeta razvoja sustava zaštite i spašavanja osiguranjem odgovarajuće organizacije, kadrova, materijalnih resursa. Naime, bitni cilj razvoja sustava zaštite i spašavanja je osposobljenost i spremnost djelovanja na razini jedinica lokalne samouprave, gdje prirodne i druge nesreće nastaju.

Službe civilne zaštite općina/gradova kao stručna tijela imaju ključnu ulogu u koordinaciji provedbe Politike razvoja i Strategije razvoja, odnosno Programa razvoja.

4.4. Financiranje Programa razvoja

U Zakonu o zaštiti i spašavanju u poglavlju financiranje, točno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava iz posebnih naknada.

Na temelju članka 170. Zakona o zaštiti i spašavanju, sredstva potrebna za realizaciju programa i projekata iz odgovarajućih akcijskih planova osigurati će se iz:

1. Proračunskih sredstava svakog nositelja planiranja u okviru redovitog planiranja za potrebe redovite djelatnosti, u načelu kao dio preventivnih i strukturalnih mjera prije nastanka prirodne ili druge nesreće, kao i za otklanjanje posljedica prirodne ili druge nesreće;

2. Posebna proračunska sredstva koja bi trebala izdvajati Vlada Županije (0,5%) i općine/gradovi (1%) sukladno Procjeni ugroženosti;
3. Sredstava pravnih osoba, iz osiguranja, dobrovoljnih priloga, međunarodne pomoći i drugih izvora utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonima;
4. Po osnovu posebne naknade na neto plaće 0,5%, iz sredstava koja pripadaju Županiji a na temelju godišnjeg plana korištenja sredstava zaštite i spašavanja i zadaća utvrđenih u Programu razvoja, u načelu osobito za osiguranje materijalnih resursa – opremanje, te osposobljenosti za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

Navedeni izvori sredstava i njihov planirani utrošak utvrđeni su u posebnom elementu Programa razvoja pod nazivom: „Pregled očekivanih troškova sa izvorima financiranja“.

Ukazujući na visok stupanj ugroza, dosadašnju razinu razvoja sustava zaštite i spašavanja, predviđajuća sredstva neće biti dostatna u ovome razvoju, za osiguranje zadovoljavajuće razine osposobljenosti i spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće. Iz tih razloga ovisno, o ekonomskom razvoju i dodatnim mogućnostima izvršna i zakonodavna vlast na svim razinama će nastojati sukladno Procjeni ugroženosti, osigurati fondacije za razvoj zaštite i spašavanja radi integriranja u jedinstven sustav sposoban za učinkovit odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

5. Zaključci

1. Politikom razvoja su na modernim osnovama izraženi ambiciozni ciljevi za izgradnjom i razvojem svih pojedinačnih elemenata i sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, kao cjeline. Ostvarenje vizije takvoga sustava zaštite i spašavanja, zadaća je najvišega stupnja složenosti, koja zahtijeva prije svega, opredjeljenje te koordiniran napor i podršku na svim razinama organiziranja tijela vlasti, političkih zajednica, svih političkih subjekata, ali i suštinsko prihvaćanje navedenih načela i opredjeljenja od strane svih relevantnih sudionika ovoga poduhvata.
2. Provedba Politike razvoja i donošenje Strategije razvoja ukazuju da je sustav zaštite i spašavanja interdisciplinaran i da zahtijeva visoku stručnost i primjenu svih dosadašnjih, ali i novih znanstveno-istraživačkih projekata iz područja zaštite i spašavanja.
3. Skupština Županije, Vlada Županije, županijska ministarstva i druga tijela županijske uprave, načelnici općina/gradonačelnici, općinska/gradska vijeća i svi drugi zainteresirani subjekti će zajednički raditi na promociji izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

B) STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA I NJIHOVE REALIZACIJE

Uvod

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i njihovi akcijski planovi realizacije su osnova ostvarivanja vizije razvoja sustava zaštite i spašavanja u Županiji za razdoblje 2022.-2028. godine.

Strateški pravci razvoja su temeljeni na viziji i ciljevima proklamiranim u Politici razvoja, s tim da su obrađeni kroz utvrđene dvije faze sa četiri međusobno povezana područja razvoja, koja su dana detaljno u Politici razvoja.

1. Općenito o strateškim pravcima

Ova strategija, izražena kroz utvrđene strateške pravce i akcijske planove, je izraz nastojanja da se rastuća svijest o potrebi razvoja zaštite i spašavanja u Županiji pretvori u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.

Strategija razvoja usmjerava društvena nastojanja da se područja razvoja zaštite i spašavanja ostvare sukladno njihovoj prirodi, njihovim ciljevima i logici funkcioniranja, dok ih u okviru funkcionalnog sustava zaštite i spašavanja povezuju zajednički razlog djelovanja – zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša – te zajednički opći ciljevi. To podrazumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih (sektorskih) područja razvoja, odnosno namjenskih institucija (nositelja planiranja), koje su specifično organizirane zbog ostvarivanja navedene funkcije (upravna i stručna tijela civilne zaštite), u odnosu na ostala područja, subjekte i nositelje planiranja, kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu zaštite i spašavanja samo jedna od djelatnosti njihovog zakonskog djelokruga rada, izuzev područja prevencije.

U konačnici Strategija razvoja nudi razumijevanje načina ostvarenja opredjeljenja definiranih u Politici razvoja, u kojoj je za svaki strateški pravac jedinstveno utvrđeno sljedeće:

- osvrt na sadašnje stanje,
- razvojnu viziju kroz četiri područja djelovanja (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak),
- osnovni strateški pravci za ostvarenje vizije (provedba),
- akcijski plan kroz specifikaciju konkretnih akcija koje treba poduzeti prema strateškim pravcima.

Osvrt na sadašnje stanje, sadržajno je obrađeno u Procjeni ugroženosti, tako da se u strateškim pravcima ukratko ukazuje na razloge izbora strateškog pravca razvoja u toj oblasti u odnosu na one koje nisu prioritet ili čiji je stupanj razvoja zadovoljavajući. Pored toga, nositelji realizacije ovih strateških pravaca do sada utvrđeni su u navedenoj procjeni ugroženosti i u Zakonu o županijskim ministarstvima s tim da su u akcijskim planovima realizacije strateških pravaca naznačeni konkretni nositelji.

Razvojna vizija razrađena je kroz naprijed navedena četiri područja u kojoj su pored sadašnje normativne uređenosti, koja trenutno osigurava provođenje preventivnih mjera, dodatne mjere koje treba poduzeti u području zakonodavstva, određenih ulaganja u građevinske i druge objekte, objekte infrastrukture i opremanja koja bi mogla dovesti do ublažavanja posljedica ako nastane prirodna ili druga nesreća. Za potrebe osiguranja veće spremnosti specificirani su elementi koji će tu spremnost dići na veću razinu s temeljnim ciljem odgovarajućeg odgovora na nastanak prirodne ili druge nesreće radi smanjenja ili onemogućavanja nastanka ljudskih žrtava ili većih materijalnih šteta.

Provedba strateškog pravca definira programe, projekte ili inicijative za koje se smatra da su u tolikoj mjeri važni za razvoj sustava zaštite i spašavanja, uz izradu ili korištenje stručnih i znanstvenih radova u tom području s prijedlozima izravne financijske potpore nadležnih tijela vlasti.

Iako su važni za ukupan sustav zaštite i spašavanja, neki strateški pravci nisu uključeni u Program razvoja iz objektivnih razloga, zato što pretpostavljaju dugoročiji cilj ostvarenja (više od deset ili dvadeset godina), zbog nedostatnih financijskih sredstava kao rezultat nedovoljnog ekonomskog razvoja ili zbog predstojećih ili najavljenih reformi. To ne znači da nositelji implementacije Programa razvoja, kada se za to steknu uvjeti, sa materijalnim pretpostavkama, ne mogu naknadno definirati takve strateške pravce, utvrditi akcijski plan njegove realizacije, a nakon toga bi se ugradili u ovaj program razvoja i u godišnje financijske planove.

2. Akcijski planovi

Akcijski plan se bazira na strateškim pravcima danim u područjima razvoja, pa je zbog toga u ovom elementu dan kao posebno poglavlje.

Akcijski plan svakog strateškog pravca razvoja sustava zaštite i spašavanja daje specifikaciju konkretnih akcija za razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav u razdoblju 2022. - 2028. godine.

Samo Akcijski plan utemeljen na dogovorenoj strategiji razvoja kroz područja može tu strategiju oživjeti i ponuditi odgovore na važna pitanja i to:

- kako to ostvariti,
- tko je nositelj,
- do kada uraditi i s kojim očekivanim učincima,
- čime to ostvariti.

Akcijski plan nudi platformu po kojoj će se Strategija razvoja provesti u praksu.

Akcijski plan okrenut je razvoju, odnosno onim razvojnim aktivnostima koje izravno potiču sveobuhvatan razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u funkcionalan i učinkovit sustav.

Svaka od aktivnosti treba biti specificirana kroz skicu projektnog zadatka, podrazumijevajući različitu razinu složenosti:

1. Strateški programi postavljeni na federalnoj razini u kojima sudjeluje Županija i koji su od bitne važnosti za razvoj sustava zaštite i spašavanja;
2. Razvojni programi usmjereni na jačanje i razvoj određenog područja razvoja ili važnog dijela određenog područja;
3. Razvojni projekti usmjereni na realiziranje konkretnih ciljeva ili produkata, ali od šireg značenja za razvoj sustava zaštite i spašavanja;
4. Pojedinačni projekti koji su usmjereni na provedbu konkretnih specifičnih rješenja, ali u cilju prihvaćanja stajališta da će se ta rješenja postići u nekoj etapi razvoja.

Aktivnosti koje će se ostvarivati situirane su po prioritetima i u određenom vremenskom okviru, oslonjene jedna na drugu, s tim da su sve podjednako važne u širem kontekstu.

U skicama projektnih zadaća određeni su nositelji i sudionici. Nije nužno da samo vladine institucije po pravilu budu nositelji aktivnosti.

U akcijskim planovima se naznačuju nositelji izrade i odgovornosti realizacije strateškog pravca, s tim da su i obvezni, a i dana im je mogućnost angažiranja drugih tijela, institucija i eksperata.

Akcijski plan nije ograničen na broj aktivnosti kojima će se provoditi i poticati navedeni strateški pravac. Njega treba promatrati kao plan koji sadrži aktivnosti kroz koje se razvija sustav zaštite i spašavanja u Županiji u cijelosti i to od strane svih nositelja planiranja, tijela vlasti, nevladinih organizacija, sudjelovanja međunarodne zajednice, strukovnih udruga, privatnog sektora i građana.

3. Konkretni strateški pravci s akcijskim planovima

3.1. Program osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće

Uvod

Ratne i druge posljedice, sadašnje stanje ekonomskog razvoja, razina nezaposlenosti i opće stanje siromaštva je temelj za utvrđivanje strateškog cilja osiguranje minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće, jer iskustva ukazuju na potrebu osiguranja minimuma vlastitih resursa.

Postojeće stanje

Iskustveno, kroz provođenje akcija zaštite i spašavanja u posljednjih pet godina, stanje u ovom području se može izraziti kao potpuno nezadovoljavajuće, jer u mnogim situacijama nadležna tijela nisu bila u mogućnosti osigurati ni minimum zaliha potrebnih za zaštitu i spašavanje.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije, osigurana je kroz:

1. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20);
2. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave («Narodne novine "Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 17/09 i 17/11);
3. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10);
4. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11) kojim su utvrđene ovlasti Federalne direkcije robnih rezervi;
5. Zakon o Federalnim robnim rezervama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/99), koji je utvrdio obveze i nadležnosti nižih tijela vlasti u pogledu stvaranja zaliha;
6. Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/06).

Razvojni karakter prevencije u osiguranju robnih zaliha i drugih sredstava ogleda se: u primjeni stručnih mjera, usmjerenih na osiguranje minimuma potrebnih zaliha lijekova i sanitetskog materijala potrebnih za medicinsku skrb, smještaj, organizaciju ishrane, osiguranje odjeće i obuće, pitke vode, struje i slično za potrebe pogođenog stanovništva.

Sadašnji način organiziranja ovih poslova, kao dio prevencije, odražava politiku državnog upravljanja u ovom području, kao najprikladniju, po kojoj su sredstva robnih zaliha za potrebe

zaštite i spašavanje, u načelu, decentralizirana i približena, eventualno ugroženom stanovništvu na lokalnoj razini.

Ublažavanje kao vizija novog stanja, treba osigurati:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje propisa o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala;
- Izvršiti izmjene i dopune Zakona o federalnim robnim rezervama, kojima treba definirano osigurati sredstva zaliha za zaštitu i spašavanje;
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima svih jedinica lokalne samouprave i Županije za ovu namjenu, a dio financijske podrške, ako se osiguraju sredstva u proračunima i iz sredstva utvrđenih u članku 171. i 174. Zakona o zaštiti i spašavanju.

2) Građevinsko-tehničke mjere

Kao dio prevencije i ublažavanja, građevinsko-tehničke mjere u ovoj oblasti osigurat će se izgradnjom ili rekonstrukcijom ili prilagođavanjem postojećih objekata za potrebe čuvanja robnih zaliha za zaštitu i spašavanje, s tim da ti objekti moraju biti otporni na procijenjene elemente ugrožavanja i da imaju odgovarajuće uvjete.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti, su:

- Osiguranje logističkih centara u svim jedinicama lokalne samouprave i Županiji uz preporuku pune racionalnosti, koja podrazumijeva da ti centri mogu biti i u sastavu pravnih subjekata i drugih nositelja planiranja;
- Osigurati odgovarajuće zalihe koje se odnose na prehranu, zdravstveno osiguranje, smještaj unesrećenih i drugo;
- Točna i sređena evidencija svih sredstava i opreme u logističkim centrima, i uspostava baze podataka o ovim sredstvima značajnim za zaštitu i spašavanje na svim razinama vlasti;
- Osiguranje odgovarajućih zaliha namjenskih sredstava i opreme za potrebe smanjenja rizika;
- Osiguranje namjenskih zaliha za zaštitu i spašavanje u fazi oporavka;
- Visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja na razini jedinica lokalne samouprave i Županije;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Bit programa osiguranja robnih zaliha ogleda se u sposobnosti odgovora na prirodne i druge nesreće. Osiguranjem odgovarajućih zaliha hrane, pića, smještajnih kapaciteta, zdravstvenoga osiguranja i drugih potreba, treba stvoriti uvjete za učinkovit odgovor u smanjenju broja nastradalih, olakšavanju teškoća i patnji unesrećenih, stvaranje temeljnih uvjeta potrebnih za život.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora u ovom području, su:

- Osiguranje lijekova, sanitetskog i drugog materijala za potrebe zdravstvenog osiguranja ugroženih i njihovu skrb;

- Organizacija smještaja za nastradale (smještaj u šatore) ukoliko nema drugog smještaja;
- Osiguranje artikala za ishranu unesrećenih i djelatnika spasiteljskih postrojbi i službi;
- Distribucija osnovnih životnih namirnica, odjeće i obuće;
- Opskrba pitkom vodom i alternativnim izvorima energije;
- Osiguranje veterinarskih lijekova, veterinarsko-medicinskih instrumenata, opreme, hrane za životinje i sredstvima za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju;
- Osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ovoga područja sa svim nositeljima zaštite i spašavanja;
- Osiguranje pune koordinacije između nositelja planiranja u ovom području s vladinim i nevladinim sektorom (Crveni križ i druge udruge građana), te postupanje po odlukama nadležnog stožera civilne zaštite, koji upravlja akcijom zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Za ovu fazu u robnim zalihama, potrebno je predvidjeti opremu i sredstva za realizaciju oporavka (osiguravanjem građevinskog i drugog materijala), uvažavajući specifičnosti posljedica od nesreće i potrebe proizašle iz nje, s ciljem osiguranja financijskih olakšica korisnika tih zaliha, u skladu s odgovarajućim odlukama Vlade Županije.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, predviđena je izrada programa osiguranja robnih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja, koji treba dati odgovor i rješenja utvrđena u točki 3. ovoga strateškog pravca, koji bi trebao onemogućiti naznačene probleme iz Politike razvoja, a za ovo područje mogući problemi su:

- Nepostojanje konceptualnih resursa i logističkih centara;
- Razvijenost i sposobnost aktiviranja gospodarskih društava, odnosno poduzeća za koje se utvrdi da su dio subjekata zaduženih i odgovornih za osiguranje robnih zaliha iz njihove djelatnosti;
- Neodgovarajući asortiman artikala koji se dostavljaju ugroženim i računaju kao pomoć;
- Slaba međusobna koordinacija nositelja planiranja u ovom području, kao i koordinacija s drugim tijelima vlasti i ne-postupanje po naredbama nadležnih stožera civilne zaštite;
- Nedostajuća i nedovoljna svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama i potrebi osiguranja minimuma vlastitih resursa za preživljavanje kod svakog stanovnika.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje ovoga programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake: razvoj zakonskog okvira;

- a) Izrada Projekta utvrđenog u točki 4. i njegova provedba;
- b) Utvrđivanje minimuma robnih zaliha za zaštitu i spašavanje;
- c) Nabavka planiranih sredstava;
- d) Obnavljanje sredstava do njihovog eventualnog korištenja.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijsko ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi;
- b) Crveni križ Županije;
- c) Županijska tijela nadležna za poslove robnih zaliha i Županijska uprava civilne zaštite, općinska/gradska služba civilne zaštite i nadležna općinska/gradska služba za upravu nadležna za robne zalihe, čime se ovim dijelom akcijskog plana inicira obveza planiranja robnih zaliha i na nižim razinama vlasti.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti i namjenskih sredstava iz članka 170. Zakona o zaštiti i spašavanju, čiju visinu i dinamiku će utvrditi Projekt iz točke 4., s tim, da sva financijska sredstva i realizacija Projekta treba biti završena do kraja 2027. godine.

3.2. Program zaštite od epidemija

Uvod

Stanje u Županiji s aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi predstavlja, u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti, stalne prirodne nesreće.

Za nastanak neke epidemije postoji uvijek više uvjeta kao primjerice: loše opće higijenske prilike (stanovanje, neprimjerena prehrana, neprimjerena opskrba vodom, dispozicija otpadnih materijala), zatim neplanirane migracije stanovništva, a osobito prirodne i druge nepogode (poplave, potresi, izvanredna i ratna stanja). U svim nabrojanim situacijama dolazi do poremećaja stanja i izgleda ekološke sredine, a posebice onečišćenja vode za piće, poremećaja distribucije otpadnih materija, deficitarne ishrane i nehigijenskih uvjeta stanovanja.

Postojeće stanje zaštite

Pri pojavi epidemija širih razmjera provode se zakonski predviđene mjere, a koje ovise od vrste uzročnika, odnosno od vrste oboljenja. U svim slučajevima se nastoji utvrditi točan uzrok oboljenja. U tom slučaju kada to oboljenje zahtjeva vrši se izolacija oboljelih osoba. Nekada je obvezatna hospitalizacija, a u nekim slučajevima kućna izolacija.

Pri epidemiji nekih oboljenja (npr. SARS COV-2, morbili, rubeola, paratitisa), preporučuje se provođenje cijepljenja. U tijeku je cijepljenje protiv virusa SARS COV-2. Zavod za javno zdravstvo Županije preuzima i skladišti cjepivo za područje Županije, te je u skladu s potrebama distribuirao u centre za cijepljenje. Zavod nadzire cjelovit program provođenja imunizacije.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 3/13, 21/17 i 23/20);
2. Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/97, 46/10 i 75/13);
3. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05);
4. Zakon o lijekovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/01, 29/05 i 109/12);
5. Zakon o veterinarstvu u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti ljudi provode se mjere zdravstvene zaštite kroz provedbu zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja, zaštitom od ekonomskih činitelja štetnih po zdravlje uključujući sve mjere za očuvanje i poboljšanje uvjeta životnog okoliša, zatim provođenje mjera radi otkrivanja i otklanjanja uzroka nastanka epidemija, mjera imunizacije, preventive i mjere na suzbijanju karantenskih zaraznih bolesti, opskrbu lijekovima i drugim medicinskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti ili izvršiti izmjene i dopune postojećeg;
- Donošenje Zakona o zdravstvenom osiguranju;
- Donošenje provedbenih akata u području zdravstva;
- Donošenje propisa o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala (u skladu s člankom 86. Zakona o zaštiti i spašavanju);

Osiguranje financijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na pojavu epidemija, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju sredstva za zdravstvenu zaštitu u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja treba u ovome razdoblju, za potrebe borbe protiv epidemija osigurati izgradnju ili rekonstrukciju postojećih objekata za tu namjenu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- Osiguranje stručnih analiza kod nastanka epidemija od strane nadležnog tijela zaduženog za zdravstvo osloncem na službe za medicinsku pomoć;
- Na svim razinama planiranja zaštite od epidemija pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epidemija;
- U sredinama koje nemaju pripremljene objekte – karantene za smještaj oboljelih od epidemije, planski odrediti objekte, te izvršiti njihovo prilagođavanje kako bi u situaciji epidemije mogli imati funkciju karantene;
- Izvješćivanje javnosti i stanovništva koristeći i operativne centre civilne zaštite na svim razinama vlasti;
- Materijalno opremanje službi za medicinsku pomoć, kako bi se smanjili rizici kod nastanka epidemija;
- Stalno ažuriranje planskih dokumenata u skladu sa dokumentima Svjetske zdravstvene organizacije;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije i
- Edukacija stanovništva.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja epidemija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od epidemija.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovom području su:

- Prethodno osiguranje lijekovima, krvlju i krvnom plazmom, cjepivima i sanitetskim i drugim materijalom za potrebe zdravstvenog osiguranja;
- Osiguravanje smještaja u zdravstvenim ustanovama;
- Osiguravanje smještaja u već prilagođenim objektima i pripremljenim za namjenu karantene;

- Osiguranje koordinacije s nevladinim sektorom;
- Prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovoj oblasti sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i njihovo radikalno suzbijanje su preduvjet bržeg i učinkovitijeg oporavka, s ciljem dovođenja u prethodno stanje, prije nastanka epidemija.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovom području predviđena je izrada istraživačkog pod-projekta zaštite od epidemija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno je razriješiti ili dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- Nepostojanje dovoljnog broja javnozdravstvenih laboratorijskih kapaciteta;
- Nedovoljnih kapaciteta za detekciju, kontrolu i prevenciju epidemija, bilo da je u pitanju prirodna ili namjerno izazvana (bio-terorizam);
- Definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja odgovornosti na razini jedinica lokalne samouprave i Županije.
- Isticanje opasnosti od širenja zaraznih bolesti posebno u kontekstu ilegalnog prometa ljudima, životinjama i robom;
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epidemija na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od epidemija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira – izrada provedbenih akata ili propisa, a posebno «Pravilnika o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala, uključujući i sredstva za imunizaciju»;
izrada Projekta: «Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi»;
- b) Inicijativa za izradu pod-projekata u Županiji ovisno o specifičnostima iz procjena ugroženosti osloncem na projekt koji će se raditi na razini Federacije BiH;
- c) Opremanje službi za medicinsku pomoć i drugih zdravstvenih institucija minimumom sredstava i osiguranje odgovarajućih zaliha.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska tijela zadužena za područje zdravstva i veterinarstva,
- b) Zavod za javno zdravstvo Županije,
- c) Uprava civilne zaštite,
- d) Općinske/gradske službe civilne zaštite,

- e) Nadležne općinske/gradske službe za upravu, nadležne službe za zdravstvo i veterinarstvo.

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su: poboljšanje ukupne epidemiološke situacije, smanjenje rizika od nastanka epidemije, a kada epidemija nastane smanjenje posljedica gubitaka u ljudskim životima.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana u proračunima, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema člancima 170. i 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Visina proračunskih sredstava bit će utvrđena u godišnjim proračunima, odnosno planovima realizacije finansijskih sredstava.

3.3. Program zaštite od epizootija

Uvod

Stanje u našoj Županiji sa aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi i domaćih životinja, materijalnih šteta i onečišćenja okoliša, ograničenja proizvodnje, predstavlja u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja tretman stalne prirodne nesreće. Slika se upotpunjuje ako tome dodamo način uklanjanja nejestivih dijelova i konflikata u klaonicama, zaraznog materijala u laboratorijima i rashodovanih lijekova po veterinarskim stanicama i ljekarnama.

Postojeće stanje

Iskustveno, kroz provođenje mjera zaštite od epizootija, iako se vrši ubijanje svih zaraženih životinja i dalje se ova bolest javlja i broj ljudi liječenih od zoonoza se povećava. Neshvatljivo zvuči podatak da su gotovo sve lešine ubijenih životinja zakopane u zemlju, a da se mjesta za ukopavanje vrlo teško nalaze i odobravaju i skoro nikako ne zaštićuju.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 34/02);
2. Zakon o veterinarstvu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00);
3. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti provode se mjere zaštite zdravlja životinja radi osiguranja uzgoja i proizvodnje zdravih životinja, higijenski i zdravstveno ispravnih proizvoda životinjskog podrijetla, zaštite ljudi od zoonoza, te osiguranja dobrobiti životinja i veterinarske zaštite okoliša.

Mjere zaštite odnose se na otkrivanje i sprječavanje pojava, nastanka zaraznih bolesti, suzbijanja zoonoza, osiguranja zoohigijenskih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, opskrbom veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima pri neposrednom pružanju usluge radi zaštite zdravlja životinja i veterinarsko-stočarsku izobrazbu.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje provedbenih akata u području veterinarstva;
- Osigurati financijska sredstva, kojima treba dovesti do odgovarajuće spremnosti za zaštitu životinja i odgovora na pojavu epizootija, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije za ovu namjenu, utvrđenim od strane Županijskog ministarstva gospodarstva;
- Nabavka suvremene laboratorijske opreme, za veterinarsku dijagnostiku, je jedna od važnijih preventivnih mjera.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

- Kao dio prevencije, za ublažavanje stanja, u ovome razdoblju treba osigurati izgradnju objekata za stilizaciju, odnosno objekata za neškodljivo uništavanje lešina i proizvoda životinjskog podrijetla proizvedenih od životinja oboljelih od zaraznih oboljenja. Objekti za neškodljivo uništavanje su spalionice koje mogu biti stacionarne i pokretne.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- Osiguravanje stručnih analiza kod pojave nastanka epizootija od strane tijela nadležnog za veterinarstvo osloncem na Veterinarski zavod Hercegovačko-neretvanske županije (HNŽ). Za područje Županije Zapadnohercegovačke ove poslove obavlja spomenuti zavod;
- U planiranju zaštite od epizootija na razinama lokalne samouprave i Županije pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epizootija;
- Uspostaviti punu koordinaciju između svih institucija koje se bave poslovima veterinarstva radi sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti;
- Izvješćivanje javnosti i stanovništva putem operativnih centara civilne zaštite na svim razinama vlasti;
- Materijalno opremanje Sektora za veterinarske poslove Ministarstva gospodarstva kako bi se smanjili rizici od nastanka epizootija;
- Institucionalni razvoj i tehnička dostignuća, edukacija farmera, mesara i menadžmenta prerađivačkih kapaciteta, učinkovitiji rad veterinarskih stanica i energičnije postupanje veterinarske inspekcije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom trajanja epizootija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite, koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od epizootija, u koordinaciji sa Stožerom za zarazna oboljenja na Županijskoj razini ili sa Državnim središtem za nadzor bolesti.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovom području su:

- Prethodno osiguranje veterinarskim lijekovima, veterinarsko-medicinskim instrumentima, opremom, hranom za životinje i sredstvima za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju;
- Prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ovog područja sa svim nositeljima zaštite i spašavanja

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i njihovo radikalno suzbijanje, zaštita okoliša i osiguranje uvjeta za proizvodnju hrane, bolja povezanost znanosti s primarnom i sekundarnom proizvodnjom hrane preduvjet su bržeg i učinkovitijeg oporavka. Osnovni cilj u ovoj fazi je dovođenje u prethodno stanje, prije nastanka epizootija.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj ili strategija razvoja u ovom području predviđena je izrada istraživačkog projekta zaštite od epizootija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Ovaj projekt mora dati odgovor i utvrditi učinkovit način rješavanja problema uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, a odnose se na:

- Osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašenih na svim razinama vlasti;
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epizootija na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od epizootija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira – izrada provedbenih akata ili propisa;
- b) izrada Projekta: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“;
- c) Opremanje Sektora za veterinarstvo Ministarstva gospodarstva;
- d) Nabavka suvremenog dijagnostičkog laboratorija u veterinarstvu;

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijsko ministarstvo Gospodarstva – Sektor za veterinarstvo;
- b) Županijska uprava civilne zaštite;
- c) Nadležne ustanove iz područja veterinarstva (Veterinarski zavod HNŽ i veterinarske stanice) i nadležne općinske/gradske službe za upravu nadležne za veterinarstvo, uz inicijativu da se i na ovim razinama izrade projekti zaštite od epizootija.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja (Službe za veterinarske poslove) osigurat će se iz sredstava utvrđenih u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije, kao i iz članaka. 170. i 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Navedena planirana sredstva bi se utrošila za izradu projekta, opremanje Službe za veterinarske poslove, opremanje laboratorija, nabavku spalionica (stacionarna i pokretna spalionica).

Okvirna visina sredstava za pojedine namjene utvrdit će se nakon izrade projekta, s tim da će planirana sredstva za ove namjene biti konkretizirana u Godišnjem i Trogodišnjem financijskom planu provedbe Programa razvoja.

3.4. Program zaštite od poplava

Uvod

Ovo područje je regulirano Zakonom o vodama („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 12/15), Županijskim operativnim planom obrane od poplava (u daljnjem tekstu: ŽOP), („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 9/12), kao i Uredbom o planovima obrane od poplava („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/06)

Poplava je plavljenje užeg ili šireg kompleksa zemljišta, izlivanjem vode iz riječnog korita ili jezera. Nastaje zbog nemogućnosti tla za apsorpiranje velikih kiša, uslijed djelovanja jakih potresa pri pucanju ili rušenju brana na akumulacijama, te djelovanja vjetrova i drugih prirodnih nesreća.

Postojeće stanje sustava zaštite od poplava

Zaštita od poplava se do sada uglavnom izvodila pasivnim mjerama – izgradnjom nasipa u riječnim dolinama, a rjeđe i u manjem obimu aktivnim mjerama – regulacijom riječnog korita u svrhu povećanja propusne moći ili dosta neorganizirano i stihijski izvođenjem neodgovarajućih mjera, radova i objekata u riječnim slivovima. Neke izgrađene akumulacije, iako višenamjenskog karaktera, neodgovarajućim planom pogona minimiziraju ili čak i kompromitiraju njihovu ulogu u obrani od poplava.

Područja koja su označena kao rizična - ugrožena poplavama

Na osnovu dosadašnjih događanja možemo zaključiti da su poplave manjeg ili većeg opsega moguće na području gradova Širokog Brijega, Ljubuškog i općine Grude.(Tablica broj 1.)

Tablica broj 1. Područja ugrožena poplavama

Red. br.	Vodotok	Ugroženo područje
1.	Matica	Područje Drinovaca (Imotsko-Bekijsko polje)
2.	Mlade	Dolina Mlade nizvodno od Humca
Red. br.	Kraško polje	Ugroženo područje
1.	Mostarsko Blato	Ravni dio u cjelini – od Uzarića do ponorskih zona na jugoistočnom dijelu

Kao kriterij zaštite od poplava na branjenom području može poslužiti postojeći stupanj zaštite, kod objekata obuhvaćenim Glavnim operativnim planom odbrane od poplava za vodno područje sliva Jadranskog mora, prije svega su to hidroelektrane.

U sadašnjoj situaciji izražen je problem dualizma u provođenju zaštite od poplava kao mjere zaštite i spašavanja u kojem posebnu zadaću imaju stožeri civilne zaštite, a Uredbom o planovima obrane od poplava osnivaju se posebna tijela koja upravljaju u situacijama poplava.

Današnja operativa specijalizirana za radove na obrani od poplava, posebice za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, ima skoro zanemarivo male kapacitete. Zbog toga, pri pojavi ekstremno velikih voda mogu nastati velike štete, pa i gubitci ljudskih života.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakonom o vodama Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 12/15),
2. Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/06),
3. Županijskim operativnim planom obrane od poplava(u daljnjem tekstu: ŽOP), („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 9/12),
4. Uredbu o vrstama i sadržaju planova zaštite od štetnog djelovanja voda ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/09).

Za prevenciju i ublažavanje poplava i negativnih posljedica koje one izazivaju, primjenjuju se raznovrsne mjere koje se dijele na fizičke i institucionalne. Fizičke mjere se dijele na ekstenzivne i intenzivne, a u institucionalne mjere spadaju razne vrste osiguranja kod osiguravajućih društava i regulativa za uređenje prostora.

Prema karakteristikama mjera zaštite od poplava mogu se razvrstati kao: preventivne, i pripremne. Ova podjela na ovakve mjere u načelu svodi se na ostvarivanje srednjoročnih i dugoročnih zadataka osiguranja zaštite od poplava čiji su rokovi izvršenja do 15 odnosno 25 godina. One neće biti predmet razrade u Programu razvoja 2022. - 2028. godine.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na poplavu, utvrđenim od strane Županijskog ministarstva Gospodarstva;
- Uspostavu rada – obnova i kontrola rada svih ključnih vodomjernih stanica;
- Definiranje poplavnih linija za protjecanje znakovitih vjerojatnosti pojave u dolinama svih većih vodotoka radi klasificiranja područja u pogledu ugroženosti poplavama prema stupnju ugroženosti (visok rizik, srednji rizik i mali rizik);
- Određivanje područja – površina na kojima će se primjenjivati propisane preventivne i druge tehničke mjere i institucionalne mjere u okviru primjene strategije pripreme područja za podnošenje poplava;
- Obnova i dovođenje u punu funkcionalnost svih ranije izgrađenih sustava i objekata za zaštitu od poplava te izgradnja novih objekata.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Da bi se odredile granice potencijalno plavljenih površina pri nailasku velikih voda potrebno je da se za doline svih većih rijeka izvrše odgovarajuće hidrološko-hidrauličke analize. U ovim mjerama se podrazumijeva i utvrđivanje poplavnog vala koji bi nastao, eventualnim, rušenjem brana. Te analize su neophodne za uspješno i učinkovito organiziranje rada na pripremi za uspješnu obranu od poplava, za sve aktivnosti tijekom trajanja velikih voda kao i za izradu prostornih i urbanističkih planova.

Konkretno građevinske mjere koje će se u ovome razdoblju provesti kao dio prevencije i ublažavanja, naznačene su u financijskom obuhvatu u prethodnom stavku koji se odnose na obnovu i kontrolu rada svih vodomjernih stanica i stavljanje u funkciju svih ranije izgrađenih sustava zaštite od poplava

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- Osiguranje stručnih analiza kod pojava velikih voda u kraćim razdobljima od strane formiranih centara za obranu od poplava i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke u zaštiti i spašavanju osloncem na operativne centre civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za seizmologiju i hidrologiju Federacije BiH;
- Na svim razinama planiranja zaštite od poplava pripremiti posebnu strategiju područja za podnošenje poplava koju čine setovi tehničkih i institucionalnih mjera, uz prihvaćanje rizika plavljenja s odgovarajućim mjerama za smanjenje i ublažavanje šteta;
- Institucionalna mjera podrazumijeva praćenje i registraciju velikih voda, poplavnog vala, upozoravanje lokalnog stanovništva, te plansko evakuiranje ljudi i materijalnih dobara, i u tom smislu provođenje ovih mjera podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje plavnoga vala koje treba ugraditi u odgovarajuće planove zaštite od poplava, a koje izrađuju institucije iz točke 2. strateškog cilja;
- Sustav za uzbunjivanje od poplava treba da, putem automatske kišomjere stanice ili signalnog uređaja postavljenog na neki stalni objekt na vodotoku (najbolje most), upozori nadležne službe o nailasku poplavnog vala i da je povezan s operativnim centrom civilne zaštite Županije i općina/gradova;
- Operativu specijaliziranu za radove na obrani od poplava, posebno za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, treba opremiti minimumom odgovarajućih sredstava i opreme kako bi se smanjile štete koje mogu nastati od velikih voda i gubitci ljudskih života. Ako su financijska sredstva nedostatna za opremanje navedene operative, potrebno je da tijela vlasti općina/gradova i Županije odrede gospodarska društva iz područja građenja i slične djelatnosti i proglase ih službama zaštite i spašavanja od poplava koje bi se pridružile specijaliziranoj operativi u zaštiti od poplava;
- Stalno ažuriranje planova obrane od poplava i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije poplava trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od poplava, osim direktnog nadzora i pojačanog održavanja objekata za zaštitu od poplava, što i dalje treba ostati u nadležnosti sektora voda, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH i Županije.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju, rekonstrukciju zaštitnih objekata i njihovo dovođenje u funkcionalno (prvobitno) stanje.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovom području predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite od poplava sa zadacima odgovarajućeg uređenja vodotoka u Federaciji BiH i Županiji, ovisno od podjele nadležnosti.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti a odnose se na:

- Osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašanih na svim razinama donošenja (prostorni plan, prostorna osnova, program mjera, jedinstveni informacijski sustav o prostornom uređenju, urbanistički plan, itd.);
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od poplava na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave, kojima se treba osigurati jedinstveno uređenje vodotoka i pritoka i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od poplava, sadrži sljedeće provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira;
- b) Izrada projekata osposobljavanja objekata za zaštitu od poplava rijeka Lištica, Ugrovača, Mlade i Trebižat;
- c) Izraditi studiju o poplavnom valu kao posljedica rušenja brana sa mjerama preventivnog upozorenja pučanstva;
- d) Izgradnja novih, rekonstrukcija postojećih i nabavka sredstva za zaštitu od poplava.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
- b) Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije;
- c) Županijsko ministarstvo za Gospodarstvo;
- d) Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora Mostar;
- e) Nadležna gospodarska društva iz područja vodoprivrede, i nadležne općinske/gradske službe za upravu nadležna za vodoprivredu, uz inicijativu da se i na ovim razinama izrade projekti zaštite od poplava tih razina.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao posebne vodne naknade i opće vodne naknade koje će se prikupljati sukladno Zakonu o vodama, iz Proračuna Federacije BiH, Županije i općina/gradova, povoljnih kredita ili grantova, i namjenski ostvarenih sredstava prema članku 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.5. Program zaštite šuma

Uvod

Ugroženost šuma i šumskog zemljišta na području Županije je rezultat različitih aktivnosti kao što su: šumski požari, biljne bolesti i štetočine, neplanska i nezakonita sječa šuma, eksploatacija mineralnih resursa, hidro-akumulacije, kao i kontaminacija minama.

Postojeće stanje

Zbog dugog produkcijskog razdoblja, gospodarskog značaja šumarstva, povećanih zahtjeva za korištenje općekorisnih funkcija šume bez izdvajanja zaštitnih šuma (zaštita izvorišta i vodotoka, zaštita od erozije) i šuma s posebnom namjenom (park prirode, spomenici prirode, zaštićeni pejzaži) i bez obzira na veliki značaj šuma za gospodarski razvoj, ekologiju i dr., poslije rata šumama nije posvećena odgovarajuća pažnja od strane nadležnih tijela kojima su šume i šumska zemljišta ustupljeni na upravljanje, kao i svih drugih institucija Županije. Nisu poduzimane odgovarajuće aktivnosti i mjere na unaprjeđenju organizacije upravljanja šumama, očuvanju prirodne strukture, zaštite okoliša, općekorisnih funkcija šuma, onemogućavanje bespravne-nezakonite sječe šuma i drugo.

Pored prethodnih konstatacija postojećeg stanja zaštite šuma, Zakon o šumama Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 8/13 i 11/17) je predvidio obvezu i odgovornost da županijska šumsko-gospodarska društva i županijske Uprave za šumarstvo redovito izvješćuju federalni i županijski stožer civilne zaštite o svim požarima u šumama i na šumskom zemljištu u cilju brže reakcije za zaštitu šuma od požara, ali ta obveza navedenih županijskih tijela nije zaživjela u praksi.

Županijska šumsko-gospodarska društva nisu u potpunosti ni stručno ni materijalno opremljeni za kontrolu teritorija i gašenje početnih požara.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o šumama („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 8/13 i 11/17),
2. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave, („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09 i 17/11),
3. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 23/20),
4. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih („Službene novine Federacije BiH“ broj: 39/03, 22/06 i 43/10),
5. Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj: 21/04).

Za prevenciju i ublažavanje u zaštiti šuma i unaprjeđenje razvoja šumarstva, popravljjanje produkcije drveta u šumama i rast njihovih ekoloških vrijednosti, što podrazumijeva i bolje zdravstveno stanje šuma, poduzimat će se razne mjere, kao što su:

- a) Izrada planova za zaštitu šuma od požara prema stupnju opasnosti od šumskih požara;
- b) Praćenje ugroženosti šuma od biljnih i drugih štetočina i smanjenje njihove prekomjerne populacije;
- c) Izgradnja i održavanje transportne infrastrukture u skladu s posebnim projektima;
- d) Sanitarna sječa šuma;
- e) Provođenje šumsko-uzgojnih mjera;
- f) Zabrana bespravne sječe i pustošenja šuma;
- g) Osiguranje šumskog reproduksijskog materijala (šumsko sjeme i šumski sadni materijal) i kontrola uvezenog šumskog reproduksijskog materijala;
- h) Obnova šuma nakon prirodnih i drugih nesreća (biljne štetočine, šumski požari, itd.);
- i) Utvrđivanje zaštitnih šuma i šuma s posebnom namjenom;
- j) Inspeksijski nadzor u području zaštite šuma.

Ublažavanje kao viziju novog stanja trebaju osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje novog Zakona o šumama, što će podrazumijevati prihvaćanje međunarodnih konvencija koji se tiču šuma i formiranje fonda za zaštitu šuma;
- Uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u šumarstvu;
- Povećanje obujma pošumljavanja goleti i rekonstrukcija degradiranih šuma;
- Proširenje kapaciteta sjemenske i rasadničke proizvodnje u šumarstvu;
- Razminiranje šuma i šumskog zemljišta.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Da bi se štete od šumskih požara smanjile na što je moguće manju mjeru potrebno je izvršiti analizu postojećeg stanja šumskih prosjeka. Uraditi odgovarajući projekt zaštite šuma temeljem kojeg pristupiti izgradnji novih prosjeka i planskom pošumljavanju.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- Osiguranje stručnih analiza za izgradnju novih šumskih prosjeka zbog minimiziranja šteta od šumskih požara;
- Osiguranje stručnih analiza i elaborata u cilju smanjenja šteta od biljnih štetočina;
- Kontinuirano praćenje stanja šuma radi pravodobne reakcije u slučaju pojave ugrožavanja šuma;
- Sustav za uzbunjivanje od šumskih požara šumsko-gospodarskih društava podići na najveću razinu i uvezati s operativnim centrom civilne zaštite jedinica lokalne samouprave, Županije i Federacije;
- Materijalno-tehničko opremanje ovih šumsko-gospodarskih društava i odgovarajućih postrojba civilne zaštite za gašenje šumskih požara;
- Plansko pristupanje izgradnji novih šumskih prosjeka i održavanju postojećih;
- Stalno ažuriranje planova zaštite šuma i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tokom i poslije pojave prirodne i druge nesreće, koje ugrožavaju šume trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedima nadležnih stožera civilne zaštite, osim direktnog nadzora i praćenja stanja šuma, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i jedinica lokalne samouprave i zakonskih obveza šumsko-gospodarskih društava.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranih šumskih površina, radi njihovog dovođenja u funkcionalno stanje.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite šuma sa zadacima pošumljavanja, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) i izgradnja novih prosjeka i održavanje postojećih.

Uvažavajući da je za ovo područje temeljna nadležnost u Županiji i njenim šumsko-gospodarskim poduzećima.

Ovaj projekt mora dati odgovor i na:

- Način donošenja odgovarajućih planskih dokumenata i njihovu usuglašenost u ovom području i interdisciplinarno, s nadležnim tijelima za vodoprivredu, prostorno planiranje, građenje i drugo;
- Punu koordinaciju i usuglašenost projekata pošumljavanja, projekta izgradnje novih i održavanje starih prosjeka, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) od jedinica lokalne samouprave do Federacije BiH, kojima

se treba osigurati poboljšanje stanja šumskog fonda i jedinstveno provođenje mjera zaštite šuma.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite šuma, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira;
- b) Izrada projekata pošumljavanja, izgradnje novih i održavanje postojećih prosjeka, popunjavanja i izgradnje podignutih nasada radi prevencije odronjavanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda).

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
- b) Županijsko ministarstvo gospodarstva - Uprava za šume;
- c) Nadležna šumsko-gospodarska društva i nadležne općinske/gradske službe za šumarstvo.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao šumske naknade koje će se prikupljati sukladno novom Zakonu o šumama, iz proračuna Federacije BiH, Županije i općina/gradova, te dio i sredstava ostvarenih prema članku 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Visina sredstava za ove namjene će se određivati Godišnjim financijskim planom realizacije Programa razvoja.

3.6. Utjecaj radiološko-kemijsko-bioloških (RKB) agenasa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš

Uvod

Suvremeni svijet, a osobito zemlje koje su izašle iz rata kao Bosna i Hercegovina više su ugrožene od radijacijsko-kemijsko-biološke opasnosti (u daljnjem tekstu: RKB opasnost), a osobito ionizirajuće zračenje, osiromašeni uran, kemijski agensi, biološki agensi i drugo.

Pored toga, eventualni kvarovi na nuklearnim postrojenjima u pojedinim zemljama u okruženju Bosne i Hercegovine, imale bi utjecaja na ugrožavanje životne sredine, ljudi, materijalnih dobara na cjelokupnom teritoriju Bosne i Hercegovine, imajući u vidu meteorološki i druge geografske činitelje.

Postojeće stanje

Postojeće stanje obilježava, nedostatak odgovarajućih zakonskih i provedbenih propisa iz ovog područja na razini države Bosne i Hercegovine, te neusklađenost zakonskih propisa koji se koriste na području Federacije BiH s međunarodnim konvencijama, direktivama i smjernicama Europske unije.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, predviđeno je provođenje mjera RKB zaštite kroz organiziranje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja i postrojba za RKB zaštitu.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je neodgovarajuća, a osigurava se kroz:

1. Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke “ , broj: 8/13);

2. Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 3/13, 21/17 i 23/20);
3. Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/21);
4. Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/97, 41/10 i 75/13);
5. Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/99);
6. Zakon o prometu otrova („Službeni list R BiH“, broj: 2/92 i 13/94 - preuzeti propis iz ex SFRJ);
7. Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03 i 92/17);
8. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/05).
9. Odluka o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i zgradama od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/04, 38/06 i 58/06);

Za prevenciju i ublažavanje nastanka posljedica po ljude i materijalna dobra od RKB sredstava, provode se odgovarajuće mjere zaštite i spašavanja. Te mjere se odnose na otklanjanje i sprječavanje nastajanja pojava, odnosno izviđanje (detekcija), laboratorijska obrada uzoraka i dekontaminacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja RKB zaštite, trebaju osigurati:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja na razini BiH;
- Na temelju Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti Federacije BiH izraditi Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoliša od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a u skladu s međudržavnim sporazumima iz ove oblasti;
- Izvršiti usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama iz ove oblasti (zaštita zraka, vode, tla);
- Osiguranje financijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na slučaj da dođe do pojave radioaktivnosti, odnosno do onečišćenja okoliša kemijskim sredstvima, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju odgovarajuća sredstva u proračunima svih općina/gradova, Županije i Federacije i za potrebe RKB zaštite.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja posljedica koje mogu nastati djelovanjem RKB agensa, u svim proizvodnim kapacitetima koji se bave proizvodnjom kemijskih sredstava potrebno je pristupiti izgradnji uređaja za prečišćavanje zraka i vode od opasnih tvari. Također, potrebno je da instituti, bolnice (klinički centri), koji u svome radu koriste radioaktivne tvari, izgrade odgovarajuća spremišta za odlaganje takvih tvari.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području su:

- Integriranje svih nositelja zaštite i spašavanja od RKB agensa (javno zdravstvo, policija, vatrogasci, Oružane snage BiH, organizirane strukture civilne zaštite, gospodarska društva koja se bave proizvodnjom i distribucijom ovih sredstava), drugi nositelji zaštite i spašavanja za planski odgovor na eventualnu RKB nesreću;

- Osnivanje RKB službe u Županiji i eventualno osnivanje specijaliziranih postrojba RKB zaštite u Županiji i gdje se ocijeni za to potrebno;
- Uspostavljanje redovitog izvještavanja nadležnih tijela, putem operativnih centara civilne zaštite, o svim podacima koji mogu ugroziti ljude i materijalna dobra;
- Izvještavanje javnosti i stanovništva putem operativnih centara civilne zaštite na svim razinama organiziranja;
- Materijalno opremanje službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite za RKB zaštitu kako bi se smanjili rizici od RKB opasnosti;
- Ažuriranje planskih dokumenata zaštite i spašavanja od RKB opasnosti i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije;
- Edukacija stanovništva po mjeri RKB zaštite;
- Poduzimanje mjera redovitih i drugih nadležnih tijela na otklanjanju svih pojava koje mogu uzrokovati RKB opasnosti.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja RKB opasnosti provode se po naredbi nadležnih stožera civilne zaštite.

Glavni vidovi odgovora na pojavu RKB opasnosti su:

- Korištenje organiziranih snaga RKB (službi i postrojba) uz punu koordinaciju tijela koja upravljaju zaštitom i spašavanjem;
- Osiguranje sredstava i opreme za zaštitu ljudi i materijalnih dobara od RKB sredstava;
- Osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovom području sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja;
- Osiguranje odgovarajućih skloništa za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od djelovanja radioaktivnih agensa.

d) Oporavak

U saniranju stanja izazvanog RKB opasnostima uključuju se službe i postrojbe za RKB zaštitu, institucije i građani, sve dok traje potreba za njihovim angažiranjem.

Obnavljanje potrebnih sredstava i opreme za RKB zaštitu.

Kontrola, odnosno redoviti nadzor, izvršene dekontaminacije ljudi i sredstava za RKB zaštitu, na pogođenom području.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, odnosno strategija razvoja u ovom području, predviđena je izrada istraživačkog pod-projekta pod naslovom: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“.

Za izradu ovoga projekta potrebno je prikupiti i sistematizirati podatke koji su uključeni u projekt kroz znanstvene i stručno-istraživačke radove, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji.

Za ovo područje mogući su problemi, te je kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno razriješiti ili dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- Nepostojanje dovoljnog broja odgovarajućih laboratorija (radiološki, kemijski, mikrobiološki);

- Nedovoljnih kapaciteta za detekciju, kontrolu, dekontaminaciju i prevenciju kroz laboratorijsku obradu uzoraka;
- Definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja svih razina odgovornosti (općinska/gradska, županijska, federalna);
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata na razini Federacije i Županije, kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od RKB sredstava, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira – izrada zakonskih i provedbenih akata;
- b) Izrada Programa: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“;
- c) Opremanje službi zaštite i spašavanja za RKB zaštitu i postrojba za RKB zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska tijela zadužena za područje zdravstva, veterinarstva, okoliša i druga tijela koja u svojoj redovitoj djelatnosti provode poslove i zadatke RKB zaštite;
- b) Općinske/gradske službe za civilnu zaštitu;
- c) Zavod za javno zdravstvo Županije;
- d) Županijska uprava civilne zaštite;
- e) Nadležne općinske/gradske službe za upravu nadležne za zdravstvo, veterinarstvo, okoliš;

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su: poboljšanje ukupne situacije, odnosno smanjenje rizika od RKB opasnosti, te smanjenje posljedica po ljude kada nastane opasnost.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana od strane gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koja se u svojoj redovitoj djelatnosti bave RKB zaštitom, zatim u proračunima općina/gradova, Županije za RKB zaštitu, kao ukupnih sredstava za zaštitu i spašavanje, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema članku 174. i 175. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.7. Zaštita od potresa, mjere i postupci za smanjenje ugrožavanja

Uvod

Bosna i Hercegovina, a samim time i Federacije BiH, nalazi se na izrazito trusnome području koje svakodnevno doživljava određena podrhtavanja što su posljedica tektonskih gibanja u Zemljinoj utrobi.

Cjelokupan teritorij Bosne i Hercegovine, prema prijeratnim mjerenjima i bilježenjima svrstan je u područje srednjeg do visokog seizmičkog rizika, što se može iščitavati sa Seizmološke karte (vidi Seizmološku kartu u dokumentu Procjena ugroženosti stranica 88.), gdje su jasno označena rizična područja. Iz karte je vidljivo da je oko 80% teritorija označeno brojevima 6 i 7, a oko 20% je označeno brojevima 8 i 9, što opet odgovara podjeli 1-9 stupnjeva intenziteta potresa prema MCS ljestvici.

Postojeće stanje

Procjenom ugroženosti već su utvrđene moguće posljedice po ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na teritoriju Županije. Na osnovu Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima i

bespravna gradnja, ne pružaju mogućnost primjene efikasne zaštite od potresa, osim građevina građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima u općinama/gradovima.

U skladu sa zakonom nadležni za ove poslove su: Županijsko ministarstvo Prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša i općinske/gradske službe za urbanizam, građenje i prostorno uređenje. Na razini Županije nije osnovana Služba za seizmologiju.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevenciji je osigurana kroz:

1. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09 i 17/11);
2. Zakon o građenju („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 4/99, 15/01 i 10/03);
3. Zakon o prostornom uređenju („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 4/99, 15/01 i 10/03);
4. Zakon o planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/06, 72/07, 4/10, 13/10 i 45/10);
5. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11);
6. Ostali propisi iz oblasti okoliša koji determiniraju realiziranje ovog projekta.

Prema zakonu, nadležno županijsko ministarstvo bi trebalo koordinirati primjenu propisa s težištem na analizi objekata starije gradnje, dakle objektima koji su građeni starijom tehnologijom i već ruinirani, devastirani i loše održavani, kako bi se znanstvenim istraživanjima prepoznala potencijalna opasnost od rušenja tih objekata uslijed tektonskih i drugih djelovanja i time spriječila tragedija gubitka ljudskih života.

Istraživanje bi se trebalo primijeniti ne samo na objektima za stanovanje građanima na neispitanim terenima i bez dobivenih odobrenja ili suglasnosti za građenje, nego i na drugim objektima od općeg značaja za zaštitu i spašavanje u kojima borave ljudi, ili koji će služiti za privremeni boravak i oporavak ugroženih i nastradalih.

Uvezanost i koordiniranost između Federacije i Županije, u pogledu normativnog uređenja i delegiranja i izrade projekata istraživanja potvrdila bi ozbiljnost u pristupu nadležnih razina vlasti u području zaštite ljudi i njihovih života.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Sagledati aspekte donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje objekata svih vrsta, po tim planovima;
- Izvješće o stanju prostora u Županiji;
- Program mjera prostornog uređenja Županije;
- Uspostava jedinstvenog informacijskog sustava za cijeli prostor Federacije BiH – evidencija o područjima gdje je opasnost od prirodnih nesreća posebno izražena (seizmičke karakteristike terena, poremećaji u stabilnosti tla, utvrđivanje stupnja otpornosti već izgrađenih objekata prema starosti objekta, primjenu tehničkih standarda i drugo).

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja eventualnih i mogućih posljedica utjecaja potresa kao prirodne nesreće, nužno je na razini općina/gradova i Županije, pokrenuti masovna istraživanja stabilnosti i otpornosti objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene (škole, dječji vrtići, bolnice, športske dvorane, veliki prodajni centri, namjenska skloništa itd.) u skladu s procjenama ugroženosti, a sve s ciljem preventivnog djelovanja na zaštiti ljudskih života, koji mogu biti, kako to svakodnevno vidimo u bližem i širem okruženju, višestruko ugroženi.

Ova istraživanja trebaju dovesti do spoznaja koji objekti nisu sposobni za daljnje korištenje sa aspekta zaštite i spašavanja, kao i objekte koji nisu pogodni za masovno korištenje ljudi, što obvezuje sve nositelje planiranja da takve objekte ili dodatno osposobe za namjenu ili izbace iz plana za korištenje bez rekonstrukcije ili potpuno zabrane njegovo korištenje.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovom području su:

- proračunska sredstva za planirano istraživanje,
- na temelju projektnih istraživanja utvrđivanja objekata za zbrinjavanje i alternativni boravak u fazi oporavka,
- visoka razina koordinacije u planiranju i istraživačkim projektima, kao dio spremnosti svih nositelja planiranja,
- formiranje i opremanje Službe za seizmologiju,
- donošenje odgovarajućih planova i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Odgovor na potres, kao prirodnu nesreću, posebno je izražen kroz istraživačke projekte utvrđivanja seizmičkih karakteristika terena, poremećaja stabilnosti tla i objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene, te u primjeni rezultata istraživanja i strožoj primjeni planova i programa prostornog uređenja, čime će se umanjiti moguće ljudske žrtve, i materijalna razaranja.

Osposobljenost stožera civilne zaštite i drugih subjekata planiranja u ovoj oblasti u donošenju odgovarajućih odluka i provođenju odgovora, temelji se na potpunoj razrađenosti planova po mjerama zaštite i spašavanja od potresa.

d) Oporavak

Za ovu fazu, nužno je u proračunima svih tijela vlasti, na svim razinama osigurati određena financijska sredstva za evakuaciju i zbrinjavanje ljudi koji bi eventualno ostali bez krova nad glavom i imovine, za izradu privremenih kampova za smještaj, te pripremiti i osiguravati kvalitetne aranžmane povoljnog kreditiranja i slično.

Provedba

Da bi se ovaj strateški pravac postigao na zadovoljavajući način, predviđeni projekti istraživanja u području prostornog uređenja i građenja trebaju dati odgovor i ponuditi praktična rješenja kroz planske dokumente utvrđene u točki 3. ove inicijative za projekte na mikro-lokalitetima za zaštitu od potresa, i točke 3.1.1 iz Politike razvoja, prije svega:

- Za odgovarajuću koordinirajuću i konzistentnu politiku u području prostornog planiranja i građenja, na cjelokupnom teritoriju Županije;
- Za ujednačenost u standardima i normativima građenja kao i u dinamici naseljavanja i građenja, osobito u području individualne stambene izgradnje;

- Koordinaciju između nositelja planiranja u ovom području, ali i odgovarajuću suradnju s drugim tijelima vlasti, i uz uvažavanje mišljenja struke;
- Osiguranje nedostatnih financijskih sredstava za planirana istraživanja mikro-lokacija u urbanim sredinama.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje projekta sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Daljnja dogradnja zakonskog okvira;
- b) Iniciranje istraživanja i izrada projekata otpornosti specifičnih objekata na seizmičku opasnost na mikro-lokalitetima, osobito u većim urbanim sredinama;
- c) Osiguravanje u proračunima, prema procjenama, potrebnih financijskih sredstava za projekte iz točke b) kao i posebnih sredstava za provođenje mjera zaštite i spašavanja nakon potresa;
- d) Osiguravanje financijskih sredstava za djelovanje u fazi oporavka, rebalansima proračuna i na drugi način (smještaj ugroženih i pomoć u obnovi eventualno porušenih stambenih i drugih objekata).

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijsko ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša;
- b) Općinske/gradske službe za upravu u oblasti prostornog planiranja, građenja i urbanizma;

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja bit će poznati nakon donošenja projekata iz točke 4.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti utvrđene u proračunima i sredstva iz članaka 174. i 175. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.8. Izrada katastra izvorišta vode za piće

Uvod

Voda za piće je voda koja ispunjava propisane standarde kvaliteta i koja se može koristiti za piće, proizvodnju i pripremu hrane.

Već danas svijet se suočava s ozbiljnim problemom osiguranja vode za piće, a prema procjenama futurista i znanstvenika UN-a, to će za narednih 30-tak godina biti najveći problem čovječanstva, ukoliko se ne nađu odgovarajuća politička i tehnološka rješenja u osiguravanju dovoljnih količina pitke vode.

Postojeće stanje

Bosna i Hercegovina je bogata vodama i izvorištima voda, ali nepostojanje jedinstvenog registra vodoopskrbnih objekata, i s tim u svezi neprovođenje mjera s ciljem poboljšanja vodoopskrbe, onemogućava potpuni uvid u sustav vodoopskrbe na području Federacije BiH.

Voda u većini lokalnih objekata vodoopskrbe se ne kontrolira na zdravstvenu ispravnost (bunari, cisterne, izvori), dok zone sanitarne zaštite uglavnom ne postoje ili nisu uređene.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije, osigurana je kroz:

1. Zakon o vodama Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 12/15);
2. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09 i 17/11);
3. Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/06);
4. Pravilnik o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“, broj: 40/10, 43/10 i 30/12);
5. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11).

U skladu s odredbama zakona, nadležna tijela za vodna područja, trebaju osigurati najviši stupanj stručnosti i primjene zakona o uspostavi vodoprivrednog informacijskog centra u okviru kojega se vodi katastar:

- objekata za vodoopskrbu,
- rezervnih izvorišta za vodoopskrbu,
- planiranih prostora za izgradnju akumulacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Razvoj zakonske regulative (donošenjem novih propisa, staviti izvan snage propise koji su preuzeti iz bivše države);
- Snimiti stanje svih izvorišta voda i napraviti njihov katastar;
- Zaštita izvora za piće od biološkog i kemijskog onečišćenja;
- Poboljšanje nadzora nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće u objektima vodoopskrbe;
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na osiguranje pitke vode.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

- Osiguranje područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata i njihova sanacija sukladno odgovarajućim propisima;
- Sukladno katastru izvorišta voda izgraditi vodospremnike, kao i druge mjere za njihovu zaštitu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- racionalno korištenje vodnih resursa,
- zaštita i korištenje izvorišta pitke vode, podzemnih i otvorenih vodnih tokova,
- planski pristup izradi prostora za akumulacije,
- dispozicija voda i sustava upravljanja vodama, što podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje izvorišta voda za piće,
- reguliranje područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata gradskih vodovoda i sanacija ovih područja sukladno zakonskim propisima,
- opremanje službi za radijacijsko-kemijsko-biološku zaštitu radi odgovarajuće kontrole izvorišta.

c) Odgovor

Osiguravanje odgovarajućih planova, snaga i sredstava radi dopremanja pitke vode za stanovništvo koristeći postojeći katastar pitke vode, postojeće vodovode i druge alternativne izvore.

d) Oporavak

Oporavak u ovom području podrazumijeva, da se nakon prirodne i druge nesreće izvrši ažuriranje katastra izvorišta vode, sagleda njihovo stanje i poduzmu odgovarajuće mjere na zaštitu izvorišta.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovom području, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: «Izrada katastra izvorišta voda za piće», s pod-projektima za općine/gradove.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje inicijative sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Izrada projekta: „Katastar izvorišta vode za piće“, s pod-projektima za općine/gradove;
- b) Opremiti službe za radijacijsko-kemijsko-biološku zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Ministarstvo gospodarstva i Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora;
- b) Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi;
- c) Županijska uprava civilne zaštite;
- d) Županijski zavod za javno zdravstvo.
- e) Općinske/gradske služba za civilnu zaštitu

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta „Katastar izvorišta vode za piće“ pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja projekta kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretna financijska obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjim planovima realizacije Programa razvoja u Županiji.

3.9. Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom

Uvod

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, „otpad“ se definira kao sve tvari ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odložene.

„Opasni otpad“ se definira kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više značajki koje prouzrokuju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš, po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji, osobito ako se nađe na poljoprivrednom zemljištu (vidi listu „opasnog otpada“ – Pravilnik o kategorijama otpada sa listama – „Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05).

Pod kontaminacijom poljoprivrednog zemljišta podrazumijeva se stanje nastalo unošenjem štetnih tvari vodom, zrakom ili njihovom akumulacijom na tlu ili u tlu iznad dozvoljene koncentracije.

Postojeće stanje

Prostor Federacije BiH odnosno Županije, izuzetno je kontaminiran raznim vrstama opasnog otpada.

Ovakva ocjena stanja, kao rezultat i posljedica rata, potvrđuje se i zbog lošeg stanja u području upravljanja ovim otpadom što također izravno utječe na onečišćenje okoliša (voda, tlo, životinje, biljke, poljoprivredno zemljište). Posebno zabrinjava činjenica da značajne količine opasnog otpada (lijekovi, sanitetski materijal i kemijske supstance opasne za zdravlje, osiromašeni uran, teški metali, gromobrani i drugi industrijski otpad) nisu prikladno zbrinute ili uništene.

U vremenu poslije rata, vrlo malo je urađeno na utvrđivanju katastra područja ugroženog opasnim otpadom, a za onaj poznati otpad malo se radi da ga se ukloni ili uništi. To dovodi do destrukcije okoliša, osobito poljoprivrednog zemljišta i predstavlja stalnu opasnost od pojave raznih oboljenja kod ljudi i životinja.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o zaštiti okoliša ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 8/13");
2. Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21);
3. Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03 i 72/09);
4. Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 52/09);
5. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20);
6. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
7. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
8. Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
9. Pravilnik o postupanju otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
10. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
11. Pravilnik o utvrđivanju dozvoljenih štetnih opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja ("Službene novine Federacije BiH", broj: 72/09).

Za prevenciju i ublažavanje negativnih posljedica po okoliš potrebno je primjenjivati raznovrsne mjere, kao što su:

- a) Osiguranje katastra područja ugroženog opasnim otpadom, osobito poljoprivrednog zemljišta;
- b) Ispitivanje poljoprivrednog zemljišta u cilju utvrđivanja količine štetnih i opasnih tvari u zemljištu;
- c) Spaljivanje ili odlaganje na deponije na okolišno prihvatljiv način onih vrsta otpada koji ne podliježu povratu komponenti, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije;
- d) Sprječavanje nastajanja neuređenih (divljih) deponija opasnog otpada;
- e) Poduzimanje svih potrebnih zaštitnih i sigurnosnih mjera prilikom upravljanja ili u tijeku upotrebe, proizvodnje, skladištenja i transporta opasnih tvari;
- f) Stalni nadzor i praćenje onečišćenosti okoliša (zrak, voda i tlo);

- g) Registar gospodarskih društava koji mogu imati negativan učinak i kontrola njihovog odlaganja opasnog otpada;
- h) Inspekcijski nadzor u području zaštite okoliša i drugo.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje ili usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;
- Izrada katastra poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom;
- Uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u zaštiti okoliša (zrak, voda, tlo);
- Osiguranje financijskog poticaja, kojim treba dovesti do izrade odgovarajućeg katastra poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Da bi se smanjio utjecaj štetnosti opasnog otpada na okoliš i poljoprivredno zemljište potrebno je izgraditi potrebne (sanitarne) deponije, izvršiti uklanjanje postojećih neuređenih divljih deponija ili na odgovarajući tehnološki i drugi način izvršiti uništavanje opasnog otpada.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

- Osiguranje stručnih analiza kod pojava onečišćenja poljoprivrednog zemljišta i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke stožera civilne zaštite, osloncem na operativne centre civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za kontrolu zemljišta (Služba za agropedologiju Federacije BiH);
- Na svim razinama planiranja zaštite okoliša pripremiti katastar područja poljoprivrednog zemljišta kontaminiranog opasnim otpadom s odgovarajućim mjerama za smanjenje opasnosti;
- uspostaviti punu koordinaciju između odgovornih za stanje u ovom području;
- Izvještavanje javnosti izravno ili putom operativnih centara civilne zaštite, u cilju smanjivanja rizika od ove opasnosti.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije ugrožavanja okoliša trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite (sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju), koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od ugrožavanja okoliša i poljoprivrednog zemljišta, osim izravnog nadzora i praćenja stanja okoliša, a prema podijeljenoj nadležnosti između Županije i jedinica lokalne samouprave.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranog okoliša i poljoprivrednog zemljišta i njihovog dovođenja u funkcionalno (prvobitno) stanje. Ako to nije moguće, ograničiti ili zabraniti korištenje kontaminiranog zemljišta.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovom području, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: „Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište“, s pod-projektima za općine/gradove.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od opasnog otpada s akcentom na poljoprivredno zemljište sadrži:

- a) Razvoj zakonskog okvira - usklađivanje sa međunarodnim konvencijama;
- b) Izrada projekta: „Prikupljanje i analiza podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti industrijskog i drugog specifičnog otpada (izrada katastra ugroženog područja), s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode i mjere koje treba poduzimati“, s pod-projektima za općine/gradove.

Nositelji Akcijskog plana:

- a) Ministarstvo gospodarstva;
- b) Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša;
- c) Nadležne službe za upravu općina/gradova za gospodarstvo, poduzetništvo i poljoprivredu.

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta «Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode» pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna, kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretan financijski obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjem planu realizacije Programa razvoja.

3.10. Projekt zaštite od postojećeg opasnog industrijskog otpada

Uvod

Opasni otpad, koji je nastao kao rezultat industrijske proizvodnje, definira se kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost za zdravlje ljudi i okoliš (po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji).

Projekt rješavanje problematike ovoga strateškog pravca ogleda se u sagledavanju zatečenog stanja ugrožavanja, a nakon toga saniranjem postojećeg stanja i primjena postojećih pozitivnih propisa.

Postojeće stanje

Problem opasnog otpada, a time i industrijskog, neće se riješiti samo osiguranjem katastra zemljišta sa opasnim otpadom, koji će se uraditi po projektu: «Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište i vode». To znači da će se ovaj strateški pravac riješiti na osnovu posebnih projekata i uspostavom posebnih mjera zaštite, koje u ovom trenutku u Županiji ne postoje, a osloncem na izrađeni katastar.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o zaštiti okoliša ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 8/13");
2. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20);
3. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, (»Službene novine Federacije BiH, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11), u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije;
4. Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03 i 72/09);
5. Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 15/21);
6. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
7. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
8. Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/05);
9. Pravilnik o postupanju otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
10. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
11. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
12. Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obvezatna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/04);
13. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09 i 17/11);
14. Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/98 i 109/12);
15. Pravilnik o uvjetima tehnološke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje djelatnosti prikupljanja, prerade i proizvodnje otpadnih materijala i sekundarnih sirovina („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/00).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje i usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;
- Preuzimanje dijela katastra područja ugroženog opasnim industrijskim otpadom i utvrđivanje mjera sanacije;
- Osiguranje financijskog poticaja, za provođenje mjera koje će se donijeti na temelju dobivenog katastra područja iz prethodne alineje i na temelju projekata koje će izraditi resorna ministarstva iz oblasti gospodarstva.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Na temelju izrađenih projekata i osiguranih financijskih sredstava, izvršiti sanaciju opasnog industrijskog otpada i nastaviti provoditi pozitivne propise iz ove oblasti.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovom području:

Sve predviđene administrativne i građevinske mjere će onemogućiti teže posljedice po zdravlje ljudi i okoliš, kao i onemogućavanje da nove prirodne i druge nesreće utjecajem na ovakav otpad mogu dovesti do opasnost po ljude.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije pojave ugrožavanja opasnim industrijskim otpadom trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite, osim izravnog nadzora i praćenja stanja opasnog industrijskog otpada, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i jedinica lokalne samouprave.

Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovom području predviđeno je, nakon izrade katastra područja ugroženog industrijskim otpadom, pristupiti izradi istraživačkih projekata i pod-projekata, za svaki prostor koji se smatra opasnim.

Ove bi projekte u svojoj nadležnosti radilo Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i ono bi iniciralo izradu sličnog projekta u Županiji u njenoj nadležnosti.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima, a odnose se na punu koordinaciju i usuglašenost projekata, sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada na razini Federacije BiH i Županije, kojima se treba osigurati poboljšanje stanja u ovom području i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje projekata sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- b) Razvoj zakonskog okvira;
- c) Izrada projekata i sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijsko ministarstvo gospodarstva;
- b) Gospodarska društva iz područja industrije;
- c) Županijsko ministarstvo, prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša;
- d) Nadležne službe za upravu općine/grada za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Financijski obuhvat bit će poznat nakon izrade svakog konkretnog projekta u kome treba utvrditi koja su to sredstva koja osiguravaju gospodarska društva, sredstva iz proračuna Federacije i Županije ovisno o nadležnosti, i nakon toga će se utvrditi mogućnosti osiguranja i dijela sredstava iz stavka 2. članka 182. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, i članka 174. i 175. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.11. Procjena resursa županije za potrebe zaštite i spašavanja

Uvod

U sustavu zaštite i spašavanja, primarni je cilj stvoriti pretpostavke kojima će se preventivno djelovati, kako bi se destruktivna snaga prirodne ili neke druge sile svela na najmanju mjeru ili eventualno onemogućila u izazivanju ljudskih žrtava i materijalnih razaranja.

Stoga svaka društvena zajednica nastoji stvoriti uvjete, u kojima će planski predvidjeti resurse (snage i sredstva) koji će biti jamac uspješnog odupiranja djelovanju prirodnih i drugih nesreća.

Postojeće stanje

Nedostatak postrojbi civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene), kao rezultat slabe ekonomske razvijenosti i sredstava za opremanje istih, upućuje na nužno osnivanje službi zaštite i spašavanja na svim razinama, nakon sagledavanja stanja resursa i procjene mogućih resursa koji mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije je osigurana kroz:

1. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 23/20);
2. Zakon o zaštiti i spašavanju, («Službene novine Federacije BiH, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
3. Pravilnik o organiziranju službi zaštite i spašavanja i postrojbi civilne zaštite, njihovim poslovima i načinu rada («Službene novine Federacije BiH, broj: 77/06);
4. Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 28/06);
5. Sporazum između Federalne uprave i Crvenog križa Federacije BiH o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadaća u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“ broj: 65/05).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Izvršiti analizu resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija koje bi mogle, u skladu s procjenama ugroženosti, biti proglašene službom zaštite i spašavanja;
- Izvršiti analizu svih resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija, čiji bi resursi mogu biti oslonac stožera civilne zaštite u donošenju odluka u zaštiti i spašavanju;

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja, odabrane i proglašene službe zaštite i spašavanja na svim razinama trebaju ostvariti uvid i kroz vlastite građevinsko-tehničke mjere izvršiti vlastite pripreme za provođenje mjera zaštite i spašavanja.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovom području su:

- Osnivanje optimalnog broja službi zaštite i spašavanja u jedinicama lokalne samouprave i Županiji;
- Izrada točnih i ažurnih evidencija svih sredstava i opreme koju koriste ili će koristiti postojeće ili predviđene službe za zaštitu i spašavanje na svim razinama, uspostaviti jedinstvenu bazu podataka;
- Stvoriti namjenske zalihe specifične opreme i sredstava za potrebe službi zaštite i spašavanja, osigurati njihovo servisiranje i obnovu;
- Visoka razina koordinacije u planiranju, osnivanju i opremanju službi zaštite i spašavanja i njihovoj upotrebi;
- Tamo gdje nema uvjeta za osnivanje službi zaštite i spašavanja, obvezatno pristupiti osnivanju postrojba civilne zaštite opće namjene, i po mogućnosti postrojba civilne zaštite specijalizirane namjene, također osloncem na utvrđene resurse;
- Osigurati vršenje inspekcijskog nadzora;
- Osigurati donošenje odgovarajućih planova zaštite i spašavanja i njihova provjera kroz vježbe aktiviranja nadležnih za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

c) Odgovor

Smisao sagledavanja stanja svih resursa, osiguravanje jedinstvene baze podataka, osnivanja službi zaštite i spašavanja i formiranje odgovarajućih postrojba civilne zaštite će omogućiti da manje, dobro opremljene i spremne snage zaštite i spašavanja budu što učinkovitije i omogućuju uspješan odgovor stožera civilne zaštite u prirodnoj i drugoj nesreći.

Temeljem navedenoga, glavni vidovi odgovora u ovom području su:

- realno stanje resursa za zaštitu i spašavanje,
- osnivanje i stavljanje u funkciju službi zaštite i spašavanja,
- osnivanje postrojba civilne zaštite,
- osiguranje i raspoređivanje odgovarajućih robnih zaliha za potrebe postrojba civilne zaštite i službi zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

U dugoročnoj fazi oporavka, nije predviđen angažman službi zaštite i spašavanja, osim pojedinih nevladinih organizacija, jer odgovornost u fazi oporavka pripada redovitim državnim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

Provedba

Izraditi odgovarajuću studiju o procjeni i stanju resursa za potrebe zaštite i spašavanja kao temelj za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja, odnosno postrojba civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene).

Studija o resursima za zaštitu i spašavanje treba osigurati:

- Težišno djelovanja na pojedinim, procijenjenim opasnostima i u tom pravcu opredjeljenje za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja;
- Koordinirane odluke o osnivanju pojedinih službi zaštite i spašavanja kako bi se izbjeglo dupliciranje na istom području;

- Omogućiti osnivanje odgovarajućih postrojba civilne zaštite za one namjene i onaj prostor koji nije pokriven drugim organiziranim snagama i koje nemaju odgovarajuće druge resurse.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje strateškog pravca sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Izrada i donošenje studije pod nazivom «Procjena resursa Županije za potrebe zaštite i spašavanja»;
- b) Donošenje odgovarajućih odluka o osnivanju službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska uprava civilne zaštite;
- b) Općinske/gradske službe civilne zaštite.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja mogu biti poznati nakon završetka zadaća predviđenih Programom razvoja.

Financijska sredstva za angažiranje stručnih osoba za izradu Studije, opremanje svih struktura civilne zaštite za izradu baze podataka o svim resursima, stalno ažuriranje baze podataka resursa, osiguravaju se prema članku 171., 174., i 175. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.12. Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite

Uvod

Jedna od temeljnih pretpostavki za uspješno suprotstavljanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja, za ostvarivanje koordinacije među nositeljima i suradnje sa susjednim i drugim državama u zajedničkom vođenju akcija spašavanja, jeste organiziran i uspostavljen sustav komunikacija i veza. U sustavu zaštite i spašavanja u Županiji, u okviru struktura civilne zaštite predviđeno je organiziranje i opremanje operativnih centara civilne zaštite.

Da bi se najprije zakonska obveza struktura civilne zaštite na svim razinama i praktično provela, nužno je izraditi nova tehničko-tehnološka i organizacijska rješenja sustava za komunikacijsku i informacijsku podršku kako Županijskog operativnog centra civilne zaštite, tako i centara u općinama/gradovima.

Postojeće stanje

U Županijskom operativnom centru civilne zaštite radi pet namještenika i rukovoditelj – državni službenik.

Radno vrijeme (dostupnost): 24/7/365.

Uvjeti za rad: izgrađena je i opremljena adekvatna prostorija za smještaj informacijske i komunikacijske opreme. Završeno je temeljno opremanje Županijskog operativnog centra civilne zaštite i koncipiran da može, u redovitim uvjetima na terenu, pružati usluge obuke u radu osoblja operativaca što mu je i jedna od zakonskih obveza.

Komunikacijska i informacijska uvezanost: za svoj rad koristi resurse javnih telekom operatera (mobilna i fiksna telefonija, faksimili i internet pristup).

Operativni centri u službama civilne zaštite općine/grada:

Grad Široki Brijeg;

- rade tri namještenika,

- radno vrijeme: 7,00-15,00 sati nakon čega je u pričuvi dežurni operativac.

Grad Ljubuški;

- radi jedan namještenik,
- radno vrijeme: 8.00-16.00 sati radnim danom nakon čega preuzima Županijski operativni centar civilne zaštite.

Općina Posušje;

- radi jedan namještenik
- radno vrijeme: 7,00-15,00 sati nakon čega preuzima dežurni vatrogasac u profesionalnoj vatrogasnoj postrojbi.

Općina Grude;

- ulogu preuzeo Županijski operativni centar civilne zaštite.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije je osigurana kroz:

1. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20);
2. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
3. Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju Operativnih centara civilne zaštite, („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/19).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1. Administrativno-stručne mjere:

- Odabrali stručne konzultante i izvođače projekta, naročito osigurati suradnju s resornim Županijskim ministarstvom;
- Financijski poticaj, kojim treba stvoriti uvjete za uspostavu i opremanje nedostajućim sredstvima svih operativnih centara kroz sredstva iz proračuna, sredstva gospodarskih društava koja su zakonski obvezna biti priključena operativnim centrima i sredstava utvrđenih u Zakona o zaštiti i spašavanju.

2. Građevinsko-tehničke mjere:

- Kao dio prevencije i ublažavanja, pri odabiru lokaliteta za potrebe operativnih centara, izgraditi odgovarajući prostor za njihov rad;
- Korištenje i preuzimanje postojećih relejnih čvorišta od gospodarskih društava i drugih subjekata, koja su ili mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja, ili izgradnja novih.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovom području su:

- Osiguranje uvjeta da operativni centri mogu vršiti prijem i prenošenje svih informacija vezanih za prirodne i druge nesreće i njihove posljedice i prijenos naredbi, mjera i aktivnosti stožera civilne zaštite s uvezivanjem i osiguranjem materijalno-tehničkih pretpostavki svih imatelja veza zaduženih po članku 147. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- Optimalizacija postojećih komunikacijskih resursa i infrastrukture;

- Tehničko-tehnološka usklađenost s normama i standardima Europske unije.
- Smanjenje vremena odaziva svih nositelja zaštite i spašavanja u žurnim situacijama, u pogledu spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara;
- Inspekcijski nadzor;
- Donošenje i ažuriranje odgovarajućih planova veza i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Cilj jedinstvenoga sustava komunikacijske i informacijske podrške operativnim centrima civilne zaštite je u činjenici da će ovaj sustav znatno poboljšati ukupnu spremnost svih nositelja i snaga u sustavu zaštite i spašavanja, na cjelokupnom području Županije.

Temeljem navedenoga, glavni vid odgovora u ovom području, trebao bi biti:

- Izgradnja sustava "112" u operativnim centrima civilne zaštite, po modelu zemalja Europske unije, kojim se omogućuje učinkovita integracija različitih podsustava hitne pomoći u integralni, učinkovit sustav oslonjen na sofisticiranu komunikacijsku, informatičku i logističku potporu.

d) Oporavak

U fazi oporavka, operativni centri civilne zaštite trebaju ponijeti veliki teret u komunikacijskom i informacijskom povezivanju svih subjekata i nositelja planiranja na nivou Županije pa faza oporavka, u načelu, pripada redovitim državnim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

Isto tako ovi centri će imati značajnu ulogu u informiranju javnosti o svim pitanjima koje nameće oporavak nakon prirodne i druge nesreće.

Provedba

Izrada kompletnog projekta: «Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite», s pod-projektima za niže razine i stvaranje uvjeta za uvezivanje u sustav "112".

Za provedbu ovoga strateškog cilja nužna je realizacija ovoga projekta, koordinacija sa svim razinama vlasti, te planska organizacija i realizacija a potom i nabavka odgovarajuće specifične opreme i sredstava i njihovo stavljanje u funkciju.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje ovog strateškog cilja programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Izrada kompletnog projekta: «Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite», s pod-projektima za niže razine i stvaranje uvjeta za uvezivanje u sustav "112";
- b) Opremanje operativnih centara

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska uprava civilne zaštite;
- b) Općinske/gradske služba civilne zaštite;
- c) Suradnja s resornim tijelima za komunikacije i veze.

Sredstva za realizaciju ovog projekta osiguravaju se iz članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

3.13. Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje

Jedan od glavnih elemenata ocjene o provođenju preventivnih mjera u zaštiti i spašavanju spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, predstavlja razina obučenosti svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

Iz tih razloga, pored normativno-pravne uređenosti i osnivanja snaga za provođenje akcija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća i njihovog opremanja odgovarajućim sredstvima i opremom, obučavanje i osposobljavanje za obavljanje funkcionalnih zadataka predstavlja prvi i temeljni cilj i zadatak Županijske uprave civilne i drugih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja.

Jedan od glavnih strateških pravaca Programa razvoja 2022. - 2028. godine, obuka i osposobljavanje za potrebe zaštite i spašavanja, razraditi u posebnom dokumentu Programa razvoja pod naslovom: „Osnove za izradu programa obučavanja u zaštiti i spašavanju“, koji sadrži sljedeće:

- cilj i namjena obučavanja i osposobljavanja,
- programiranje i planiranje obuke i osposobljavanja,
- organiziranje i izvođenje obuke i osposobljavanja,
- oblici osposobljavanja,
- financiranje.

Realiziranje ovoga strateškog cilja izvršit će se kroz poseban Akcijski plan obuke i osposobljavanja, u kojem trebaju biti sadržani sljedeći provedbeni koraci:

- a) Priprema i donošenje pojedinačnih planova i programa obučavanja i osposobljavanja svih struktura u zaštiti i spašavanju (opće i specijalizirane namjene);
- b) Realizirati pojedinačne planove obuke i osposobljavanja po utvrđenim prioritetima i rokovima.

Financijska sredstva za provedbu ovoga strateškog cilja utvrđivat će se godišnjim planom potrošnje sredstava iz članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju, koji se donosi na osnovu Odluke, Vlade Županije Zapadnohercegovačke.

3.14. Odnosi s javnošću u zaštiti i spašavanju

Uvod

Odnosi s javnošću čine zbroj aktivnosti pomoću kojih se utječe na javno mnijenje. Odnosi s javnošću predstavljaju napor organizacije da neku skupinu ljudi pridobije za suradnju. Odnosi s javnošću pomažu organizacijama da djelotvorno međusobno djeluju i komuniciraju s njima najvažnijim dijelom javnosti. Službenici za odnose s javnošću putem raspoloživih medija plasiraju informacije iz tijela uprave prema javnostima. Međutim, ključno je pitanje u kakvom obliku i jesu li uopće informacije stigle do građana, budući da ne postoji povratna informacija. Razvojem novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, te konvergencijom tradicionalnih medija i alatima novih medija, omogućeno je tijelima javne uprave da izravno komuniciraju s javnošću. Tijela javne uprave postala su medij koji pomoću internetskih stranica, foruma, društvenih mreža, videozapisa, fotografija, blogova i drugih alata novih medija imaju mogućnost neposredno komunicirati sa svojim javnostima, ali i da dobiju povratnu informaciju.

U Zakonu o zaštiti i spašavanju nije uređeno područje odnosa s javnošću i kriznog komuniciranja.

Postojeće stanje

Mediji, medijski sustav i javnost u otvorenim demokratskim društvima stalno su u procesu promjene, oni su time važni činitelji za opisivanje i analizu socijalnih i drugih promjena.

Danas medijski sustav postaje središnja infrastruktura modernog društva, što je slučaj i kod nas. Naime, javni se mediji kvalitativno i kvantitativno sve više šire, ubrzao se protok informacija putem medija, razvili su se novi tipovi medija i sve dublje prodiru u cjelokupno društvo i zadobili su sveopću društvenu pozornost, a na koncu mediji su razvili i institucije.

Kako mediji sve više postaju preduvjet za informativnu i komunikacijsku praksu drugih aktera, važnost odnosa s javnošću nadležnih tijela civilne zaštite i javnosti nameće se kao prvorazredna profesionalna zadaća i izazov, što do sada nije bilo dovoljno razvijeno.

Pored tiskovnih i električnih medija, sve se više posljednjih godina koristi web kao jedan od najkorištenijih alata interneta.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o slobodi pristupa informacija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13);
2. Zakon o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 32/01 i 48/11);
3. Uputa za provođenje Zakona o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH, ("Službene novine Federacije BiH", broj: 57/01);
4. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 23/20);
5. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
6. Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju operativnih centara civilne zaštite, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/19).

Na temelju odredbi navedenih propisa tijela vlasti moraju omogućiti medijima pristup svim informacijama, osim onima koje imaju najviši rang tajnosti i koje su kao takve precizno klasificirane.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba se osigurati kroz:

- a) Donošenje odgovarajućeg provedbenog akta o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite;
- b) Donošenje odluka na svim razinama vlasti koje imaju urede za odnose s javnošću da, pri upravljanju akcijama zaštite i spašavanja postaju služba nadležnog stožera civilne zaštite.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u području odnosa s javnošću o rizicima, od prirodnih i drugih nesreća, su:

- Donošenje Plana komuniciranja o prirodnoj ili drugoj nesreći koji treba sadržavati:
 - pregled mogućih prirodnih i drugih nesreća prema Procjeni ugroženosti,
 - djelovanje prema javnosti ovisno o nesreći,
 - plan kadrova,

- vlastiti komunikacijski kapaciteti i pregled medija preko kojih će se davati informacije.
- Pravodobno obavješćivanje javnosti o mogućnostima nastajanja prirodne i druge nesreće s mjerama koje se mogu poduzeti u prevenciji;
 - obuka,
 - provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Odnosi s javnošću kao odgovor na nastalu prirodnu i drugu nesreću, ogledaju se u:

- osiguravanju rada operativnih centara civilne zaštite u svim uvjetima,
- stavljanje u funkciju svih ureda za odnose s javnošću,
- stavljanje u funkciju zaštite i spašavanja svih radio i TV postaja i drugih medija sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju,
- organiziranje konferencija za novinare u skladu s Planom komuniciranja s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći,
- davanje priopćenja za javnost u skladu s Planom komuniciranja s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći.

d) Oporavak

Nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće u početnoj fazi provedbe oporavka, odnosi s javnošću se razvijaju kako je to predviđeno u fazi odgovora.

U drugoj fazi oporavka, koja može biti dugotrajna, odnose s javnošću preuzimaju nadležna tijela vlasti koje su odgovorne za ukupan oporavak zajednice.

Provedba

Donošenje odgovarajućih planova komuniciranja s javnošću svih razina upravljanja akcijama zaštite i spašavanja uz pretpostavku pune provedbe projekta „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Donijeti odgovarajući propis o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite;
- b) Donošenje Planova komuniciranja s javnošću svih razina organiziranja.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska uprava civilne zaštite i Županijski stožer civilne zaštite;
- b) Ured za odnose sa javnošću Vlade Županije;
- c) Općinske/gradske službe civilne zaštite i općinski/gradski stožer civilne zaštite, te nadležna služba za odnose s javnošću općine/grada.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga strateškog cilja, osigurat će lakše provođenje mjera zaštite i spašavanja, smanjenje posljedica prirodne i druge nesreće na ljude i materijalna dobra i omogućit će jedinstven odnos s javnošću, poštivanjem sljedećih pravila:

- trenutačno reagiranje na interesiranje medija,
- objavljivanje samo poznatih činjenica i po svaku cijenu izbjegavanje proizvoljnih procjena žrtava ili uzroka nesreće,

- davanje samo potpunih informacija u saopćenjima za javnost ili na konferencijama za medije,
- odgovarajući odnos prema žrtvama, odnosno obiteljima žrtava ili povrijeđenih i oboljelih.

Financijski obuhvat za ove aktivnosti je zanemariiv, jer će se koristiti sredstva i oprema financirana kroz druge ciljeve i projekte. Preostala minimalna sredstva će svaki nositelj planiranja planirati u svome proračunu.

3.15. Stanje objekata kulturne baštine i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama

Uvod

Županija Zapadnohercegovačka raspolaže značajnom kulturnom baštinom, koja je uslijed ratnih dešavanja i poslijeratne nebrige u dobroj mjeri devastirana i zahtijeva žurno i neodložnu rekonstrukciju. Da bi se spriječilo daljnje propadanje kulturno-povijesnog naslijeđa od daljnjeg propadanja potrebno je različitim mjerama i postupcima zaštititi i posebno utvrditi način njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

Postojeće stanje

Objekti kulturnih i graditeljskih dobara su ugroženi od prirodnih i drugih nesreća, u odnosu na objekte građene u dvadesetom stoljeću. Posebno sa osjetljivi na potrese, s obzirom na to da zbog vremena gradnje nisu osigurani mjerama zaštite od seizmičkih djelovanja. Zatim su ugroženi od poplava, požara, odronjavanja, ekoloških incidenata i drugih okolnosti.

Izražena je neuređenost u ovom području na državnoj i županijskoj razini koja se ogleda i u nepostojanju državnog zakona u ovom području kao i u niskom stupnju zajedničkog planiranja i koordinacije.

Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u području prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11); u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva kulture i športa;
2. Aneks VIII Sporazuma o povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika Daytonskog sporazuma;
3. Zakon o zaštiti dobara koja su odlukama Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika proglašena kao nacionalni spomenici („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/02 i 8/02);
4. Zakon o zaštiti i korištenju kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa („Službene list SR BiH“, broj: 20/85, 12/87, 3/93 i 13/94);
5. Kriteriji za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima („Službeni glasnik BiH“, broj: 33/02);
6. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09 i 17/11);

Ublažavanje kao viziju novog stanja, trebaju osigurati kroz:

1) Administrativno-stručne mjere:

- Inicirati donošenje državnog Zakona, te donošenje odgovarajućih pripisa kojima bi se osigurala jedinstvena uređenost u ovom području i pristup zaštiti;
- Izrada odgovarajućih projekata o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni;
- Punu provedbu zakonskih mjera kojima se sprječava odlaganje otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine;
- Inicirati da se u postojeće seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju svi objekti kulturne baštine po zonama;
- Inicirati da se u karte poplavnih područja s ucrtanim hidro-akumulacijama i hidro-elektranama ucrtaju i svi objekti kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice);
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću kojom bi mogla biti ugrožena kulturna baština, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije, za ovu namjenu.

2) Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja za ove potrebe u ovome razdoblju treba osigurati obnovu porušenih i oštećenih kulturno-povijesnih objekata radi njihove zaštite i očuvanja od daljnjeg propadanja, sukladno projektima za svaki objekt i utvrđenim izvorima financiranja.

b) Pripravnost/spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovom području su:

- Donijeti odgovarajuće programe razvoja na svim razinama vlasti koji trebaju nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva za zaštitu kulturno-povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanja snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara;
- Visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Bit programa zaštite kulturne baštine ogleda se u postojanju odgovarajućih planova, te u primjeni rezultata istraživanja koji će osigurati prikladnu zaštitu kulturno-povijesnih objekata u slučaju prirodne i druge nesreće, i osiguravanjem snaga za eventualnu evakuaciju kulturno-povijesnih dobara.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju i restauraciju kulturno-povijesnog naslijeđa koje bi moglo biti uništeno ili oštećeno u prirodnoj i drugoj nesreći i dovođenje u prvobitno stanje.

Provedba

Da bi se osigurala zaštita kulturne baštine potrebno je na razini Županije izraditi projekt pod nazivom: „Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama“.

Ova studija mora dati odgovor kako osigurati prikladnu zaštitu kulturne baštine i to kroz provedbu odgovarajućih planskih dokumenata utvrđenih u točki 3. ovoga strateškog cilja, da bi se na što bolji način zaštitilo kulturno-povijesno naslijeđe od prirodnih i drugih nesreća ili eventualno smanjila šteta na njima.

Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje Programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Razvoj zakonskog okvira;
- b) Izrada Studije utvrđene u provedbi ovog dokumenta;
- c) Osiguravanje financijskih sredstava.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijsko ministarstvo, prostornog uređenja, graditeljstva i zaštitu okoliša odnosno Zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine;
- b) Županijsko ministarstvo gospodarstva.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti na temelju izrađenih planova i projekata i njihove realizacije.

To znači da će konkretni projekti zaštite imati svoj poseban akcijski plan i financijski obuhvat koji će biti dio Programa razvoja i Godišnjeg plana realizacije.

C) PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE OD POŽARA

Uvod

Zaštita od požara i vatrogastvo su dio jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Županiji koji je uređen Zakonom o zaštiti i spašavanju, pa se zbog toga zaštita od požara i vatrogastvo organiziraju i funkcioniraju u okviru tog sustava, a vrši se na način predviđen Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Program razvoja zaštite od požara bazira se na Procjeni ugroženosti od požara Županije Zapadnohercegovačke i drugih činjenica važnih za razvoj programa.

Zaštita ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom jedna je od ključnih mjera spašavanja koja se provodi u okviru civilne zaštite, a koja se organizira u gospodarskim društvima, objektima pravnih osoba, stambenim, javnim i drugim objektima. Pripreme koje se provode obuhvaćaju: pravne, organizacijske, tehničke, obrazovne i promidžbene mjere, a sve u cilju unapređenja zaštite od požara preventivnim djelovanjem kroz poduzimanje odgovarajućih aktivnosti i primjenu neophodnih mjera, kao odgovor u slučaju nastanka i širenja požara.

Programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva obuhvata politiku, strategiju i akcijske planove u okviru kojih se definira vizija, načela i opredjeljenja, ciljevi i područja razvoja za organiziranje i provođenje zaštite od požara i vatrogastva sa svim elementima potrebnim za njegovo usavršavanje i efikasno funkcioniranje od značaja za Županiju za period od najmanje pet godina.

1. Politika razvoja

Politikom razvoja zaštite od požara i vatrogastva u Županiji Zapadnohercegovačkoj (u daljem tekstu: Politika razvoja zaštite od požara i vatrogastva) utvrđuje se politika, vizija i ciljevi, kao i strateški pravci razvoja zaštite od požara i vatrogastva.

Politika razvoja

Politika razvoja zaštite od požara i vatrogastva je okvirni i temeljni dokument, kojim se omogućuje donošenje i provedba zakona, pod zakonskih i drugih akata, odlučuje o temeljnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcijskim planovima i prioritetima iz područja zaštite od požara i vatrogastva na području Županije Zapadnohercegovačke.

Vizija

Županijska uprava civilne zaštite i drugi subjekti u sustavu zaštite i spašavanja teže stvaranju takvih uvjeta u području zaštite od požara i vatrogastva koji će trend negativnih pojava, događaja i posljedica svesti na minimum.

Cilj

Opći cilj Programa razvoja zaštite od požara i vatrogastva u razdoblju 2022-2028. godine je unapređenje zaštite od požara preventivnim djelovanjem kroz poduzimanje odgovarajućih aktivnosti i primjenu neophodnih mjera te stvaranje uvjeta za pružanje kvalitetnog odgovora u slučaju nastanka i širenja požara.

2. Strategija razvoja

Postojeće stanje

Sadašnje stanje vatrogastva u Županiji obilježava velika raznolikost kako u organizacijskom, tako i u materijalno tehničkom smislu, jer ovaj vrlo važan segment sustava zaštite i spašavanja nije jedinstveno zaživio na svim razinama vlasti, odnosno na svim područjima u Županiji. Vatrogastvo je znatno osiromašeno u opremi i sredstvima koja su devastirana i amortizirana, bez dovoljno financijskih sredstava za obnovu tehnike i odgovarajućih motornih vozila.

S obzirom na osjetljivost privrednih subjekata na požare, stupanj ugroženosti određenih kategorija šuma od požara, stanje u vatrogasnim postrojbama i dostignuti stupanj organiziranosti, može se reći da je ostvarena srednja razina protupožarne zaštite.

Važniji uočeni problemi u području zaštite od požara i vatrogastva:

1. Starosna struktura vatrogasaca je nepovoljna a postojeća oprema vatrogasnih jedinica nabavljena je desecima godina unazad i ispunjava samo minimalne kriterije, te je daleko od europskih standarda;
2. Vatrogasne jedinice u pravnim licima većinom nisu propisno opremljene te nisu u mogućnosti obavljati vatrogasnu djelatnost u potpunosti. Pravna lica na području Županije Zapadnohercegovačke nemaju stalno vatrogasno dežurstvo niti odgovarajuću opremu i prostor prema posebnim propisima (na osnovu utvrđene kategorije ugroženosti od požara);
3. Pravna lica na području Županije ne provode u potpunosti propisane mjere zaštite od požara u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu te pod zakonskim aktima, posebno u dijelu instaliranja, održavanja i ispitivanja stabilnih sustava za dojavu i gašenje požara, uređaja i instalacija u "Ex" izvedbi, gromobranskih i električnih instalacija;
4. Hidrantska mreža za gašenje požara u većini naselja na području Županije nije u zadovoljavajućem stanju u pogledu broja nadzemnih hidranata, tlaka i količine vode u mreži. U mnogim naseljima vanjska hidrantska mreža uopće nije izvedena;
5. Hidrantska mreža nije u potpunosti usklađena s važećim propisima, a pravna lica koje se bave djelatnošću vodoopskrbe nisu napravila registar hidrantske mreže s ucertanim položajima hidranata tako da isti nemaju ni vatrogasne jedinice;
6. U mnogim poslovnim i javnim građevinama nije postavljen propisani broj aparata za početno gašenje požara, a u pojedinim građevinama s izvedenom hidrantskom mrežom nedostaje oprema u zidnim ormarićima unutarnje hidrantske mreže;
7. Zaštita od požara u šumama, na šumskom i poljoprivrednom zemljištu nije u potpunosti organizirana niti se provodi u skladu sa propisima;
8. Sudionici u provođenju zaštite od požara ne provode kontinuirano upozoravanje javnosti na postojeće opasnosti od nastajanja požara i opasnosti za nastajanje velike materijalne štete uslijed požara;
9. Stanovništvo nije sustavno educirano za provedbu preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom. Također, nije posvećena neophodna pažnja obrazovanju djece školskog uzrasta iz oblasti zaštite od požara.

Normativni okvir

Zaštitu od požara organiziraju i provode pravna i fizička lica (građani), državna tijela, Županije, grada i općine i druge institucije, koje su vlasnici ili korisnici građevina ili prostora, šuma, šumskog ili poljoprivrednog zemljišta, a što se vrši u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Zaštita od požara je djelatnost od posebnog interesa za Županiju, gradove i općine, a ostvaruje se na način predviđen Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu i pod zakonskim

propisima donesenim na osnovu tog Zakona i međunarodnim tehničkim normativima i standardima koji važe u Bosni i Hercegovini, a koji se odnose na mjere zaštite od požara.

Institucionalni okvir

Nosioци zaštite od požara su federalna i županijska tijela, tijela jedinica lokalne samouprave, gospodarska društva, pravne i fizičke osobe.

Temeljni nosilac organiziranja i provođenja zaštite od požara je općina/grad, kao jedinica lokalne samouprave, i Županija koja je odgovorana za ta pitanja na području Županije, a jedinstveno funkcioniranje te zaštite na cijelom području Federacije osigurava Federacija, na način predviđen Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Nositelji zaštite od požara planiraju, finansiraju, organiziraju, sprovode i kontroliraju zaštitu od požara u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, otkrivanja i gašenja požara, spašavanja ljudi i imovine, zaštite životne sredine, utvrđivanja i otklanjanja uzroka požara, kao i pružanja pomoći kod otklanjanja posljedica prouzrokovanih požarom.

Prema Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, nosioци zaštite od požara dužni su da osiguraju primjenu planova zaštite od požara i drugih akata, kao i da angažiranjem raspoloživih ljudskih i materijalnih resursa sudjeluju u gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, poštujući sljedeća načela: načelo zaštite, načelo prevencije, načelo stalnosti, načelo jačanja svijesti, načelo javnosti, načelo suradnje, načelo solidarnosti i načelo odgovornosti.

Takođe, podstiču, usmjeravaju i osiguravaju jačanje svijesti o značaju zaštite od požara kroz sustav obrazovanja, znanstveno-istraživačkog i tehnološkog razvoja, usavršavanja u procesu rada, te putem sredstava javnog informiranja.

Temeljni ciljevi i kriteriji za sprovođenje zaštite od požara

Temeljni cilj Strategije je stvaranje novih i unapređenje postojećih uvjeta u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, njegovog otkrivanja, te zaštite ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, povijesnih i drugih dobara i okoliša na bazi dugoročnog unapređenja zaštite od požara.

Područja u kojima Strategija treba ostvariti organizacijsko-tehničke ciljeve zaštite od požara su:

- normativna regulativa,
- preventivna zaštita,
- organizacijske mjere,
- suradnja svih subjekata u sustavu zaštite od požara,
- sagledavanje kapaciteta u znanju, vještinama i potrebnoj opremljenosti.

Normativno uređenje zaštite od požara ima za cilj usvajanje zakonske i podzakonske regulative koja je usaglašena sa međunarodnim, a prije svega europskim propisima i standardima. Provođenje organizacijskih mjera ogleda se kroz funkcionalnu integraciju svih službi, poboljšanje saradnje i koordinacije u razmjeni bitnih informacija i unaprjeđenju brzine i efikasnosti reagiranja.

Na području suradnja potrebno je raditi na poboljšanju koordinacije između svih nosioca u sustavu zaštite od požara kao i međužupanijske saradnje i saradnje sa Republikom Hrvatskom, uvažavajući kriterij adekvatnog upravljanja krizama kroz seminare, vježbe i razvijanje regionalnih programa.

Strategija koja se odnosi na kapacitete usmjerena je na poboljšanje razine znanja i tehničke opremljenosti nosioca zaštite od požara.

Sustav informiranja o svim opasnostima koje utiču na požarnu sigurnost treba također učiniti efikasnijim, tako da sve informacije u vezi ovih rizika budu blagovremeno dostupne.

Strateški cilj i aktivnosti iz područja zaštite od požara i vatrogastva

Programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Županije Zapadnohercegovačke vrši se u okviru Programa razvoja zaštite i spašavanja u skladu sa procjenom ugroženosti od požara područja županije i drugih činjenica važnih za programiranje. Na osnovu Program razvoja zaštite od požara, Vlada županije, donosi godišnji plan aktivnosti na realizaciji zadataka utvrđenih za zaštitu od požara i vatrogastvo, što se određuje prema utvrđenim prioritetima.

Izgradnja i jačanje sustava zaštite od požara i vatrogastva:

A. Poboljšanje stanja u vatrogastvu

S obzirom na sadašnje stanje na području Županije Zapadnohercegovačke gdje postoji ukupno 31 vatrogasac, a prema zaključcima iz Procjene ugroženosti uočljiv je deficit od 12 vatrogasaca. Tu je još na raspolaganju 27 dragovoljnih vatrogasaca. Pored navedenog, svi proračuni su rađeni na bazi potpune opremljenosti i osposobljenosti vatrogasnih jedinica tako da se ovaj deficit vatrogasaca može odraziti na mobilnost i učinkovitost vatrogasnih postrojbi.

U općinama/gradovima koje imaju deficit vatrogasaca, potrebno je vatrogasne postrojbe popuniti potrebnim brojem vatrogasaca do propisane formacije.

Osnovne snage za obavljanje vatrogasne djelatnosti na području Županije su:

- profesionalne vatrogasne postrojbe, koje osniva županija i općina predstavljaju osnovne snage za vatrogastvo,
- dobrovoljne vatrogasne postrojbe koje osnivaju dobrovoljna vatrogasna društva i vatrogasne postrojbe pravnih lica koje predstavljaju dopunske snage za vatrogastvo,
- postrojbe i povjerenici civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja, tijela uprave civilne zaštite i stožeri civilne zaštite,
- operativni centri civilne zaštite općina/gradova, Županije osiguravaju komunikacijsko-informacijsku podršku stožerima civilne zaštite i drugim tijelima koji rukovode akcijama zaštite na području ugroženom od požara.

Okosnicu vatrogastva u Županiji čine:

- profesionalna vatrogasna postrojba Široki Brijeg,
- profesionalna vatrogasna postrojba Ljubuški,
- profesionalna vatrogasna postrojba Posušje,
- profesionalna vatrogasna postrojba Grude.

Pored navedenih profesionalnih postrojbi, na području Županije djeluju dragovoljne postrojbe:

- DVD Gorica, Grude,
- DVD Kočerin, Široki Brijeg,
- DVD Mokro, Široki Brijeg.

Dobrovoljna vatrogasna društva osnivaju se, djeluju i prestaju sa radom, u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02 i 85/07), i djeluju kao udruženja, a u odnosu na vatrogasnu djelatnost postupaju u skladu sa odredbama članaka 81. do 85. Zakona.

U Procjeni ugroženosti od požara Županije Zapadnohercegovačke konstatirano je da postoji potreba za formiranjem dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi. Time bi se djelomično premostio deficit u broju vatrogasaca na području Županije Zapadnohercegovačke koji je iskazan u procjeni.

U svakom slučaju neophodno je pružiti pomoć vatrogasnim društvima po pitanju ispunjavanja kadrovskih, materijalnih i drugih uvjeta koji su potrebni za rad postrojbi, što bi se

rješavalo u dogovoru sa službom civilne zaštite općine/grada, odnosno upravom civilne zaštite Županije.

B. Opremanje vatrogasnih postrojbi i objekata, investicijska izgradnja:

1. Nabava vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne postrojbe (za potrebe Županije ili kao pomoć općinama/gradovima Županije);
2. Investicijska izgradnja i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih postrojbi;
3. Održavanje opreme i vatrogasnih sredstava.

Prema Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu u nadležnost općine/grada i Županije spada obaveza osiguranja kadrovskih, materijalnih, tehničkih i drugih potreba za efikasno funkcioniranje vatrogastva. Za ovu namjenu koristit će se proračunska sredstva i financijska sredstva iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila.

Pravilnikom o minimumu tehničke opreme i sredstava i roku korištenja te opreme i sredstava za profesionalne i druge vatrogasne jedinice ("Službene novine Federacije BiH", broj: 104/12), propisana su sredstva i oprema koja je neophodna za uspješno djelovanje i rad vatrogasnih postrojbi

Svaka vatrogasna postrojba mora biti opremljena odgovarajućom vatrogasnom opremom, vozilima, tehničkim i drugim sredstvima koja su neophodna da bi vatrogasne postrojbe mogle efikasno gasiti požar, što se utvrđuje materijalnom formacijom postrojbe koja sadrži vrstu i količine opreme, tehničkih i drugih sredstava, a prema potrebama utvrđenim u planu zaštite od požara županija i općina/gradova.

Međutim većina vozila i opreme koja je trenutno u upotrebi kod vatrogasnih postrojbi na području Županije Zapadnohercegovačke je zastarjela pa je neophodno izvršiti njihovo obnavljanje. Vlada Županije Zapadnohercegovačke je u 2018. godini u nabavila četiri vatrogasna vozila, za svaku općinu/grad po jedno. Grad Široki Brijeg je nabavio jedno rabljeno navalno vatrogasno vozilo. U planu nabava rabljenih vatrogasnih auto ljestvi za gašenje požara i spašavanje s visina.

Pored ovoga potrebno je osigurati osobnu i zajedničku zaštitnu opremu za vatrogasce koja mora zadovoljavati zahtjeve i uvjete propisane Naredbom o ličnoj zaštitnoj opremi („Službeni glasnik BiH”, broj: 75/10) i odredbama Uredbe o uniformi, nazivima funkcija i funkcionalnim oznakama vatrogasaca u profesionalnim i dobrovoljnim vatrogasnim postrojbama, ovlaštenja zapovjednika tih postrojbi, zaštitnoj i radnoj odjeći i opremi vatrogasaca („Službene novine Federacije BiH”, broj: 8/11).

C. Osposobljavanje vatrogasnih postrojbi

1. Stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca.
2. Provođenje ispita za profesionalne i dobrovoljne vatrogasce.

Potrebno je provesti odgovarajuću edukaciju i treninge, kao i vježbe simulacije za sve snage u sustavu zaštite od požara.

Ovu aktivnost je potrebno voditi u dva pravca:

- osposobljavanje osnovnih snaga za obavljanje vatrogasne djelatnosti, odnosno profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca, te
- obučavanje postrojbi i povjerenika civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, tijela uprave civilne zaštite.

D. Unaprjeđenje sustava preventivne zaštite:

- mjere zaštite od požara u oblasti prostornog planiranja,
- preventivne mjere koje se provode pri projektiranju i gradnji građevina,
- održavanje instalacija,
- instaliranje sustava aktivne zaštite od požara,
- izgradnja izvora i instalacija za opskrbu vodom za gašenje požara,
- otkrivanje požara na otvorenim prostorima,
- mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i drugog biljnog otpada na otvorenom prostoru.

Uspostavljanje sustava zaštite od požara koji se prvenstveno zasniva na preventivnom djelovanju svih građana, institucija i inspeksijskom nadzoru u području zaštite od požara je prioritetan cilj.

Zakon obvezuje tijela, postrojbe, lokalne samouprave, državna tijela, kao pravna lica i druge subjekte, da osiguraju sprovođenje mjera zaštite od požara i nadzor nad njihovim sprovođenjem, donošenjem planova zaštite od požara.

Mjere zaštite od požara u području prostornog planiranja

Tijela uprave nadležna za poslove prostornog uređenja moraju osigurati da se pri izradi dokumenata prostornog uređenja i to: prostornog plana Županije Zapadnohercegovačke, prostornog plana područja posebnih obilježja Županije, prostornog plana općine/grada, urbanističkog plana, regulacionog plana i urbanističkog projekta, predvide prostorne i tehničke mjere zaštite od požara, a naročito:

- uvjete za efikasno spašavanje ljudi, životinja i materijalnih dobara,
- potrebne razmake ili protiv požarnu udaljenost između objekata,
- prometne i manipulativne površine za interventna vozila,
- izvode za dovoljnu opskrbu vodom za gašenje požara,
- primjenu odgovarajućih materijala koji ne mogu biti uzročnici nastanka i prijenosa požara.

Uz naprijed navedena dokumenta izrađuje se elaborat zaštite od požara u kojem se razrađuju pobrojane mjere.

Preventivne mjere koje se provode pri projektiranju i gradnji građevina

Pri projektiranju i gradnji građevina i ugradnji priključaka, opreme, uređaja i postrojenja, kao i njihovoj proizvodnji, moraju se predvidjeti i primjeniti mjere zaštite od požara koje će omogućiti:

- smanjenje mogućnosti nastanka požara,
- pravovremeno otkrivanje i obavještanje o požaru,
- efikasno spašavanje ljudi, životinja i materijalnih dobara (u građevini i izvan građevine),
- ograničavanje širenja vatre i dima,
- efikasno gašenje požara,
- osiguranje prometnih i manipulativnih površina za interventna vozila.

Održavanje instalacija

Vlasnici i korisnici građevina i prostora te upravitelji stambenih objekata dužni su održavati u ispravnom stanju postrojenja, uređaje, električne, plinske, ventilacijske i druge instalacije, dimnjake i ložišta koji mogu prouzrokovati nastajanje i širenje požara, u skladu sa tehničkim

normativima i uputama proizvođača, koji se odnose na ta pitanja o čemu moraju voditi evidenciju i posjedovati odgovarajuću dokumentaciju.

Instaliranje sustava aktivne zaštite od požara

Osnovna karakteristika aktivnih sustava zaštite od požara je da samostalno djeluju u slučaju pojave opasnosti. Aktivni protupožarni sustavi se najčešće sastoje od sustava za detekciju, alarmnog sustava i sustava za gašenje požara.

Ugradnjom naprednijih sustava omogućava se i interaktivno prikupljanje informacija o karakteristikama požara (npr. lokalizacija požara, opseg zahvaćenog područja, podaci o prisutnim osobama i sl.), te kontaktiranje službi zaduženih za pomoć u takvim situacijama (npr. vatrogasne postrojbe i hitna služba).

Izgradnja izvora i instalacija za opskrbu vodom za gašenje požara

Za gašenja požara potrebno je osigurati minimalno potrebne količine vode i tlak u hidrantskoj mreži, u skladu sa važećim propisima.

Također potrebno je određeni broj izvora, vodotoka i akumulacija, što prirodnih, što vještačkih, urediti da bi se oni mogli iskoristiti za eventualne akcije gašenja požara.

Otkrivanje požara na otvorenim prostorima

Smjer i raspored kretanja, te broj promatrača, promatračnica i promatračkih mjesta treba prilagoditi površini i obliku zemljišta, a određuje se općim aktom pravnog subjekta (Planom zaštite šuma od požara) s posebnim nadzorom površina koje nisu u pregledu ili nisu u vidokrugu sa promatračnica ili promatračkih mjesta.

Za učinkovito i uspješno otkrivanje požara na otvorenom prostoru potrebno je uvesti suvremeniji način promatranja putem videonadzora koji se napaja preko solarnih ćelija ili mini vjetroturbina. Relativno nova, naprednija tehnologija, je i postavljanje daljinski upravljanih kamera na promatračkim lokacijama. U Županiji su postavljene kamere za otkrivanje početnih požara (projekt Holistic) na četiri lokacije (u svakoj općini/gradu po jedna).

Pored ovoga neophodno je unaprijediti i meteorološki monitoring odnosno prognozu meteoroloških uvjeta za pojavu požara u šumskim područjima (Fire Weather Index, FWI).

Mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i drugog biljnog otpada na otvorenom prostoru

U cilju s provođenja ove preventivne mjere potrebno je organizirati savjetodavne sastanke za sve sudionike i obveznike provođenja zaštite od požara, prvenstveno s vlasnicima šumskih površina, vlasnicima i korisnicima poljoprivrednog zemljišta, stanovnicima naselja seoskog karaktera koji se pretežito bave poljoprivrednom djelatnošću, sa šumarskim i poljoprivrednim inspektorima, te inspektorima zaštite od požara MUP-a, sve u cilju poduzimanja potrebnih mjera, kako bi se opasnost od nastajanja i širenja požara smanjila na najmanju moguću mjeru.

E. Edukacija stanovništva

1. Obuka stanovništva putem predavanja, prezentacija, vježbi i slično.
2. Obraćanje putem elektronskih medija.
3. Tiskanje propagandnog materijala.

Definiranje programa i izvođenje obuke stanovništva, zaposlenih u državnoj upravi, tijelima lokalne samouprave, pravnim licima, učenika u osnovnim i srednjim školama presudno je za

provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom.

Neophodno je, dakle, kontinuirano provoditi obuku stanovništva i drugih struktura društva putem seminara, prezentacija, vježbi a posebnu pažnju posvetiti ranjivim kategorijama društva poput djece i starijih osoba. Također treba iznaći mogućnost tiskanja letaka za građane koji bi sadržavali upute o načinu ponašanja u slučaju požara i drugih nesreća, koji bi uz kućni red, bili obavezan sadržaj u svakoj zgradi.

F. Unapređenje suradnje

1. Ostvarivanje saradnje sa susjednim županijama.
2. Ostvarivanje suradnje sa Republikom Hrvatskom.

Suradnja na području zaštite od požara i vatrogastva neminovna je ne samo u svom praktičnom dijelu – gašenju požara, već i radi uspostave potrebnih struktura, zajedničkog planiranja mjera i postupaka u zaštiti od požara, pružanja materijalno-tehničke pomoći, izgradnje sustava za razmjenu informacija, stvaranje uvjeta za hitno reagiranje i zajedničko djelovanje, te obučavanje, osposobljavanje i uvježbavanje organiziranih snaga prema međunarodnim standardima.

Sporazumom o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj: 36/01) koji je sklopljen između Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske uređen je način postupanja i ostvarivanja mogućnosti zajedničkog djelovanja na poslovima zaštite i spašavanja.

I pored do sada ostvarene suradnje potrebno je raditi na uspostavljanju intenzivnijih odnosa sa svim nosiocima u okruženju radi stalne razmjene iskustava i ukazivanje na najbolja praktična iskustva, razne vidove edukacija, tečajeva i treninga, razvijanje regionalnih programa i slično.

3. Akcijski plan

Suglasno Strategiji, zadatak akcijskog plana je stvaranje uvjeta za ostvarivanje vizije i strateških ciljeva odnosno prioriteta razvoja zaštite od požara, kroz aktivnu i sustavnu saradnju i koordinaciju sa svim subjektima i nosiocima koji djeluju na području Županije Zapadnohercegovačke.

Akcijski plan definira konkretne mjere, nositelje, dinamiku i neophodna sredstva za njihovu realizaciju.

Akcijski plan za realiziranje Programa razvoja sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Unapređenje sustava preventivne zaštite.
- b) Donošenje provedbenih propisa i iniciranje donošenja odgovarajućih propisa iz područja zaštite od požara i vatrogastva u Županiji i jedinicama lokalne samouprave.
- c) Na svim razinama vlasti donijeti poseban plan organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga.
- d) Obučavanje i tehnička opremljenost snaga zaštite od požara.
- e) Edukacija stanovništva.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska uprava civilne zaštite;
- b) Općinske/gradske službe civilne zaštite.

Financijski obuhvat će utvrditi svaki nositelj planiranja po donošenju svoga plana organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga i bit će sastavni dio godišnjeg financijskog plana, prema vlastitoj mogućnosti, s tim da se u ovaj financijski obuhvat uključuju i proračunska sredstva i sredstva iz članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Zaključci

1. Nositelji i sudionici izrade programa, projekata ili inicijativa iz akcijskih planova dužni su razraditi provedbene korake iz akcijskih planova u svojim redovitim godišnjim programima i planovima, uz konstataciju da planirani priliv iz Proračuna i posebne naknade osigurava realizaciju svih strateških pravaca.
2. Županijska uprava civilne zaštite i nositelji izrade programa, projekata ili inicijativa, dužni su koncem tekuće godine vršiti godišnju reviziju i usuglašavanje strateških pravaca i konkretnih provedbenih koraka iz akcijskih planova s pregledom troškova.
3. Nositelji planiranja u suradnji sa Županijskom upravom civilne zaštite dužni su strateške pravce koje nisu obradili u ovom programu razvoja, kroz konkretne programe, projekte i inicijative, naknadno donijeti, čime će isti postati dio provedbenog Programa razvoja.
4. Svi nositelji planiranja dužni su izvijestiti Vladu Županije ukoliko dođe do promjene u realizaciji strateških pravaca razvoja zbog financijskih ili drugih razloga koji zahtijevaju izmjenu akcijskih planova u sredstvima i rokovima.
5. Strateški pravci utvrđeni u ovome dokumentu nisu obuhvatili programe i projekte koji zahtijevaju dugoročniju realizaciju i veća financijska sredstva nego što su utvrđena u dokumentu ovoga Programa razvoja: "Pregled očekivanih troškova s izvorima financiranja". Ovi strateški pravci će biti predmet razmatranja narednog programa razvoja, zajedno s drugim započetim projektima iz ovoga Programa razvoja.
6. Godišnji plan financiranja i provedbe Programa razvoja izrađuje Županijska uprava civilne zaštite na temelju izvješća i planova financiranja i realiziranja strateških pravaca, nositelja i sudionika njihove izrade i koncem tekuće i početkom planske godine isti dostavlja Vladi Županije, na razmatranje i usvajanje.
7. O implementaciji Programa razvoja, Vlada Županije izvještavat će godišnje Skupštinu Županije Zapadnohercegovačke.

D) POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČINU REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM PODRUČJIMA

1. Zaključci iz procjene ugroženosti Županije Zapadnohercegovačke

U v o d

Procjenu ugroženosti, utemeljenu u članku 25. stavak (2) točka b), Zakona o zaštiti i spašavanju izradila je Županijska uprava civilne zaštite o u suradnji s županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave, zavodima, znanstvenim i drugim ustanovama. Zaključci iz Procjene ugroženosti, kao jedan od elementa Programa razvoja daju se u cijelosti.

Na temelju prijedloga Županijske uprave civilne zaštite o i mišljenja Županijskog stožera civilne zaštite, a temeljem članka 23. Zakona o zaštiti i spašavanju, Vlada Županije je razmotrila predloženu Procjenu i Odlukom Vlade Županije broj: 01-1061-1/21-106 od 16. studenoga 2021. godine istu prihvatila i usvojila.

Ključne opasnosti za područje Županije

Temeljem svih pokazatelja iz Procjene ugroženosti područja Županije Zapadnohercegovačke, moguće opasnosti su od: potresa i rušenja objekata, poplava uzrokovanih obilnim padalinama ili prelijevanjem brane na akumulacijama, suše i veći ljetni požari, olujni vjetrovi, epidemije, biljne i životinjske bolesti.

Tablica br. 2 - Ključne opasnosti iz procjene ugroženosti

Red. br.	Vrsta opasnosti – prirodne i druge nesreće	Ugroženo područje Županije
1	2	3
1.	Potresi	Ovoj opasnosti i rizicima su podložne sve urbane sredine, dakle stambeni konglomerati na području Županije, – intenziteta 7, 8 i 9° MCS a prema seizmološkim pokazateljima podložna su osobito područja općina/gradova: što se vidi iz Seizmološke karte.
2.	Rušenja objekata i brana na vodotocima	U dijelovima područja općine Grude i grada Ljubuškog nizvodno od HE Peć-Mlini, općina Posušje, akumulacija Tribistovo i dr.).
3.	Velike poplave	U području grada Ljubuškog (Humac), općina Grude Imotsko – Bekijsko polje i dijelom grada Široki Brijeg (Mostarsko blato) manje štete.
4.	Suša	Suša, kao prirodna nesreća koja nanosi velike štete na ratarskim i voćarskim kulturama, pogađa područja svih općina/gradova.
5.	Požar	To je pojava-opasnost koja se javlja skoro svake godine i koja nema samo jedan uzročnik, a u obliku požara otvorenog prostora i s najvećim štetama zabilježen je na području svih općina/gradova Županije.
6.	Tuča (led) tijekom proljetnih i jesenjih mjeseci	Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno i kratko traje, a njezin negativni učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama na području cijele Županije.

7.	Hladnoće i olujn.vjetrovi koji prouzrokuju velike mat.štete na infrastrukturu.	U proteklom razdoblju nisu zabilježeni olujni vjetrovi koji mogu prouzrokovati velike materijalne štete na infrastrukturi.
8.	Masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti	Registrirane su kao učestale i s velikim negativnim učincima na području svih općina/gradova Županije (posebno bruceloza i korona virus SARS COV-2).
9.	Odroni tla	Ova se pojava javlja u manjoj mjeri.
10.	Visoki snježni nanosi	U tijeku 2012. godine zabilježene su ekstremno visoke snježne padaline koje su prouzrokovale velike štete na području Županije.
11.	Kemijsko-biološko onečišćenje zraka, vode i tla	Izložena su sva veća naseljena mjesta: zagrijavanje stambenih i dr. objekata, intenzivniji cestovni promet, smješteni industrijski kapaciteti i slično.
12.	MES i NUS	Ova se pojava javlja u manjoj mjeri.
13.	Prometne nesreće	Ugroženo je područje cijele Županije, razlozi su višestruki: starost i neispravnost vozila, loši i oštećeni putovi, prometnice i drugo.
14.	Ekspanzija i eksplozije plina	Područje koje je posebno ugroženo: uglavnom su to područja oko benzinskih crpki -prodaja plina, ali i gospodarski, obrtnički, zdravstveni i uslužni subjekti koji u procesu proizvodnje, zagrijavanja prostorija i pripreme hrane, koriste i skladište veće količine plina. Tu su i drugi mali potrošači-domaćinstva koja nisu registrirana kao potrošači plina, ali su potencijalne plinske bombe.
15.	Društveno uvjetovani procesi	Od destrukcije prema konstrukciji; od disolucije prema izgradnji institucija pravne države; od socijalnog i gospodarskog siromaštva i zaostalosti prema razvoju i prosperitetu; od dezintegracija suradnjom prema integracijama u državi, regiji, europskim i euroatlantskim; od ugrožavanja prema ostvarenju ljudskih prava i sloboda; od oštećenosti i ugroženost prema zdravom okolišu i ekosustavu.

1.1. Opći zaključci:

1. Na razini Županije, postoje određeni kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za adekvatni odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na postojeće službe hitne pomoći, javne vatrogasne postrojbe i dragovoljna vatrogasna društva, upravna i operativno-stručna tijela civilne zaštite županije i općina/gradova, policijske snage (prometna policija i specijalne policijske postrojbe), kapaciteti javnih poduzeća. Suradnja sa svim nositeljima planiranja u tijelima županijske uprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju planova zaštite i programa razvoja, kao i u stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava. Ove složene zadaće moguće je izvršiti samo ukoliko se osigura kvalitetan servis u obavljanju ovih poslova i zadaća u okviru svih tijela županijske uprave.
2. Procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća obveze su županijskih i općinskih/gradskih tijela vlasti, koje ovisno od konkretnih pokazatelja trebaju biti vrlo detaljne i precizne i u funkciji postizanja svjesnosti o značaju priprema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara kod tijela vlasti i svjesnosti o osobnoj i uzajamnoj zaštiti i spašavanju kod građana.

3. Gospodarska dobra (industrijski kapaciteti, naftne i plinske instalacije, hidrocentrale, poljoprivredna dobra, šumski resursi, prometnice i objekti na njima i drugi infrastrukturni objekti), trebaju s aspekta zaštite i spašavanja biti izravno obuhvaćeni vrednovanjem parametara mogućih nesreća i rizika, stvaranjem baze podataka u resornim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave, ustanovama, zavodima i javnim poduzećima.
4. Gospodarska situacija u Županiji uvjetuje mogućnosti, dinamiku i razine izgradnje elemenata sustava zaštite i spašavanja i postizanje spremnosti da se odgovori na izazove prirodne i druge nepogode. Ekonomska ograničenja izravno utječu na prihodovnu osnovicu izvora sredstava koja je slaba u odnosu na potrebe uspostave ustrojstva i funkcija elemenata sustava zaštite i spašavanja. Zbog toga je važno racionalno odrediti tekuće i razvojne prioritete funkcioniranja i izgradnje sustava, na temelju procjene ugroženosti za sva područja od prevencije, planova i programa, strukture operativnih snaga, opremanja sredstvima i opremom, stvaranje zaliha u robnim rezervama. Bitna pitanja problematike okoliša i stvaranja preduvjeta za izbalansirano korištenje prirodnih resursa i uspostavu održivog razvoja, pitanje je upravljanja životnom sredinom i strategijom prostornog planiranja u Županiji. Problem opasnog (industrijskog, medicinskog i dr.) otpada, jedan je od prioriternih problema zaštite okoliša. Nekontrolirano odlaganje opasnog otpada i nepravilno odlaganje na lokalne deponije posljedica je odsustva svjesnosti i drastičnog odstupanja od obveza primjene zakonskih odredbi na svim razinama u Županiji. Takvi deponiji bez odgovarajućih projektnih rješenja, bez tehničke opremljenosti, bez fizičko-tehničke zaštite, bez tehnologije otplinjavanja, bez pokrivanja inertnim materijalima, bez regulacije cijedenih voda i infrastrukturnih sadržaja, su ekološka atomska bomba.
5. Informativno-komunikacijsku podršku upravljanju akcijama zaštite i spašavanja pruža Županijski operativni centar koji je povezan s općinskim/gradskim operativnim centrima civilne zaštite. Navedeni pokazatelji u Procjeni ugroženosti upućuju na potrebu ustanovljenja kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja u sklopu jedinstvene baze podataka, ne samo radi razumijevanja prirodnih i drugih procesa, već radi stvaranja podrške upravljanju procesom akcija zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša. Te podatke trebaju osigurati resorna ministarstva i druga tijela županijske uprave, druge relevantne institucije, zavodi, znanstvene ustanove i strukture civilne zaštite. Županijski i općinski/gradski operativni centri civilne zaštite trebaju voditi bazu podataka o pojavama nepogode, opasnostima i rizicima, čime će se omogućiti usmjeravanje djelovanja cijelog sustava i korištenje resursa na stanje izazvano nepogodom.
6. Šume, vode i drugi ekosustavi su značajni za ekonomsko stanje Županije, a ujedno su resursi koji su učestalo skloni gubitcima od prirodnih i drugih nesreća. Međutim, ukoliko gubitci nisu odmah vidljivi i ne predstavljaju izravnu opasnost za pučanstvo, redovito izostaje učinkovit odgovor na nesreće i oporavak od nesreća.
7. Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva suradnju BiH sa susjednim i drugim zemljama u 8. Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svijesti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja. Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog pučanstva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća) potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.
8. Županijska uprava civilne zaštite treba poticati kod domaće mreže informativnih kuća i sustav masovnog i institucionalnog komuniciranja o oblasti cjelokupnog sustava zaštite

i spašavanja, kako bi se izgradila i razvijala svijest pučanstva i institucija vlasti o potrebi postojanja ovog sustava i o potrebi očuvanja životnog okoliša u svrhu reduciranja rizika nastanka prirodnih i drugih nesreća.

9. Procjena ugroženosti stvara temelj za izradbu Programa razvoja zaštite i spašavanja Županije i Plana zaštite i spašavanja Županije, i analogno tome općinskih/gradskih programa i planova i njihovo međusobno usklađivanje uz procedure osiguranja financijske podrške njihovoj realizaciji.
10. Nastaviti aktivnosti na dogradnji pravnog okvira i planskih dokumenata u području zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na županijskoj i općinskoj/gradskoj razini u cilju konsolidiranja i razvoja struktura u području zaštite i spašavanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Stalna je obveza i pravo i svih drugih pravnih osoba i građana ostvarivanje mjera zaštite i spašavanja odnosno osobne i uzajamne zaštite.
11. Nakon usvajanja Procjene ugroženosti područja Županije, od strane Vlade Županije, potrebno je pristupiti izradi dugoročnog Programa razvoja zaštite i spašavanja u Županiji za razdoblje 2022. – 2028 godine. U istom tom razdoblju, potrebno je pripremiti program aktivnosti i pristupiti izradi planova zaštite i spašavanja na županijskoj i općinskim/gradskoj razini.

1.2. Zaključci po pojedinim opasnostima

1.2.1. Potres

Zaključci:

1. Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra od pojave potresa umanjile, potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i urbanističke planove Županije i općina/gradova. Pored toga potrebno je primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (putova, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.).
2. Uzimajući u obzir konkretne seizmičke uvjete područja, lokacije na kojima se grade objekti, i primjenom osnovnih principa potresnog inženjerstva u projektiranju, u velikoj se mjeri može direktno utjecati na smanjenje posljedica od potresa. Temeljem postojećeg stanja može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija zgrada na određenim područjima ne pruža mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim zgrada građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima.
3. U slučaju nastanka potresa većih razmjera u Županiji i općinama/gradovima, potrebno je poduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizirati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.
4. U ovim aktivnostima potrebno je angažirati sve vlastite raspoložive snage i sredstva za zaštitu i spašavanje uključujući Oružane snage BiH, kao i odgovarajuće snage i sredstva iz Republike Hrvatske.
5. S obzirom da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažirati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih strojeva za uklanjanje ruševina i sl.), potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina/gradova i županija ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice.
6. S obzirom na visoku seizmičnost područja Županije u okviru teritorija Bosne i Hercegovine, te nedovoljan postojeći broj seizmoloških stanica i zastarjelost seizmoloških instrumenata, potrebno je izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje,

analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo-tektonskih pojava (prirodni i inducirani potresi, eksplozije i gorski udari), izučavanje seizmičnosti, seizmičke aktivnosti i učestalosti potresa, kao i definiranje seizmičkih učinaka djelovanja lokalnih i udaljenih potresa na izučavani prostor i prognoziranje njihovoga utjecaja na zemljište, vode, vodotoke i objekte.

7. S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove vrste prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmoloških, seizmo-tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje.
8. Da bi se procijenile posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na području Županije, potrebno je raspolagati podacima o strukturi stambenog fonda i cjelokupne infrastrukture.

1.2.2. Visoki snijeg i snježni nanosi

Zaključci:

1. Za zadatke spašavanja nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osnovati, osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana (planinarska društva, gorska služba spašavanja, speleolozi i sl.).
2. U slučajevima kada snage i sredstva civilnih struktura nisu dovoljne, u izvršavanju zadaća zaštite i spašavanja te pružanju podrške u akcijama zaštite i spašavanja, tražiti angažiranje oružanih snaga, sukladno Zakonu o obrani BiH i posebnim operativnim procedurama.
3. S ciljem poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, važne aktivnosti u ovoj oblasti su nadgledanje i proučavanje rizika od snježnih nanosa i lavina, što podrazumijeva obilazak i promatranje, a potom obavješćivanje javnosti.
4. Naročitu pažnju treba obratiti da nadležna tijela općina/gradova i Županija pravovremeno poduzmu sve aktivnosti oko angažiranja privrednih i drugih pravnih osoba na uklanjanju snijega i snježnih nanosa sa prometnica i drugih infrastrukturnih objekata.

1.2.3. Poplava

Zaključci:

1. Osigurati sredstva i izvršavanje redovitog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava i jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.
2. Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava. Pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnom području (kontrolirana sječa šuma i pošumljavanje, način korištenja, zemljišta i način obrade, uspostavljanje odgovarajućih uvjeta vezano za vodni režim kod izgradnje bilo kojih objekata, dosljedna primjena svih predviđenih mjera, radova, postupaka kod izgradnje objekata i sl.).
3. Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.
4. U Županiji i općinama/gradovima osigurati uvjete za poduzimanje mjera, kroz donošenje preventivnih i operativnih planova obrane od poplava, u skladu s odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast.
5. U suradnji s Agencijom za vodno područje Jadranskog mora-Mostar uskladiti i izraditi „Novi elaborat upravljanja vodama u Županiji Zapadnohercegovačkoj“.

6. Osigurati sredstva i izvršavanje redovnog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava i jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.

1.2.4. Suša i olujni vjetrovi

Zaključci:

1. Kako bi se prevenirale opasnosti od nastanka i štete od suše, velikih razmjera koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, treba osigurati smanjenje gubitaka u vodovodnim sustavima, rekonstrukcijom i bržim protokom kroz sustav.
2. Planskim aktivnostima osigurati dovoljne količine vode za navodnjavanje obradivih površina, čime bi bili stvoreni uvjeti za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju.
3. Vršiti prihvat i kaptažu velikih voda, kada ih ima i stavljanje na raspolaganje u uvjetima potrebe, putem izgradnje umjetnih akumulacija čime se pored proizvodnje električne energije stvaraju i uvjeti za razvoj turizma, vrši zaštita od poplava nizvodnog područja, osigurava voda za navodnjavanje.
4. Planirati i osigurati transport vode cisternama za saniranje potreba najugroženijih potrošača, za što je potrebno sustavno nabavljati i čuvati dovoljan broj transportnih sredstava.
5. Potrebno je osigurati rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem spremnika za vodu i dr. za učinkovitu zaštitu od požara (osobito na otvorenom prostoru).
6. Uključiti se u unaprjeđenje hidrometeorološkog informacijskog sustava BiH, u operativne sustave i znanstveno-tehničke programe Svjetske meteorološke situacije (WMO).
7. Istraživati osjetljivost pojedinih gospodarskih aktivnosti na klimatske promjene.

1.2.5. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

1.2.5.1. Epidemije - Zarazne bolesti ljudi

Zaključci:

1. Kao zaključak ističe se da se epidemija širih razmjera može pojaviti na svakom dijelu područja Županije, a broj oboljelih bi ovisio od vrste uzročnika, odnosno vrste oboljenja. Da bi se moglo adekvatno reagirati potrebno je jačati higijensko-epidemiološke službe općinske/gradske razine kao i pridržavanje epidemioloških mjera koje odredi Zavod za javno zdravstvo Županije Zapadnohercegovačke.
2. Jačanje i održavanje kapaciteta za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvješćivanje događaja, brz javno-zdravstveni odgovor i koordinacija svih relevantnih zdravstvenih ustanova i poduzimanje preventivnih mjera kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret bolesti (higijensko-sanitarne mjere, cijepjenje, terapija).
3. Edukacija zdravstvenih radnika za krizne situacije (planiranje, alokacija resursa) i edukacija stanovništva o prevenciji zaraznih bolesti.
4. Jačati i održavati temeljne kapacitete za odgovor na javno-zdravstvene rizike (jačanje bolničkih kapaciteta, edukacija zdravstvenih radnika, jačanje laboratorijske dijagnostike).
5. Također, sve postojeće zdravstvene ustanove će biti potencijalna mjesta zbrinjavanja ozlijeđenih i oboljelih.
6. To su: Sveučilišna klinička bolnica Mostar, kao i Domovi zdravlja u Širokom Brijegu, Posušju, Grudama i Ljubuškom te ambulante obiteljske medicine.
7. Unaprijediti i ubrzati procedure nabave cjepiva i antivirusnih lijekova.

Nevladine strukture, koje se u ovim slučajevima uključuju, su: Crveni križ Županije Zapadnohercegovačke i druge humanitarne organizacije.

1.2.5.2. Epizootije - Zarazne bolesti životinja

Mjere zaštite su: preventivne i neposredne s ciljem sprečavanja i umanjenja utjecaja na životinje i namirnice životinjskog podrijetla.

Zaključci:

1. Nužno je permanentno osiguravati higijenski ispravnu vodu za napajanje životinja, kao i sanitarnu zaštitu izvorišta.
2. Provoditi uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari na način i pod uvjetima kojima se osigurava zaštita od onečišćenja voda iz tla.
3. Osiguravanje zoohigijenskih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, njege i držanja životinja.
4. Redovito, dva puta godišnje, obavljati preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije.
5. Osiguravanje dovoljne količine imunoloških sredstava.
6. Osigurati nadzor i sveobuhvatni program zdravstvene zaštite životinja.
7. Kontinuirano podizanje svijesti građana o mogućim rizicima i mjerama prevencije, kao i postupcima za brzo reagiranje i izvješćivanje i vršenje stalnih obuka i edukacija.

1.2.5.3. Biljne bolesti i štetočine u šumama

Zaključci:

1. Navedeni kukci su sekundarni štetnici koji napadaju oslabljena i oštećena stabla pa njihovo prenamnožavanje traje više godina.
2. Mjere borbe prema tome nisu kratkoročne, a pogotovo ne mogu biti samo uklanjanje napadnutih stabala, te predlažemo izvođenje već urađenih projekata u cilju trajne sanacije napadnutih površina i uputiti projekte nadležnim domaćim i međunarodnim institucijama. Naravno, ova mjera ne isključuje mogućnost daljnjeg uklanjanja napadnutih stabala i postavljanje klopki sa feromonima na napadnutim terenima.
3. Šumske kulture i štetočine treba držati pod stalnom i redovitom kontrolom kako bi se eventualne nove pojave kukaca pravovremeno spriječile i poduzele mjere zaštite.
4. Poduzeća raspolažu dovoljnim brojem stručne i kvalitetne radne snage koja bi po iznalasku financijskih sredstava bila u stanju izvršiti radove sanacije i sprječavanje daljnjih šteta (protupožarna zaštita, izgradnja protupožarnih putova, sanacija požarišta, sanitarne sječe, postavljanje feromonskih klopki, uspostavljanje šumskog reda, pošumljavanje i dr.).
5. Odgovornost za zaštitu šuma ne može biti samo u sferi šumske struke, nego i u institucijama sustava.
6. Nositelji poslova za zaštitu bilja i biljnih proizvoda su županijsko ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno službe za gospodarstvo u općinama/gradovima, pravne osobe u oblasti poljoprivrede i šumarstva, specijalizirane znanstvene ustanove, poljoprivredne zadruge, individualni poljoprivredni proizvođači.
7. Kao snage za zaštitu bilja i biljnih proizvoda, mogu se osnovati i posebne postrojbe civilne zaštite, koje se osnivaju zavisno od potreba koje bi trebale proisteći iz odgovarajućih procjena ugroženosti na određenom području.

1.2.6. Rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava (NUS-a)

Zaključci:

1. Da bi se ovaj problem osim praktičnog eliminiranja, sveo u okvire nadzora i podnošljivosti, potrebno je, među ostalim, razvijati sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana.

1.3. Tehničko-tehnološke nesreće

1.3.1. Požari

Zaključci:

1. Zaštita i spašavanje od požara zahtjeva temeljitu rekonstrukciju u svim važnim pitanjima bitnim za kvalitetno uspostavljanje organizacije, funkcioniranja i razvoja, usklađivanje i objedinjavanje postojećih resursa u tijelima uprave, pravim osobama, gospodarstvu, profesionalnim postrojbama, dragovoljnim vatrogasnim postrojbama i društvima i povećanje svjesnosti o razvoju osobne i uzajamne zaštite od ovih opasnosti kod građana, u mjestu gdje žive i rade, kao dio ukupnog sustava zaštite i spašavanja.
2. Imajući u vidu činjenicu da se za uspješnu intervenciju u velikim požarima, eksplozijama plinova, akcidenata s opasnim tvarima kad prerastu u prirodnu nesreću mora osigurati u izuzetno kratkom roku veliki broj osposobljenih ljudi, specifičnu opremu i sredstva, koji bi po unaprijed utvrđenom planu trebali intervenirati, može se konstatirati da u Županiji nema dovoljno i optimalno organiziranih snaga, opreme i sredstava za uspješne intervencije u ovoj vrsti prirodne i druge nesreće.
3. Urbana izgrađenost područja Županije, raspored gospodarskih objekata, vodoprivrednih, energetskih, prometnih i drugih objekata sa gledišta zaštite od požara i eksplozija razrađena je u općinskim/gradskim planovima zaštite od požara i planovima zaštite svakog gospodarskog društva. Navedeni elementi koji se odnose na ekonomsku i urbanu izgrađenost i dr., sa stanovišta mogućih eksplozija plinova ili akcidentnih situacija s opasnim tvarima, koje mogu prerasti u prirodnu i drugu nesreću, izuzev kod pojedinih korisnika gdje je to samoinicijativno urađeno, praktično nisu cjelovito razrađeni, te će se u tom smislu predložiti dopuna normativno-pravnog reguliranja kod izrade budućih zakona o opasnim tvarima.
4. Izrazito sušno vrijeme (znakovito za Županiju), pogoduje nastanku šumskih požara, dužini trajanja požara i otežava gašenje požara. Za gašenje šumskih požara koji su zahvaćali područje Županije, bile su angažirane vatrogasne postrojbe i pučanstvo, upotrijebljena su znatna tehnička sredstva, a bili su angažirani i helikopteri Vojske Federacije BiH, pri čemu su otežavajući čimbenici u lokaliziranju i gašenju požara bile mine i nepristupačnost požarištima i neizgrađenost protupožarnih prosjeka i putova.
5. Zakon o šumama uređuje između ostalog i zaštitu šuma od požara, a nadzor nad provođenjem navedenog Zakona i propisa koji proizlaze iz ovoga Zakona, vrši Županijsko ministarstvo gospodarstva, zbog čega je potrebno uskladiti planove zaštite i spašavanja, ne samo na razini šumskih javnih gazdinstava, već i na razini nositelja planiranja političkih zajednica, županija i općina/gradova.
6. donošenje Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva na razini Županije sukladno s Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09), kojima bi se ova oblast uredila na novim suvremenim osnovama i uskladio odnos svih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja prema ogromnom prirodnom bogatstvu ove zemlje koje svake godine, nažalost nezaštićeno, nestaje u vatri i dimu.

7. Na županijskim i općinskim/gradskim tijelima vlasti i subjektima zaštite i spašavanja su i sljedeće, konkretne zadaće:
 - o provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara,
 - o organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, u skladu sa Zakonom o šumama,
 - o u skladu s procjenom ugroženosti u županiji, općini/gradu i gospodarskim društvima organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije od požara (vatrogasne postrojbe, dragovoljna vatrogasna društva),
 - o postojeća MTS-a sredstva i opremu u vatrogasnim postrojbama i dragovoljnim vatrogasnim društvima koja je zastarjela, potrebno je obnoviti, nabavkom nove opreme,
 - o angažiranje pučanstva, vatrogasnih postrojbi, dragovoljnih vatrogasnih društava i drugih pravnih osoba u slučajevima nastanka požara koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra,
 - o poštivanje procedura o prijevozu opasnih tvari u cestovnom prometu (obučeni ljudi, ispravna vozila i dr.).

1.3.2. Rušenje ili prelijevanje brana na hidroakumulacijama

Zaključci:

1. U cilju pravodobne intervencije na eventualnu opasnost od rušenja brana i izlivanja akumulacija, potrebno je organizirati kontinuirana fizikalna, geodetska, seizmološka, klimatološka, hidrološka motrenja i mjerenja i obavljati permanentnu analizu i interpretaciju rezultata i uspoređivati s projektnim parametrima.

1.3.3. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih tvari

Zaključci:

1. Fizičko-tehnička zaštita objekata u kojima se radi s eksplozivnim tvarima ili se one skladište se provodi prema važećim propisima, objekti u kojima se vrši proizvodnja zapaljivih tečnosti ili plinova, kao i magazini i skladišta u kojima se čuvaju zapaljive tečnosti u količini većoj od 5.000 m³ ili plinovi u količini većoj od 1.000 m³, moraju biti osigurani stalnom stražom i odgovarajućim zaštitnim pojasom.
2. Benzinske crpke ili magazini za smještaj eksplozivnih tvari imaju jednu od propisanih mjera sigurnosti (stražarska služba, video nadzor, zaštitarske agencije, uposlenici koji rade na pretakanju zapaljivih tečnosti i plinova u tijeku 24 sata).
3. Na mjestu nesreće potrebno je predviđati blokadu putova i preusmjeravanje prometa unutar područja pogođenog nesrećom.
4. Javna priopćenja će se prenositi putem sredstava javnog priopćavanja.
5. Suradnja operativnog dežurnog sa službama čija je djelatnost: popravka vodovoda, električnih i telefonskih vodova, vatrogasnih službi, hitne pomoći i ostalih institucija.
6. Nakon donošenja Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva Županije, na osnovu istog a u cilju provođenja istog, treba izraditi provedbene akte – pravilnike:
 - o Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija,
 - o Pravilnik o sadržaju plana zaštite od požara i tehnoloških eksplozija,
 - o Pravilnik o razvrstavanju građevina i građevinskih dijelova i prostora u kategorije ugroženosti od požara,
 - o Pravilnik o sadržaju općeg akta iz područja zaštite od požara.

1.3.4. Radioaktivno i drugo onečišćenje zraka, vode i tla

Zaključci:

1. Postojeće stanje organiziranosti i ostvarivanje postojeće, a osobito preventivne zaštite, u oblasti zaštite od ionizirajućeg zračenja nije primjereno, niti na razini realnih potreba.
2. Temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja i radijacijske sigurnosti, na prijedlog Federalne uprave za zaštitu od zračenja i radijacijsku sigurnost, Vlada Federacije BiH treba donijeti Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoline od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a suglasno međudržavnim sporazumima iz ovog područja.
3. Ovim Planom i programom treba, sukladno ovom Zakonu, utvrditi intervencijske i izvedbene intervencijske razine za zaštitu ljudi, te poduzimanje mjera za zaštitu pučanstva, domaćih životinja i poljoprivrede od strana tijela odgovornih za provođenje ovih mjera, načinu obavješćivanja javnosti, kao i program periodične provjere djelotvornosti.
4. Pristupiti provedbi Odluci o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća s rokovima za njihovu nabavku.
5. Organizirati, opremiti i obučiti Službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama, koja bi pokrivala čitavo područje Županije.

1.3.4.1. Onečišćenje zraka

Zaključci:

1. Ustrojiti registre industrijskih onečišćivača s podacima o vrsti onečišćenja i potencijalnoj opasnosti za okoliš kao i kontinuirani nadzor nad njima.
2. Ustanoviti standarde za količine štetnih tvari koje se ispuštaju u zrak.
3. Uspostaviti sustav kontrole efikasnosti izgaranja fosilnih goriva.
4. Uspostaviti nadzor nad emisijom i imisijom polutanata i istraživanja njihovog utjecaja na zdravstveno stanje stanovništva; provesti državni program eliminacije tvari koje oštećuju ozonski omotač. (ODS tvari-ozone depleting substances).
5. U sustav nadgledanja zraka uvesti sljedeće parametre: CO, NO, NO₂, ozon i respirabilne čestice uz uvođenje automatskih mjernih stanica.
6. Uspostaviti nadzor štetnih utjecaja na radnim mjestima na kojima su uposlenici izloženi udisanju štetnih plinova i prašina, uz sustavno izvješćivanje o morbiditetu i mortalitetu vezanom za ta radna mjesta.

1.3.4.2. Onečišćenje vode

Zaključci:

1. Uspostaviti jedinstvene registre objekata za vodoopskrbu i donijeti mjere za poboljšanje sustava vodoopskrbe.
2. Utvrditi potencijalne rizike zbog nepostojanja ili nedovoljne uređenosti zona sanitarne zaštite kod lokalnih objekata vodoopskrbe i zastarjelih postupaka kloriranja kod većine vodotoka.
3. Opremiti i osposobiti laboratorije u Županiji za ispitivanje značajnih pokazatelja higijenske ispravnosti vode, izuzev zavoda za javno zdravstvo i nekih drugih laboratorija.

4. Regulirati područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata gradskih vodovoda i sanaciju ovih područja prema sanitarno-higijenskim principima i zakonskim propisima.
5. Izvršiti sanaciju postojećih kanalizacijskih sustava i osposobljavanje postrojenja za tretman otpadnih voda naselja, te otpočeti plansku izgradnju novih, u skladu s politikom održivog razvoja i obvezama Bosne i Hercegovine prema međunarodnim konvencijama o vodama.
6. Osigurati odgovarajuće aparature za kontinuiranu dezinfekciju vode u gradskim vodovodima.

1.3.4.3. Onečišćenje tla

Zaključci:

1. Izraditi registar odlagališta, tj. uspostaviti kontinuirani nadzor nad specifičnim otpadom.
2. Problem uništavanja specifičnog otpada riješiti nabavkom mobilnog postrojenja za spaljivanje, koje bi se po potrebi premještalo s jedne na drugu lokaciju.
3. Zadužiti nadležna tijela da postojeće zakonske odredbe o prikupljanju, transportu i odlaganju komunalnih i industrijskih otpadnih tvari usklade sa standardima Europske unije.

1.3.5. Kulturno-povijesna dobra

Zaključci:

1. Programima razvoja na svim razinama vlasti, treba nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva i za zaštitu kulturno-povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanje snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara.
2. Potrebno je izraditi seizmološku kartu Bosne i Hercegovine s ucrtanim svim objektima kulturne baštine po zonama, i ažurirati je nakon svakog novog proglašenja spomenika kulture.
3. Izraditi kartu poplavnih područja s ucrtanim akumulacijskim hidroelektranama i ucrtanim svim objektima kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice), i ažurirati je nakon svakog proglašenja objekta spomenikom kulture.
4. Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni i sl. te vršiti ažuriranje stanja tih objekata godišnje.
5. Kontinuirano educirati konzervatorske i restauratorske stručnjake s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu.

1.3.6. Ostale nesreće

Zaključci:

1. Uvezati mjesto i ulogu putnih službi, te poduzeća koja upravljaju ovim resursima, suradnja s njima u svakodnevnom praćenju i razmjenjivanju informacija o stanju u prometu (a time i sigurnosti) i sl.
2. Uvezati mjesto i ulogu BIHAMK-a i AAK BiH, preko zajedničkog besplatnog broja 121, odnosno preko Operativnog centra civilne zaštite Županije i odgovarajućih centara Auto-moto klubova.

1.3.7. Snage civilne zaštite i materijalno-tehnička sredstva predviđena za angažiranje na zadacima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Zaključci:

1. Potrebno je žurno pristupiti provedbi zakonom predviđenih aktivnosti kako bi se mogla provesti cjelokupna preventiva glede zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Županije, osobito zaštite od požara u vrijeme velikih ljetnih vrućina.
2. Što žurnija provedba zakonom predviđenih obveza, pomoći će da civilna zaštita ostvari svoju funkciju a to je: visoko-stručna, potpuna i pravodobna preventiva i priprema organiziranih snaga lokalne samouprave (općine/gradovi i MZ) za suprotstavljanje prirodnim i drugim nesrećama, za umanjeње i ublažavanje posljedica i na koncu odgovarajuću sanaciju.
3. Različit stupanj i razina organiziranosti sustava zaštite i spašavanja po općinama/gradovima ovisno o financijskim sredstvima.

1.3.8. Stanje organiziranosti, popunjenosti opremljenosti informacijskog i komunikacijskog sustava u funkciji podrške upravljanju akcijama zaštite i spašavanja

Zaključci:

1. Nedostatke navedene u prijedlozima za organiziranje snaga za zaštitu i spašavanje i potrebna materijalno-tehnička sredstva (MTS) i oprema za njihovo opremanje, treba otkloniti potpunom provedbom Zakona o zaštiti i spašavanju, osobito u dijelu koji se odnosi na osnivanje, popunu i funkcioniranje operativnih centara civilne zaštite u Županiji i jedinicama lokalne samouprave.
2. Provedbu ovoga zakona dužni su osigurati Vlada županije i općinski/gradski čelnici.
3. Pored toga, nakon osnivanja operativnih centara civilne zaštite u županijama i jedinicama lokalne samouprave primjenom provedbenih propisa koji proizlaze iz Zakona o zaštiti i spašavanju potrebno je donijeti odgovarajuće odluke, izvršiti popunu ljudstvom i MTS-om i opremom za nesmetan i funkcionalan rad ovih centara.
4. U situacijama gdje se sjedišta Županije i jedinice lokalne samouprave podudaraju po lokalitetu, potrebno je usuglasiti osnivanje jednog zajedničkog centra za tu jedinicu lokalne samouprave, kroz županijski operativni centar civilne zaštite, što treba urediti donošenjem odluke od strane Vlade Županije.
5. Opremanje komunikacijskom i informacijskom opremom i sredstvima, obučavanje i osposobljavanje i uspostavljanje organizacije veza i komunikacija vršiti na jedinstvenim osnovama i u okviru namjenskih projekata, programa i planova razvoja, kako bi se svi elementi ovog informacijsko-komunikacijskog sustava mogli integrirati u namjenski funkcionalan sustav.

1.3.9. Potrebna financijska sredstva

Zaključci:

1. Prethodne analize i konstatacije upućuju da i pored velikih poteškoća u konsolidaciji političkih, ekonomskih, sigurnosnih i drugih pitanja državne strukture, postoji formalno-pravna pretpostavka dostupnosti financijskih sredstava, iako je njihova prihodovna osnovica dosta slaba u odnosu na potrebe uspostave organizacije i funkcija elemenata sustava zaštite i spašavanja, otklanjanja i saniranja posljedica od prirodnih i drugih nesreća.

2. Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju, transparentnog izvršenja proračuna po ovim stavkama na svim razinama vlasti, Vlada Federacije BiH je donijela «Odluku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća» („Službene novine Federacije BiH“, broj: 4/12, 80/13 i 20/20).
3. Sredstva ostvarena po osnovu članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju su kolateralno dobro, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 170. Zakona o zaštiti i spašavanju, koja kao objedinjena voditi na računu riznice Županijskog ministarstava financija i posebnih računa općina/gradova.
4. Planiranjem finansijskih sredstava nositelja planiranja u proračunima političkih zajednica u , višestruko je isplativije, opravdanije i moralnije ulagati u prevenciju (sprječavanje nastajanja posljedica) nego ulagati u otklanjanje posljedica koje se uslijed izostale prevencije multipliciraju.
5. Prevencija u zaštiti i spašavanju na razini Županije i jedinica lokalne samouprave treba biti finansijski podržana u okviru redovitog planiranja proračuna za potrebe osnovne djelatnosti, usuglašeno s prioritetima Godišnjeg i Trogodišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja. Pored proračunskih sredstava za zaštitu i spašavanje u okviru redovitog planiranja proračuna, izuzetno će se koristiti i dio sredstava izdvojen po osnovu 0,5% za potrebe preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.
6. Upravljanje raspoloživim finansijskim i materijalnim resursima uputno je i jedino izvodljivo izradbom proračuna na svim razinama od jedinice lokalne samouprave i Županije i njihovim optimiziranjem, po načelu povezivanja, poštujući okvirne uvjete koji trebaju biti, strateški oblikovani u Programu razvoja, što se odnosi i na sredstva po članku 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.
7. Program razvoja za sve nositelje planiranja, posebice za upravna i stručna tijela civilne zaštite, tvori temelj za obveznu izradbu godišnjih i trogodišnjih planova u provedbi razvojnih mjera za postizanje spremnosti sustava zaštite i spašavanja za odgovor na izazove prirodne i druge nesreće.
8. Za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća potrebno je na razini godišnjeg Proračuna Županije izdvojiti 0,5% i u proračunima jedinica lokalne samouprave 1% od svojih godišnjih proračuna. Za jedinice lokalne samouprave koje nisu u mogućnosti osigurati sredstva na ovaj način primjenjivati načelo povezivanja.

2. Podaci o stanju organiziranosti civilne zaštite i dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedini prirodnih i drugih nesreća

Uvod

Civilna zaštita Županije je dio jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine.

Pored toga, poznato je da je civilna zaštita u prošlosti, bila u sastavu obrambenog sustava i zbog toga često poistovjećivana sa spašavanjem žrtava rata, zbog čega, nažalost i dalje nije prepoznata kao nužnost u svojoj nadasve humanoj misiji brige i zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

2.1. Stanje organiziranosti civilne zaštite

Prirodne i druge nesreće utvrđene u Procjeni ugroženosti, ukazuju na mogućnost izazivanja posljedica većih razmjera na širem području Županije.

Imajući to u vidu, Federacija BiH je opredijeljena izgradnji jedinstvenoga sustava zaštite i spašavanja, u kojemu će na svim razinama vlasti imati istu organizaciju, iste nositelje zaštite i spašavanja i istu strukturu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja.

To opredjeljenje za jedinstvo organizacije i funkcioniranja zaštite i spašavanja, potvrđuje se i osigurava Zakonom o zaštiti i spašavanju, Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju kao i čitavim nizom provedbenih propisa koji proistječu iz ovoga zakona i osiguravaju jedinstvo sustava zaštite i spašavanja u Županiji kao i u Federaciji BiH.

Zakon o zaštiti i spašavanju uređuje strukturu civilne zaštite i kao temeljnog, organiziranog, stručno-operativnog segmenta u sustavu zaštite i spašavanja, za provedbu mjera zaštite i spašavanja kroz:

- Upravu civilne zaštite Županije, te službe civilne zaštite u općinama/gradovima,
- stožere civilne zaštite,
- službe zaštite i spašavanja,
- postrojbe civilne zaštite;
 - opće namjene,
 - specijalizirane namjene,
- povjerenstva za procjenu šteta,
- izvori financiranja,
- civilno društvo i nevladine organizacije.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju organizacija civilne zaštite obuhvaća:

- osobnu i uzajamnu zaštitu građana,
- mjere zaštite i spašavanja,
- stožere civilne zaštite,
- povjerenike civilne zaštite,
- službe zaštite i spašavanja,
- jedinice civilne zaštite,
- rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite.

U organizaciju civilne zaštite spada i Uprava civilne zaštite, službe civilne zaštite općina/gradova čiji su položaj, ovlaštenja i odgovornosti uređena ovim i drugim zakonima, drugim propisima i općim aktima.

Pored prethodno navedenih struktura civilne zaštite Zakonom o zaštiti i spašavanju u sustavu zaštite i spašavanja utvrđene su obveze i potrebe organiziranja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za sva tijela vlasti Županije, jedinica lokalne samouprave, te pravnih i drugih osoba.

2.1.1. Uprava civilne zaštite Županije i službe civilne zaštite općine/grada

- 1) Osnovana je Županijska uprava za civilnu zaštitu u čijem sastavu je i Operativni centar civilne zaštite. Uprava još nije do kraja popunjena kadrovski i materijalno, odnosno u tom smislu nije osposobljena i stavljena u funkciju zaštite i spašavanja u punom kapacitetu.
- 2) U gradovima Širokom Brijegu i Ljubuškom osnovane su samostalne službe civilne zaštite, dok se u Posušju Odsjek za civilnu zaštitu, vatrogastvo, nalazi pri službi za gospodarstvo. Civilna zaštita općine Grude vodi se u službi gospodarstva, inspekcijaskog nadzora i civilne zaštite. U svim općinama/gradovima ove Županije imenovani su općinski/gradski stožeri civilne zaštite, a sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju operativni centri civilne zaštite

osnovani su u svim općinama/gradovima, osim u općini Grude gdje je ulogu operativnog centra preuzeo Županijski operativni centar.

2.1.2. Stožeri civilne zaštite

Županijski stožer civilne zaštite imenovan je Odlukom Vlade Županije. kao stručno-operativno i jedino ovlašteno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja, na području Županije i osposobljeno je za izvršavanje Zakonom utvrđenih zadaća.

Istu funkciju imaju i stožeri u općinama/gradovima, te u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja stožeri civilne zaštite na svim razinama organiziranja, obavljaju sljedeće poslove:

- 1) Odlučuju o uporabi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i stradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuju na ugrožena područja;
- 2) Nalažu provedbu odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere;
- 3) Usmjeravaju, koordiniraju i upravljaču akcijama zaštite i spašavanja svih nositelja angažiranih na zaštiti i spašavanju na svojem području;
- 4) Rješavaju sva pitanja koja se tijekom provedbe djelatnosti na zaštiti i spašavanju pojave u svezi angažiranja snaga i sredstava civilne zaštite i provedbi mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

Pored već navedenih zajedničkih poslova Zakonom o zaštiti i spašavanju predviđene su i posebne zadaće svih stožera civilne zaštite od Federacije BiH do pravne osobe.

Potrebno je žurno izvršiti sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju materijalno-tehničko opremanje svih članova Stožera osobnom i zajedničkom opremom.

Materijalna popunjenost Županijskog stožera civilne zaštite uvjetovana je nedostatkom finansijskih sredstava.

U osnovi, Zakon o zaštiti i spašavanju utvrđuje potrebu da najrazvijeniji dio sustava zaštite i spašavanja treba biti na razini lokalne samouprave. Prema tome bi općinski/gradski stožeri civilne zaštite trebali biti popunjeni odgovarajućim kadrovima i materijalno-tehničkim sredstvima, a svi stožeri bi trebali proći odgovarajuću obuku.

Pored toga, podatci govore da još nijedna pravna osoba iz članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju nije osnovala stožere.

2.1.3. Službe zaštite i spašavanja

Dosadašnji stupanj razvoja Bosne i Hercegovine, kao i elementi tekuće srednjoročne strategije razvoja Bosne i Hercegovine ukazuju da nismo u mogućnosti, a nije ni racionalno, razvijati masovno postrojbe civilne zaštite različitih struktura, namjena i broja, pa se zakonodavac opredijelio da za potrebe sustava zaštite i spašavanja treba uključiti sve resurse i snage u tijelima uprave, gospodarskim društvima i pravnim osobama.

Na razini Županije, osim što su osnovana zakonom propisana upravna i stručno-operativna tijela, postoje i određeni kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na gospodarska društva, naročito koja obavljaju djelatnosti iz članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju, kapaciteti javnih poduzeća i drugih pravnih osoba, vladine i nevladine organizacije, kao što su službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dragovoljna vatrogasna društva, Crveni križ, policijske snage, i drugi.

Suradnja među svim nositeljima planiranja u tijelima županijske uprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i

usklađivanju Programa razvoja, a potom planova zaštite i spašavanja, kao i stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava.

Sukladno članku 115. stavak 3., Zakona o zaštiti i spašavanju, Vlada Županije na prijedlog Županijske uprave za civilnu zaštitu, odnosno općinski/gradski načelnici na prijedlog općinske/gradske službe civilne zaštite određuju pravne osobe i udruge građana u kojima će se organizirati službe zaštite i spašavanja, a koje će djelovati na području Županije odnosno općina/gradova.

2.1.4. Postrojbe civilne zaštite

Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, postrojbe civilne zaštite osnivaju se, opremaju i osposobljavaju kao operativne snage civilne zaštite radi neposrednog angažiranja na izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te otklanjanja posljedica nastalih djelovanjem tih nesreća.

Postrojbe civilne zaštite osnivaju se kao postrojbe opće i specijalizirane namjene, a temeljem Procjene ugroženosti, mogu se osnivati kao timovi, odjeljenja i vodovi. S obzirom da na području Županije ne postoje operativne snage kojima bi se u uvjetima prirodne i druge nesreće mogle intervenirati u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, nameće se potreba za osnivanjem jedne specijalne jedinice civilne zaštite za žurne intervencije, koja bi mogla zadovoljiti dio procijenjenih potreba.

2.1.5. Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća

U skladu s odredbama Uredbe o procjeni šteta od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/04, 38/06, 52/09 i 56/09) na razini Županije i jedinica lokalne samouprave predviđeno je osnivanje povjerenstava za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

Pored konkretnih zadataka povjerenstava utvrđenih u navedenoj Uredbi, povjerenstva se osnivaju i radi zakonitog, racionalnog i ekonomičnog, odnosno transparentnog korištenja proračunskih sredstava u saniranju i ublažavanju posljedica nastalih djelovanjem prirodne ili druge nesreće.

U Županiji i općinama/gradovima osnovana su povjerenstva za procjenu šteta.

2.1.6. Izvori financiranja

Izvori financiranja zaštite i spašavanja za sve razine vlasti, osiguravaju se u proračunima svih razina vlasti, i koja su uglavnom nedostatna za financiranje svih potreba zaštite i spašavanja.

Izvršna tijela vlasti, na svim razinama, kroz svoje proračune uglavnom financiraju redoviti rad tijela civilne zaštite i njihove programe rada.

2.1.7 Civilno društvo i nevladine organizacije

Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i u ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja.

U Županiji djeluje više nevladinih organizacija i udruga građana i fondacija čija djelatnost ima izuzetan značaj u sustavu zaštite i spašavanja.

Prema Procjeni ugroženosti izdvajamo:

1. Crveni križ Županije je nevladina organizacija koja je prihvatila načela Međunarodnog crvenog križa, a svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o crvenom križu

Federacije Bosne i Hercegovine, statutom i drugim aktima kojima je ova djelatnost utvrđena. Između Županijske uprave civilne zaštite i Crvenog križa Županije potpisan je sporazum o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

2. Humanitarne i nevladine organizacije koje u svome poslanju imaju zaštitu i spašavanje, odnosno pomaganje ljudima kao što su:
 - Caritas, itd.
3. Radio-amateri su udruga građana koja se uključuje u osiguranje sustava veza za sve strukture koje sudjeluju u prevenciji i sprječavanju nesreća, osobito s katastrofalnim posljedicama i mogu predstavljati značajnu alternativu za uspostavu i održavanje veza kada redovite veze ne mogu uspostaviti funkciju.
4. Vatrogasni resursi, kroz profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva značajan su kapacitet koji treba na novi način uvezati u sustav zaštite i spašavanja.
5. Udruge od značaja za zaštitu i spašavanje su: ronionci, planinari, gorska služba spašavanja, speleolozi, izviđači, gorani i druge udruge građana.

2.2. Dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

2.2.1. Procjena ugroženosti

U skladu sa Federalnim Zakonom o zaštiti i spašavanju donesena je Metodologija za izradu procjene ugroženosti, te Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

Vlada Županije, je na prijedlog Županijske uprave civilne zaštite, donijela Procjenu ugroženosti (mapiranje rizika). Procjenu ugroženosti treba dostaviti svim službama civilne zaštite općina/gradova, te nositeljima planiranja zaštite i spašavanja u Županiji.

2.2.2. Mehanizmi za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika

Sadašnja organiziranost i međusobna koordinacija subjekata u sustavu zaštite i spašavanja nije osigurala mehanizme za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika.

Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim propisima u Županiji za praćenje rizika i mapiranje rizika, zadužena su resorna ministarstva koja su dužna o svim situacijama redovito izvješćivati Županijski stožer civilne zaštite, odnosno Županijsku upravu civilne zaštite o poduzetim mjerama i aktivnostima za sprječavanje, odnosno ublažavanje posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

2.2.3. Osvrt na dosadašnja iskustva

Na temelju dosadašnjih iskustava i analiza prirodnih i drugih nesreća koje su ugrozile područje Županije i šire, odnosno dobivenih znanja kroz različite oblike sudjelovanja na seminarima, okruglim stolovima i vježbama u zemlji i inozemstvu, stečena su značajna iskustva koja je nužno, kao naučene lekcije, ugraditi u sva planska dokumenta na svim razinama organiziranja zaštite i spašavanja.

Tijekom svake akcije, u fazi odgovora i opravka, a osobito nakon nesreće, analiziraju se posljedice u kojima se posvećuje osobita pažnja ugroženosti siromašnijih slojeva stanovništva koji nisu u mogućnosti izvršiti sanaciju svojih objekata i slično. U takvim situacijama sva tijela vlasti kroz svoje proračunske zalihe, ali i kroz uvedenu posebnu naknadu za zaštitu i spašavanje od

prirodnih i drugih nesreća, osiguravaju minimalna sredstva za zbrinjavanje najugroženijih kategorija stanovnika.

2.2.4. Međunarodna suradnja u upravljanju smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća

Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva da Bosna i Hercegovina, sa susjednim i drugim zemljama u okruženju potpiše odgovarajuće sporazume i memorandum o zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju humanitarne pomoći u slučaju većih prirodnih i drugih nesreća.

Ovakvi sporazumi ili memorandumi trebali bi se potpisati sa nizom zemalja u regiji čime bi se, u slučaju prirodnih i drugih nesreća, omogućilo brzo, u skladu sa traženjem ugroženog, djelovanje bez većih problema tijekom prelaska državnih granica.

Za sada su Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska potpisale međudržavni sporazum o međusobnoj suradnji u prirodnim i drugim nesrećama.

Pored toga Bosna i Hercegovina je prihvatila humanitarne standarde i pozitivna iskustva međunarodnih humanitarnih i drugih organizacija. Isto tako potrebno je sa susjednim regijama, zemalja potpisnica sporazuma uspostaviti i razvijati stalnu suradnju po pitanjima zaštite i spašavanja.

3. Planske preventivne mjere zaštite i spašavanja

Ukazujući na potrebu utvrđivanja planskih preventivnih mjera zaštite i spašavanja, polazimo od činjenice, da preventivne mjere za zaštitu i spašavanje moraju imati središnje mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizirane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i od činjenice da građani Županije moraju biti pravodobno i pravilno informirani o svim opasnostima i rizicima i o mogućnostima zaštite, kao i o nužnosti njihovoga sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Podatci o opasnostima i rizicima, planovima, mjerama i aktivnostima na zaštiti i spašavanju su javni, pa nositelji planiranja moraju upoznavati stanovništvo o opasnostima i rizicima, načinu zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja kao i o pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće, kao dio prevencije za smanjenje rizika.

3.1. Opće naznake prevencije

Prema naznakama u Politici razvoja, prevencija obuhvaća planiranje mjera koje su kao redovite planske aktivnosti usmjerene na umanjenje mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće i njenih posljedica, a ako se nesreća ipak desi, determinira se kao skup mjera koje će umanjiti štetne učinke po ljude i materijalna dobra.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. U vremenu prije nastanka prirodne ili druge nesreće podrazumijeva se provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može utjecati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može utjecati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće, za što su posebno odgovorna tijela vlasti i pravne osobe.

Potrebno je podvući obvezu svih nositelja planiranja da u planirane preventivne mjere zaštite i spašavanja ugrade strateške pravce sa akcijskim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nositeljima, suradnicima, rokovima i izvorima financiranja. To znači, da se moraju izabrati ostvarivi ciljevi za predviđeno vrijeme realizacije Programa razvoja, odnosno moraju biti u potpunosti realni.

3.2 Prevenirija kroz mjere i aktivnosti

Temeljem zaključaka iz Procjene ugroženosti i Politike razvoja, prioritetno se nameću određene preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje definiramo kao programske prioritete, kroz strateške pravce sa akcijskim planovima u ovom ili budućim programima razvoja.

3.2.1. Potres

Procjenom ugroženosti su već utvrđene moguće posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na teritoriju Bosne i Hercegovine – Federacije Bosne i Hercegovine i Županije. Temeljem Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima, bespravna gradnja i , ne pružaju mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim građevina građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima u većim gradovima.

a) mjere:

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra, od pojave potresa, umanjile potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz izradu novih i izmjenu postojećih prostornih i urbanističkih planova;
- Striktno primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih i infrastrukturnih objekata;
- Prilikom novih projektiranja moraju se uzimati u obzir konkretni seizmički uvjeti područja, lokacije na kojima se grade objekti i primijeniti temeljna načela potresnog inženjerstva, što će izravno utjecati na smanjenje posljedica od potresa.

b) aktivnosti:

- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmičkih, seizmo-tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje;
- Započeti proces znanstvenog pristupa sagledavanju ugroženosti na mikro-lokalitetima, osobito urbanih sredina sa starim objektima ili objekata koji su građeni starom tehnologijom, a istodobno ugroženih bespravnom gradnjom i klizištima;
- Izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo-tektonskih pojava.

3.2.2. Visoki snijeg i snježni nanosi

Procjenom ugroženosti od visokog snijega i snježnih nanosa nametnula se potreba poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, u uvjetima nastanka snježnih neprilika, kao što su zametnost i neprohodnost putnih pravaca, zatim izoliranost ruralnih sredina, nedostatak energenata u urbanim sredinama, paraliziranje gradskog prometa i opskrbljivanje stanovništva živežnim namirnicama u takvim uvjetima.

a) mjere i aktivnosti:

- Za ovakve aktivnosti, odnosno spašavanje nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana (planinarska društva, Gorska služba spašavanja, speleolozi i drugi.);
- Sukladno procedurama tražiti i angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pružanju pomoći civilnim vlastima na potrazi i spašavanju i druge vrste pomoći;

- Plansko osiguravanje robnih zaliha za ovakve namjene.

3.2.3. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom

Područje Županije je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo ciklično pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima. Uz ovu pojavu uglavnom se uvijek izražava potreba evakuacije stanovništva i provođenje mjere spašavanja na vodi i pod vodom. To zahtijeva ostvarivanje neprekidne suradnje i uvezivanja redovitih djelatnosti svih nadležnih nositelja zaštite i spašavanja u ovoj oblasti.

a) mjere:

- Osigurati sredstva (financijska i materijalna) i provođenje redovitog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava, te jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju;
- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava, a pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnome području.

b) aktivnosti:

- Istraživačkim aktivnostima izraditi projekte zaštite od poplava na vodotocima koji su u ingerenciji Županije, te inicirati slične projekte na mikro-razinama u općinama/gradovima radi uređenja glavnih tokova pritoka velikih rijeka, u cilju jedinstvene zaštite od poplava;
- U suradnji sa «Agencijom za vodno područje sliva Jadranskog mora», uskladiti i izraditi «Novi elaborat plavnog vala»;
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.

3.2.4. Suša

Procjenom ugroženosti od suše koje nisu česte, osobito s katastrofalnim posljedicama, ali koje u manjem ili većem intenzitetu nanose štete u materijalnim dobrima, nametnula je potrebu prevencije od nastanka i šteta od suše velikih razmjera. Pored toga, suša može ugroziti i ljude, smanjenjem dotoka vode u vodovodnim sustavima ili mehaničkim prekidom u opskrbi vodom, a posebno pogoduje izazivanju požara većih ili manjih razmjera.

a) mjere i aktivnosti:

- Znanstvenim istraživanjem, prioritetno uspostaviti jedinstven katastar postojećih i novih izvorišta i objekata za vodoopskrbu na području Županije;
- Dodatno opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode;
- Zahvaćanjem dodatnih količina voda iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta poboljšati opskrbljenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i proširivanjem istih na veći broj naselja u kojima je došlo do smanjenja dotoka u rezervoare;
- Planirati i osigurati cisterne i druga sredstva za transport vode radi opskrbe najugroženijih kategorija stanovništva.

3.2.5. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

Epidemije

Prema Procjeni ugroženosti, epidemije zaraznih bolesti predstavljaju nagle pojave više slučajeva nekog zaraznog oboljenja ljudi, koja je rezultat više uvjeta za njeno nastajanje. Prema epidemiološkim procjenama za vrijeme trajanja prirodnih ili drugih nesreća epidemije zaraznih bolesti ljudi javljaju se deset puta češće nego u normalnim okolnostima.

Epidemija influence (gripe) registrirana je svih proteklih godina na području cijele Županije, pa je za očekivati i u narednom razdoblju.

Upravo takva jedna influenza predstavlja najveću katastrofu 21 stoljeća, koronavirus SARS COV-2 koji je dobio značenje pandemije jer se proširio na globalnoj razini i prouzročio neobičan broj povećanja oboljenja s komplikacijama ili smrtnim ishodom.

a) mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti, u slučaju većih epidemija kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća koje mogu dovesti do epidemije, potrebno je poduzeti i dodatne preventivne mjere ublažavanja opasnosti za ljude i to:

- Rano otkrivanje izvora zaraze i putova prenošenja zaraze;
- Laboratorijsko ispitivanje uzoraka;
- Prijavljivanje zaraznih bolesti;
- Izolaciju oboljelih;
- Prijevoz i liječenje oboljelih osoba;
- Zdravstveni odgoj;
- Dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija;
- Imunizacija, seroprofilaksa i kemoprofilaksa;
- Karantena, zdravstveni nadzor.

Epizootije

Epizootija, je pojava zarazne bolesti koja s obzirom na učestalost, vrijeme, mjesto i ugrožene vrste životinja, odnosno ljudi, nadilazi očekivani broj slučajeva.

Uzroci nastanka epizootija su zaražene domaće i divlje životinje koje zarazu šire direktnim putem (hranom, vodom i zrakom) ili indirektnim putem (insektima, bolesnim životinjama) i uporabom njihovih prerađenih dijelova (kože vune, krzna, rogova kosti, i dr.) Zarazna bolest domaćih i divljih životinja koje se direktnim ili indirektnim putem prenose na ljude naziva se zoonoza.

a) mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti kao dio preventivnih mjera zaštite u ovoj oblasti potrebno je naročito:

- Rano otkrivanje i sprječavanje pojava širenja zaraznih oboljenja životinja;
- Opremanje odgovarajućih veterinarskih laboratorija i ustanova radi ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti;
- Dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju;
- Pravodobno osiguranje zaštitnih cjepiva za životinje;
- Posebne državne mjere ograničenja i zabrane uvoza i prijevoza životinja i namirnica životinjskog podrijetla.

Biljne bolesti i štetočine

Prema Procjeni ugroženosti, utvrđena je stalna prisutnost jednog broja biljnih bolesti i štetočina koje se po značaju dijele na karantenske i ekonomski vrlo štetne koje mogu prouzročiti i određena oboljenja kod ljudi, jer je biljna hrana kao strateški proizvod bitan uvjet za održavanje i reprodukciju ljudi.

Kompletne mjere za suzbijanje opasnosti i posljedica biljnih bolesti i štetočina kao i mjere na unaprjeđenju stanja u ovoj oblasti dane su u Procjeni ugroženosti.

Zaštita šuma

Izuzetno izražen problem u ovoj oblasti zahtijeva u ovome dokumentu kao i u drugim dokumentima Programa razvoja, da ova oblast bude posebno obrađena, jer je aktualno zdravstveno stanje šuma u Bosni i Hercegovini, Federaciji BiH i Županiji ocijenjeno lošim, a rezultat je to mnogih negativnih utjecaja, objektivne i subjektivne prirode.

Subjektivni uzroci su posljedica neorganiziranosti države, odsustva jedinstvenog koncepta gospodarenja šumama, jačanja utjecaja lokalne vlasti pri korištenju ovog prirodnog resursa, nekontrolirana sječa (krađa) drveta.

a) mjere i aktivnosti:

- Obnova znanstveno-istraživačkog rada u šumarstvu, posebno s projektima zaštite sa aspekta pošumljavanja goleti i rekonstrukcije degradiranih šuma, smanjenja devastiranosti šuma koje dovode do erozija tla i pojava , potreba izgradnje protupožarnih putova radi zaštite šuma;
- Radi očuvanja šuma, najvažnijeg prirodnog resursa Bosne i Hercegovine, potrebno je utvrditi strategijske osnove razvoja šumarstva, donijeti krovni (opći) Zakon o šumama koji će uvažavati međunarodne konvencije koje se tiču šuma, ali više od toga, nužno je mijenjati shvaćanje o šumama i jače afirmirati njihove općekorisne funkcije.

3.2.6. Rizik od mina

Na području Županije imamo jednu manju površinu s minama (jedan red PROM-ova) na Čvrsnici, lokalitet Muharnica – Karamanovi Klanci.

Problem NUS-a javlja se sporadično i u slučajevima neodgovorno odbačenih NUS-ava, koji su zaostali iz prošlog rata, a kojih se pojedinci rješavaju.

Bez obzira na navedeno izdvajamo sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovom području:

a) mjere i aktivnosti:

- Da bi se ovaj problem osim praktičnog eliminiranja, sveo u okvire nadzora i podnošljivosti, potrebno je, među ostalim, razvijati sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana;
- Objediniti resurse za razminiranje u Bosni i Hercegovini i osigurati učinkovitost svih kapaciteta, osloncem na vlastite finansijske mogućnosti i upravljanje.

3.2.7. Požari

Veliki požari u Županiji do sada su se uglavnom pojavljivali kao posljedica tehničko-tehnološke ili prirodne nesreće (suše), veliki šumski požari i drugi požari nastali prirodnim djelovanjem i ljudskom nepažnjom. Gašenje požara, spašavanje ljudi ugroženih požarom uz provođenje prevencije, glavni je zadatak snaga protupožarne zaštite (među njima i javna poduzeća koja gazduju šumama) i vatrogasnih postrojbi. Procjenom ugroženosti je konstatirano otežano

provođenje preventivnih mjera od požara i eksplozija, gašenje požara, spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom i eksplozijom, te ostvarivanje svih drugih pitanja od značaja za funkcioniranje i razvoj u ovoj oblasti u Županiji.

Da bi se ovakvo stanje nadišlo potrebno je provesti sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovoj oblasti:

a) mjere i aktivnosti:

- Donijeti Zakon o vatrogastvu Županije Zapadnohercegovačke i u skladu sa istim izraditi provedbene akte;
- Sukladno Zakonu o vatrogastvu Županije treba donijeti dopunu Procjene ugroženosti s posebnim osvrtom na požar kao ugrozu koja najviše pogađa područje Županije, jedinice lokalne samouprave i gospodarska društva, organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije gašenja požara (vatrogasne postrojbe, dragovoljna vatrogasna društva);
- U skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju zaštitu šuma, preko gospodarskih društava koja gazduju šumama, izvršiti organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, odnosno gašenja požara.

3.2.8. Radijacijsko–kemijsko–biološka zaštita (RKB)

Procjenom ugroženosti utvrđene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra od RKB agensa.

a) mjere:

- Inicirati donošenje zakonskih i provedbenih propisa Bosne i Hercegovine koji trebaju biti usklađeni s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije (iz oblasti ionizirajućeg i ne-ionizirajućeg zračenja, iz oblasti sigurnosnog postupanja s kemikalijama i druge provedbene propise koji govore o državnome registru i inventaru kemikalija, profilima, odnosno načinu izvješćivanja, procjene rizika i planova za intervencije i drugo, i iz oblasti biološke sigurnosti);
- Uspostavljanje multidisciplinarnog režima angažmana institucija iz područja javnog zdravstva (opremanje i osnivanje medicinskih timova višefunkcionalnog sastava);
- Uspostavljanje baze podataka i umrežavanje svih aktera u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od RKB agensa (tijela civilne zaštite, javno zdravstvo, policija, vatrogasci i drugi);
- Postojeće mreže stanica za praćenje radioaktivnosti proširiti na sve veće urbane centre u Federaciji BiH;
- Stručno obučavanje i osposobljavanje za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju RKB nesreće. Znanstvena istraživanja na uklanjanju i ublažavanju prisutnih rizika kontaminiranog okoliša sa RKB agensima.

b) aktivnosti:

- Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište, radi izbora što preciznijih metoda i tehnika mogućeg odgovora na RKB nesreće;
- Nakon donošenja zakona i drugih propisa na razini Bosne i Hercegovine koji se odnose na ionizirajuće zračenje i radijacijsku sigurnost, zdravstvenu zaštitu, zaštitu okoliša, kemikalije, prijevoz opasnih tvari i drugo, potrebno uskladiti federalne i županijske propise;

- Organizirati, opremiti i obučiti službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama.

3.2.9. Zaštita okoliša

Procjenom ugroženosti iz oblasti zaštite okoliša izdvojene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra uslijed onečišćenosti vode, zraka i tla na području Županije. Stvarni stupanj ugroženosti i konkretne mjere koje bi trebalo poduzeti dat će se nakon donošenja ili ažuriranja postojećih propisa, odnosno nakon stručnih elaboracija iz ove oblasti, a u ovom dokumentu se donose samo okvirne mjere i aktivnosti:

a) mjere i aktivnosti:

- Uskladiti Zakon o zaštiti okoliša i Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03) s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije;
- Razviti i primjenjivati upravljačke standarde i metodologije koje se odnose na atmosferu;
- Izraditi registar odlagališta i uspostaviti kontinuirani nadzor nad opasnim otpadom;
- Riješiti postojeći problem takozvanog industrijskog otpada;
- Problem uništavanja opasnog otpada riješiti i nabavkom mobilnih postrojenja za spaljivanje.

3.2.10. Zaštita i spašavanje kulturno-povijesnih dobara

U cilju učinkovite provedbe preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja kulturno-povijesnih dobara u Županiji i Federaciji BiH, mjerodavna federalna i županijska tijela i nadležne institucije moraju prioritetno pristupiti provedbi.

a) mjere:

- Kroz odgovarajuće propise u Županiji, općinama/gradovima, utvrditi mjere za sprječavanje odlaganja otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine;
- Osigurati kontinuitet u educiranju konzervatorskih i restauratorskih stručnjaka s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu, za potrebe Županije.

b) aktivnosti:

- Ostvariti suradnju s nadležnima da se prilikom izradbe seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju i objekti kulturne baštine, po zonama, i ažurirati je nakon proglašenja svakog novog spomenikom kulture;
- U izradbi karata poplavnih područja ucrtati sve objekte kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice), i ažurirati je nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture;
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, ažurirati stanje (godišnje).

Planiranje i provođenje mjera prevencije važno je s aspekta ekonomskog stanja u državi i potrebi da postojeći resursi (organizacija, kadrovi i materijalna sredstva) budu u funkciji. Država nema sredstava niti mogućnosti da bez punog angažiranja tijela vlasti svih razina, pravnih osoba iz članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju i drugih pravnih osoba, te vladinih i nevladinih organizacija i udruga, ima pravi odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Važnost planiranja i provođenja preventivnih mjera, kao početni korak, treba biti u nadilaženju improvizacija u primjeni Zakona o zaštiti i spašavanju. Treba žurno nadići i pristupiti implementaciji obveza utvrđenih u narednom elementu «Temeljni ciljevi, zadatci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja».

4. Temeljni ciljevi, zadatci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja

Uvod

S obzirom na procijenjeno stanje ugroženosti područja Županije od prirodnih i drugih nesreća, pri čemu su definirane ključne opasnosti i rizici - koje su stalna prijetnja životu i zdravlju ljudi i materijalnim dobrima, odnosno koje uslijed nedovršene /neizgrađene normativno-pravne infrastrukture predstavljaju ogroman teret i kočnicu u razvoju, napretku i sveukupnome boljitku kako područja Županije tako i šire, nameće se potreba žurnog pristupanja realizaciji postavljenih ciljeva i zadaća.

Političko i strateško definiranje ciljeva i zadaća ima presudnu ulogu u stvaranju povoljnog okruženja i ozračja zadovoljstva uvjetima i stupnjem zaštite i spašavanja od svih determiniranih opasnosti i rizika za područje Županije i jedinica lokalne samouprave.

4.1. Temeljni ciljevi

Uvažavajući sva dosadašnja iskustva, procjene ugroženosti Županije, općina/gradova, koje su do sada donijele Vlada Županije i čelnici općina/gradova, pojave, događaje i trendove koji imaju utjecaja na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za razdoblje 2022. - 2028. godine, a uvažavajući ciljeve utvrđene u Politici razvoja, utvrđuju se i osnovni ciljevi zaštite i spašavanja u Županiji i to:

- 1) Uspostavljanje sustava zaštite i spašavanja koji će biti u stanju djelovati i odgovoriti na sve potencijalne ugroze, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolji potrebe Županije i njenih građana, na smanjenju utjecaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, na materijalna dobara i okoliš, a ako se dogode nesreće da bude manje posljedica i učinkovitije otklanjanje posljedica tih nesreća.
- 2) Povećanje suradnje među nositeljima planiranja, stručno usmjeravanje aktivnosti i resursa, usklađivanje i koordinaciju u provođenju akcija zaštite i spašavanja u Županiji, primjenom svih raspoloživih mehanizama ozakonjene upravne nadležnosti.
- 3) Organiziranje i izgradnju djelotvornog i prilagodljivog sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, usmjerenog na ostvarivanje vizije i ciljeva po svakom elementu, posebice na povećanju razine prevencije, u okviru koncepta održivog razvoja prilagođenog interesima i potrebama zaštite i spašavanja.
- 4) Definiranje i izgradnju odgovarajućih struktura za zaštitu i spašavanje (postrojbe i službe zaštite i spašavanja) čija će okosnica biti pravne osobe koje se u okviru redovite djelatnosti bave nekim od poslova zaštite i spašavanja i imaju visoku razinu spremnosti, a ostale parcijalne kapacitete (vatrogastvo i protupožarna zaštita, Crveni križ i druge udruge), legislativom harmonizirati i u cijelosti integrirati u jedinstven sustav zaštite i spašavanja.

4.2. Konkretna zadaća

Za ublažavanje ili bitno smanjenje rizika u pojedinim područjima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u narednom razdoblju potrebno je prvenstveno izvršiti slijedeće zadatke:

- Postojeće materijalne propise iz područja zdravstva, veterinarstva, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva dopuniti sa mjerama za sprečavanje nesreća odnosno smanjenje njihovih posljedica.
- Dopuniti propise iz područja planiranja i uređenja prostora u pogledu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.
- Izvršiti reviziju tehničkih propisa i standarda za projektiranje i građenje objekata u pogledu ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća te ih uskladiti sa propisima i standardima Europske unije.
- Donijeti programe uređenja i održavanja vodotoka druge kategorije i vodnog dobra uz njih.
- Donijeti programe gospodarenja i projekte višenamjenskog vrednovanja poljoprivrednog zemljišta za Županiju i općine/gradove.
- Razviti mapiranje za sustavno praćenje kretanja zoonoza i drugih zaraznih bolesti životinja na području Županije posebno u vezi sa prometom namirnica životinjskog podrijetla.
- Izraditi mapiranje potresne, poplavne, požarne i druge ugroženosti gradskih i drugih naselja.
- Izraditi strategiju djelovanja zdravstvenog sustava Županije u velikim nesrećama.
- Izraditi programe i planove spremnosti na epidemije.
- Izraditi zemljišni informacijski sustav za poljoprivredno zemljište na području Županije.
- Uspostaviti informacijski sistem voda za površinske vode druge kategorije na području Županije.
- Uspostaviti jedinstven sustav javnog uzbunjivanja stanovništva na razini Županije u cilju pravovremenog upozoravanja na opasnost od prirodnih i drugih nesreća.
- Metodologiju izrade planova zaštite i spašavanja Županije i općina/gradova od prirodnih i drugih nesreća uskladiti sa poslovima i zadacima koje oni imaju u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće poštujući načelo postupnosti koje podrazumijeva obvezu općine/grada da u slučaju nesreće prva djeluju vlastitim snagama i sredstvima a kada nesreća svojim razmjerima prelazi mogućnosti općine/grada uključuju se viša razina vlasti.

4.3. Opremanje

Uvažavajući ekonomski razvoj Županije, intencije i zadaće iz Programa razvoja upućuju na potrebu uključivanja u sustav zaštite i spašavanja resursa koji se nalaze u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Opremanje ovih struktura će se ostvarivati nakon njihovog proglašenja službama zaštite i spašavanja u Županiji, općinama/gradovima, odnosno nakon njihovog uključivanja u planove zaštite i spašavanja.

Ostale strukture zaštite i spašavanja (stožeri, povjerenici, postrojbe, te povjerenstva za procjenu šteta) opremaju se i financiraju iz proračuna osnivača ili drugih zakonom predviđenih izvora.

To će se ostvariti temeljem potreba utvrđenih procjenom i odlukama nadležnih tijela, a realizacija će uslijediti kroz planove zaštite i spašavanja navedenih nositelja planiranja, nakon donošenja Programa razvoja.

Ako bi se masovnije organizirale službe zaštite i spašavanja u subjektima iz članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju, nabavka odgovarajućih materijalno-tehničkih sredstava i opreme, uglavnom bi se svela na minimalna izdvajanja financijskih sredstava za opremanje organiziranih struktura zaštite i spašavanja predviđenih u proračunima Županije, odnosno predviđene odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju.

U narednom razdoblju svi nositelji planiranja zaštite i spašavanja su dužni pravodobno planirati odgovarajuća financijska sredstva za nabavku i opremanje, te obučavanje svih struktura zaštite i spašavanja sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju.

4.4. Suradnja sa nevladinim organizacijama i udrugama

Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pri pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća, gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

Uključivanjem nevladinih organizacija i udruga u sustav zaštite i spašavanja, kao službe zaštite i spašavanja ili subjekti utvrđeni u planovima po mjerama zaštite i spašavanja osiguravala bi se i njihova financijska potpora kroz provedbu programa razvoja i planova zaštite i spašavanja Županije, općina/gradova.

4.5. Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja

Zaštita i spašavanje ostvaruje se prije svega dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju i provedbenih propisa koji proizlaze iz ovog Zakona, te inter-resornih zakonskih i provedbenih propisa kojima je regulirano ovo područje.

Da bi se ovo ostvarilo potrebno je u što kraćem roku:

- 1) Izvršiti inter-resorno usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara;
- 2) Uskladiti planske dokumente;
- 3) Donijeti nove ili ažurirati postojeće Planove zaštite i spašavanja, što treba učiniti najkasnije jednu godinu nakon donošenja Programa razvoja;
- 4) Osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju financijskih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje.

4.6. Smjernice za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

Organiziranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje

Potrebno je:

1. Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizirati u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju što podrazumijeva optimalan pristup kod određivanja dijela snaga i sredstava za ove namjene u okviru struktura civilne zaštite, a dijela u okviru drugih pravnih subjekata i fizičkih osoba.
2. Definirati potreban broj i vrstu snaga u okviru specijaliziranih jedinica i jedinica opće namjene, u sastavu struktura civilne zaštite, za zaštitu i spašavanje.
3. Sačiniti godišnji i trogodišnji program opremanja snaga civilne zaštite, za zaštitu i spašavanje, neophodnim MTS-om.
4. Sustavno riješiti način financiranja snaga i sredstava pravnih subjekata i fizičkih lica, kada se oni koriste u akcijama zaštite i spašavanja.

Jedinstvena organizacija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ostvaruje se organiziranjem i poduzimanjem slijedećih mjera i aktivnosti:

- otkrivanje, praćenje i sprječavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća,
- promatranje i uzbunjivanje o opasnostima i davanje uputstava za zaštitu i spašavanje;
- obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje,
- organiziranje, opremanje, obučavanje i osposobljavanje struktura civilne zaštite i osposobljavanje i održavanje drugih vidova zaštite i spašavanja,
- mobilizacija i aktiviranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje,
- otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja osnovnih uvjeta za život,
- nadzor nad sprovođenjem propisa o zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća,
- pružanje pomoći Republici Srpskoj, Distriktu Brčko u Bosni i Hercegovini i susjednim i drugim državama u slučaju prirodne ili druge nesreće,
- traženje pomoći od Republike Srpske, Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i susjednih i drugih država, u slučaju prirodne ili druge nesreće.

Navedene mjere i aktivnosti ostvaruju se putem civilne zaštite koja predstavlja organizirani oblik zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Zaštitu i spašavanje provode: građani, tijela vlasti, privredna društva i druga pravna lica, službe zaštite i spašavanja, općinske službe civilne zaštite, Županijska uprava civilne zaštite, stožeri civilne zaštite i postrojbe i povjerenici civilne zaštite, u okviru svojih prava i dužnosti, a na načelu suradnje, solidarnosti i uzajamnosti svih sudionika u sprječavanju, otklanjanju ili ublažavanju posljedica prirodnih ili drugih nesreća.

Procjena ugroženosti ukazuje na potrebu da se obvezno planira organiziranje sljedećih postrojbi:

- 1) Specijaliziranih postrojbi civilne zaštite Županije;
- 2) Postrojbe opće namjene u općinama/gradovima sa zadaćama prema članku 121. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 3) Ostale postrojbe prema procjenama ugroženosti i temeljem pravilnika o službama zaštite i spašavanja i postrojbama.

Dodatne smjernice

Sustav zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini treba da predstavlja dio opće strategije sigurnosti u Bosni i Hercegovini, donesen je Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/08).

U cilju unaprjeđenja međunarodne suradnje i zajedničkog djelovanja, planiranja mjera za prevenciju, odnosno ublažavanje prirodnih i drugih nesreća, unaprjeđenja znanstveno-istraživačkog rada i osposobljavanja u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je pažnju usmjeriti na:

- regionalnu i subregionalnu suradnju po svim važnim pitanjima prepoznavanja opasnosti,
- motrenje i praćenje, prognoziranje i predviđanje mogućih opasnosti i prirodnih i drugih nesreća,
- planiranje zajedničkih mjera prevencije,
- informacijsko-komunikacijski sustav kao podrška upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama,
- civilno-vojnu suradnju,
- procedure prelaska državnih granica,
- povećanje osobne zaštite građana,
- razvoj i proizvodnju zaštitne i spasilačke opreme.

Programi i planovi za smanjenje rizika

Programom razvoja utvrdit će se preventivne i operativne mjere koje treba provoditi prije nastanka, u tijeku i nakon prirodne nesreće, što će biti temelj za izradbu novih planova zaštite u Županiji, općinama/gradovima.

U planovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara Županije, općina/gradova, predviđeno je da se kroz provođenje ovih planova moraju smanjiti veliki rizici koji mogu prouzrokovati prirodne i druge nesreće većih (katastrofalnih) razmjera, a odnose se na velike potrese, poplave, požare, epidemije i slično.

Iz naučenih lekcija i iskustava drugih zemalja sačiniti odgovarajuće planove obuke svih struktura vlasti počevši od općina/gradova do Federacije BiH.

5. Temelji za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju

5.1. Uvod

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organiziranje, izvođenje i provjeravanje stupnja obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastvu, kao i materijalno-tehničko i financijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Obuka i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastvu obuhvaća prezentiranje temeljnih i posebnih znanja o prirodnim i drugim nesrećama, obuka i osposobljavanje kadrova iz ministarstava i drugih državnih tijela nadležnih za prevenciju i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća, pripadnika postrojbi civilne zaštite, pripadnika službi zaštite i spašavanja, stanovništva, nevladinih organizacija i gospodarskih društava: zavodi, instituti i druge strukture čija djelatnost može koristiti u zaštiti i spašavanju.

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika struktura civilne zaštite i stanovništva izvoditi će se sukladno s Okvirnim nastavnim planom i programom kojeg treba da donose ravnatelj Federalne uprave civilne zaštite.

Realizacija ovoga Okvirnog nastavnog plana i programa treba da se odvija u slijedećim smjernicama:

- Donijeti odgovarajuće godišnje programe (općinske/gradski i županijski) obučavanja i osposobljavanja pripadnika struktura civilne zaštite i pučanstva za poslove zaštite i spašavanja za razinu općina/grada odnosno grada i Županije;
- Osigurati kvalitetnu i svrsishodnu obuku pripadnika postrojbi civilne zaštite i pučanstva za poslove zaštite i spašavanja.

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika struktura civilne zaštite i pučanstva za poslove zaštite i spašavanja u slučaju prirodne ili druge nesreće, podrazumijeva obuku pripadnika slijedećih subjekata:

- Općinske/gradske službe civilne zaštite;
- Općinski/gradski stožeri civilne zaštite;
- Stožeri civilne zaštite u mjesnim zajednicama (MZ) i povjerenici civilne zaštite;
- Županijska uprava civilne zaštite;
- Županijski stožer civilne zaštite;
- Postrojbe civilne zaštite opće i specijalizirane namjene;
- Pučanstvo.

5.2. Obuka stožera, općinskih/gradskih službi civilne zaštite i uprave civilne zaštite

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika civilne zaštite obuhvaća zadatke i poslove koji se nalaze u nadležnosti tih struktura civilne zaštite, sa ciljem da se osposobe za efikasno izvršavanje postavljenih zadataka.

Obuka pripadnika stožera, kao operativno-stručnih tijela za zaštitu i spašavanja treba da obuhvati slijedeću problematiku:

- Koordinacija i zapovijedanje svim akcijama zaštite i spašavanja, na području svog djelovanja, posebno za vrijeme trajanja stanja prirodne i druge nesreće;
- Način uporabe snaga i sredstava civilne zaštite u akcijama zaštite i spašavanja;
- Provođenje akcije mobilizacije snaga i sredstava struktura civilne zaštite i drugih subjekata koji učestvuju u zaštiti i spašavanju;
- Primjena i provođenje dokumenta Plana zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;
- Donošenje i izvršavanje zapovjedi u svezi sa provođenjem odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i načina korištenja snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje;
- Rješavanje ostalih pitanja koja se pojave u tijeku provođenja akcija zaštite i spašavanja;
- Pored poznatih formi rada koje se koriste u obuci navedenih struktura predvidjeti i učešće u zajedničkim vježbama koje se organiziraju na općinskoj/gradskoj i županijskoj razini.

5.3. Obuka stožera civilne zaštite u mjesnim zajednicama (MZ) i povjerenika civilne zaštite

Obuka navedenih struktura zaštite i spašavanja treba da obuhvati sve aktivnosti koje se odnose na organiziranje i poduzimanje neposrednih mjera na sudjelovanju građana u provođenju osobne zaštite kao i mjera zaštite i spašavanje koje su od značaja za osobnu zaštitu i spašavanje.

5.4. Obuka postrojbi opće i specijalizirane namjene

Obuka pripadnika postrojbi civilne zaštite opće i specijalizirane namjene treba biti realizirana kroz odgovarajuće programe stjecanja temeljnog teoretskog znanja sa posebnim težištem na stjecanje praktičnih znanja, postupaka i radnji za poslove za koje su ove postrojbe namijenjene.

Stjecanje praktičnog znanja i umijeća, za zaštitu i spašavanje i rukovanje materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, treba da se osigura kroz uvježbavanje metoda i postupaka za djelovanje u izvanrednim situacijama, za vrijeme djelovanja prirodne ili druge nesreće. Teoretski dio obuke svesti na temeljna objašnjenja i davanje informacija o temi ili predmetu u svezi koga se obuka vrši.

Posebnu pažnju treba posvetiti obuci zapovjednika postrojbi opće i specijalizirane namjene, kroz dodatne tečajeve i praktične vježbe, kao najodgovornijim osobama za praktično rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja.

Treba nastojati da se praktična obuka navedenih postrojbi, u najvećoj mogućoj mjeri izvodi uz korištenje materijalno-tehničkih sredstava i druge opreme koja će se koristiti u akcijama zaštite i spašavanja, a lokacija obuke treba da bude u naseljima, na području općine/grada, gdje su postrojbe formirane.

5.5. Obuka službi zaštite i spašavanja

Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo je poduzela odgovarajuće aktivnosti na formiranju službi zaštite i spašavanja Županije, njihovoj popuni ljudstvom i materijalno-tehničkim sredstvima, te obučavanju i stručnom osposobljavanju s ciljem da službe budu osposobljene za vršenje zadataka za koje su formirane.

5.6. Obuka pučanstva

Pučanstvo se putem obuke mora osposobiti za uspješno vršenje svih poslova i zadataka koji spadaju u osobnu i uzajamnu zaštitu građana, koja je predviđena u članku 37. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Ta zaštita je u funkciji osobne zaštite građana, njihove obitelji i njihove imovine, koju oni osobno treba da provode u svojoj kući ili stanu gdje žive i gdje se nalazi njihova imovina.

Temeljni način te obuke predstavlja usmena obrada pojedinih tematskih cjelina, a određena pitanja mogu biti objašnjena i putem praktične vježbe.

Obuka pučanstva za osobnu i uzajamnu zaštitu treba da se provodi i na način i uz korištenje metoda koje će osigurati obuku što većeg broja građana (sredstva javnog informiranja, tiskani i elektronski mediji i drugo), na način koji je razumljiv i prihvatljiv za najšire slojeve pučanstva.

Po potrebi treba primjenjivati i druge oblike masovnog obučavanja kroz informiranje putem tiskanih letaka, uputa, prigodnih brošura i slično.

Obuka za osobnu i uzajamnu zaštitu pučanstva predstavlja najmasovniji oblik pripremanja i organiziranja sudjelovanja građana u zaštiti i spašavanju. Ova zaštita se sprovodi u stambenim zgradama, javnim i drugim objektima, naseljima u pravnim subjektima.

Kod ove vrste obuka treba značajnu pažnju posvetiti edukaciji najmlađih populacija, posebno školske i predškolske mladeži, kroz razne programe vladinih i nevladinih organizacija.

Ovaj vid edukacije optimalno je provoditi organiziranjem centara za obuku i formiranje odgovarajućih aktiva predavača.

5.7. Cilj i namjena

Osnovni cilj obučavanja i osposobljavanja je prenošenje znanja i osposobljavanje za kvalitetno izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća, a posebno mjera prevencije u zaštiti i spašavanju i provođenju mjera zaštite i spašavanja, kao i osposobljavanja za kvalitetno izvršavanje zadataka iz nadležnosti profesionalnih vatrogasnih postrojbi (PVP) i dragovoljnih vatrogasnih postrojbi (DVP), ali i vatrogasne postrojbe koja se formira u pravnoj osobi, kao i drugih zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara (spašavanje iz ruševina, na vodi i pod vodom i drugih).

Svaki program obuke i osposobljavanja mora sadržavati ciljeve koji se zasnivaju na temeljnom i općem cilju za osiguranje efikasnog djelovanja svake strukture ponaosob u okviru određene mjere, kao i cjelovitom sustavu zaštite i spašavanja.

5.8. Programiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se sukladno s odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i odredbama Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i navedenim podzakonskim propisima donesenim na temelju ovih zakona.

Na temelju usvojenog Programa razvoja Uprava za civilnu zaštitu i priprema godišnje i operativne planove obuke i osposobljavanja svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

5.9. Planiranje

Uprava civilne zaštite donosi godišnje i trogodišnje planove i programe izvođenja obuke i osposobljavanja po mjerama zaštite i spašavanja i područja zaštite od požara i vatrogastva na temelju kojih će se pripremiti i realizirati operativni planovi obuke i vježbi, uvažavajući elemente navedene u Programu razvoja, utvrđene kao obveza provođenja u politici razvoja, strateškim pravcima sa akcijskim planovima i zaključcima iz Procjene ugroženosti.

5.10. Financiranje obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje

Financijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje osigurava Županija, općine/grad, udruge i druge nevladine organizacije, gospodarska društva i druge organizacije. Svaki od navedenih subjekata planira i osigurava sredstva za obuku onih postrojbi i službi čiji su utemeljitelji.

Županija osigurava financijska sredstva za realiziranje programa (uvodnog, osnovnog i dopunskog obučavanja i osposobljavanja) za sve strukture zaštite i spašavanja od značaja za Županiju, kao i obuku predavača za realiziranje planova obučavanja i osposobljavanja iz nadležnosti županija kao i vježbe na županijskoj razini, iz proračuna na temelju članka 174. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Općine/gradovi osiguravaju financijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja iz proračuna i u skladu s člankom 175. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Udruge i druge nevladine organizacije organizirane kao službe zaštite i spašavanja svih razina vlasti planiraju troškove izvođenja temeljnog osposobljavanja za svoje postrojbe i službe, a sredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava Županija, na temelju posebnih ugovora o sudjelovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Gospodarska društva i druge organizacije pokrivaju troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za postrojbe i službe koje su dužne formirati prema Zakonu o zaštiti i spašavanju.

5.11. Zaključci o obuci i osposobljavanju

1. Prema trenutačnoj situaciji, obučenost i osposobljenost ne odražava pozitivnu referencu spremnosti za odgovor na nesreće, već je indikator za zaokret ka mijenjanju i unaprjeđenju stanja.
2. Ako je spremnost odgovora na prirodne i druge nepogode pokazatelj uspješne prevencije i planski provedenih priprema i ako je u ublažavanju i otklanjanju posljedica "pola posla", onda je obuka i osposobljavanje uvjet bez koga se ne može govoriti o spremnosti. Stoga je za potrebe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja, na temelju članka 155. Zakona o zaštiti i spašavanju, treba osnovati Županijski centar za obuku struktura zaštite i spašavanja i tehničke poslove, koji bi se nalazio u sastavu Županijske uprave civilne zaštite.
3. Županijska uprava civilne zaštite će izraditi nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja struktura civilne zaštite i drugih snaga zaštite i spašavanja i civilnog stanovništva, Metodologiju ocjenjivanja obuke (u svrhu procjene uspješnosti obuke).
4. U svrhu praktičnog obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje potrebno je učiniti mjere i radnje i privući investicije Vlade Županije i donatora za uređenje odgovarajućeg poligona za praktičnu obuku za osposobljavanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja po različitim mjerama zaštite i spašavanja.
5. Centar za obuku treba opremiti suvremenim tehničkim sredstvima i opremom za izvođenje dijela nastave iz područja zaštite i spašavanja za upravna i operativno-stručna tijela civilne zaštite.

6. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje

Uvod

Ubrzani razvoj znanstvenih istraživanja i dostignuća, tehnoloških unapređenja i komunikoloških globalizacijskih procesa, s jedne strane i kontinuiranog porasta opasnosti po živote ljudi, materijalna i kulturna dobra s druge strane, nameću potrebu planiranja, provođenja i primjene znanstvenih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a posebno radi poduzimanja preventivnih mjera zaštite i spašavanja i mjera zaštite od požara.

Istraživačku i razvojnu djelatnost u području zaštite i spašavanja treba organizirati u skladu sa slijedećim smjernicama:

- Tijela nadležna za područje zaštite i spašavanja trebaju osigurati organizacijske, financijske i druge uvjete za kontinuirano i kvalitetno praćenje rezultata iz područja istraživačke i razvojne djelatnosti, koji su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.
- Tijela nadležna za područje zaštite i spašavanja u okviru svojih potreba, te financijskih i drugih mogućnosti organizirati i financirati one istraživačko-razvojne projekte iz područja koje su od značaja za unapređenje zaštite i spašavanja, posebno za one projekte koji doprinose unapređenju preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.
- Tijela nadležna za područje zaštite i spašavanja će u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima organizirati stručne seminare i savjetovanja na kojima će predstavnici institucija iz područja znanstveno istraživačke i razvojne djelatnosti prezentirati rezultate vlastitih i svjetskih dostignuća iz područja koje su od značaja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, kako bi tijela civilne zaštite, na pristupačan i cjelovit način, bili upoznati sa najnovijim dostignućima iz tih područja.

6.1. Pregled projekata istraživačke i razvojne djelatnosti

6.1.1. Razvoj novih sustava komunikaciono-informacijske podrške stožerima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja

U kriznim situacijama mora žurno da se donese ispravna odluka, čiji je cilj zaustavljanje ili umanjivanje gubitaka ljudskih života i/ili materijalnih dobara, zaštita kritične infrastrukture i zbrinjavanje stradalih. U uvjetima nejasnih okolnosti, u kojima nema dovoljno podataka, kada u kratkom roku počinju pristizati brojne, ponekad i kontradiktorne informacije, dosta je teško donijeti ispravnu odluku. Dakle, pored nedovoljnog uvida u ono što se trenutno događa, rukovoditelj akcije zaštite i spašavanja odnosno nadležni stožer civilne zaštite često nema ni dovoljno vremena za analizu situacije i traženje najboljih rješenja, ali, s druge strane, ima ogromnu odgovornost jer od njegove ispravne i pravovremene odluke, zavisi dalji tijek događaja i razmjere posljedica. Upravo stoga je potrebno pristupiti razvoju novih sustava komunikaciono-informacijske podrške koji treba da olakšaju donošenje odluka onima koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja.

6.1.2. Formiranje baze podataka o resursima zaštite i spašavanja

Jedinstvena baza podataka onoga čime raspolaže sustav zaštite i spašavanja na području Županije, može pružiti jasnu sliku resursa kojima raspolaže zajednica, što omogućava realnije planiranje u kriznim situacijama. Potrebno je dizajnirati bazu podataka, napuniti bazu sa podacima te je redovito ažurirati, kako bi u svakom trenutku imali točan pregled onoga čime se raspolaže, u kojem obimu je dostupno, u kojem vremenskom roku, gdje se nalazi i slično.

6.1.3. Organiziranje zračnog izviđanja i nadzora

Operacije izviđanja i nadzora iz zraka mogu prikupiti snimke i podatke te obavijestiti sustav upravljanja akcijama zaštite i spašavanja u stvarnom ili u približno stvarnom vremenu. Prikupljeni podaci omogućavaju sustavu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja da pravovremeno reagiraju na opasnosti, daju informaciju za rano upozorenje i za aktiviranje snaga odgovora. Najkritičnija faza za upravljanje u katastrofama je na samom početku, nakon nastanka neželjenog događaja, kada podaci i informacije o događaju nisu dostupni u dovoljnoj količini, kvaliteti i u potrebnom vremenu.

Mogući primjeri katastrofalnih događaja su: veliki i dugotrajni požari vegetacije na nepristupačnim terenima i u minskim poljima, poplave katastrofalnih razmjera, veliki kemijski akcidenti, pad aviona u teško pristupačnom terenu, potresi, posljedice eventualnih terorističkih akcija itd. Ovo se može postići izradom i realizacijom odgovarajućeg projekta „Zračno izviđanje i nadzor“, koji bi omogućio da se postojeći materijalni i stručni resursi stave u funkciju sustava zaštite i spašavanja. Realizacijom ovog projekta osigurat će se sustav zaštite i spašavanja raspolaganje pravovremenim i kvalitetnim informacijama o situaciji na ugroženom području.

6.2. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Strateški pravci, odnosno nazivi projekata istraživačke i razvojne djelatnosti u Programu razvoja proizašli su isključivo iz pojedinačnih i općih zaključaka u Procjeni ugroženosti, koji bi trebali znatno doprinijeti razvoju sustava zaštite i spašavanja u planskom razdoblju i bili bi temelj za daljnja programiranja razvoja. Nazivi projekata mogu doživjeti prilagodbu znanstvenoj i drugoj formulaciji, ali one u suštini moraju pokrivati utvrđeno područje, koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja.

Izabrani projekti istraživanja predstavljaju prioritet za vremensko razdoblje do 2028. godine sukladno Programu razvoja.

6.3. Projekti prema općim zaključcima Procjene ugroženosti

- 1) Sustav zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini – dio općenacionalne strategije sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Pravni i drugi okvir državnog dimenzioniranja zaštite i spašavanja, kao dio konsolidacije i razvoja državne strukture.
- 2) Stručna procjena resursa u vlasništvu pravnih osoba i udruga, vladinih i nevladinih organizacija, osobito proglašanih ili potencijalnih službi zaštite i spašavanja u Županiji, koji mogu biti korišteni u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.
- 3) Stručna primjena istraživanja u zaštiti šuma od požara, potreba pošumljavanja, izgradnje i redovitog održavanja protupožarnih prosjeka i druge mjere.
- 4) Operacionalizacija «naučenih lekcija» za žurnu potrebu uspostavljanja operativnih centara civilne zaštite, te osposobljavanje redovitih i alternativnih komunikacija preko operativnih centara.
- 5) Iz područja zaštite okoliša izvršiti prikupljanje i analizu podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti opasnim otpadom i izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i mjere koje treba poduzimati. Izraditi podprojekt RKB i industrijski otpad kao specifični industrijski otpadi.
- 6) Iniciranje od strane federalnih tijela i njihova koordinacija istraživanja o ugroženosti od potresa na mikro-lokalitetima, prije svega, urbanim sredinama. Sagledati aspekt donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje po tim planovima, stupnja otpornosti već izgrađenih objekata (prema starosti objekta, primjene tehničkih standarda i dr.) s prijedlozima mjera osiguranja od rušenja.
- 7) Istraživački projekt zaštite od poplava sa zadatcima adekvatnog uređenja vodotoka u vlasništvu Federacije BiH i iniciranja federalnih tijela za iste projekte u županijama za vodotoke u njihovoj nadležnosti. Potreba jedinstvenog uređenja vodotoka i pritoka i puna koordinacija u planiranju i provođenju mjera.
- 8) Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pomoći civilnim vlastima u zaštiti i spašavanju sukladno misiji Oružanih snaga i općenacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- 9) Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja policijskih snaga i resursa u zaštiti i spašavanju.

- 10) Izrada i operacionalizacija programa osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih rezervi za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće.
- 11) Stručna procjena resursa i operacionalizacija procedura traženja međunarodne pomoći u zaštiti i spašavanju, odnosno kada se desi prirodna i druga nesreća, te utvrđivanje procedura davanja pomoći, preko Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, po zahtjevu drugih država.
- 12) Istraživanje i procjena mogućnosti nevladinih organizacija i udruga i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini), koje mogu doprinijeti zaštiti i spašavanju u različitim prirodnim i drugim nesrećama.
- 13) Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

6.4. Projekti po posebnim zaključcima iz Procjene ugroženosti

- 1) Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi.
- 2) Iniciranje federalnih tijela, uz njihovu koordinaciju, za uspostavljanje i osiguranje katastra izvorišta vode za piće po županijama i jedinicama lokalne samouprave (na mikro-lokalitetima), za potrebe zaštite i spašavanja.

7. Pregled očekivanih troškova sa izvorima financiranja

Uvod

Prema Procjeni ugroženosti potrebno je da se u proračunima Županije, općina/gradova, predviđaju proračunska sredstva za financiranje zaštite i spašavanja prema posebnim razinama i ona trebaju biti najviše trošena u preventivnim mjerama, odnosno u realizaciji strateških pravaca razvoja.

U Zakonu o zaštiti i spašavanju u poglavlju financiranje, točno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava.

Sredstva za zaštitu i spašavanje su strogo namjenska sredstva, koja zahtijevaju potpunu transparentnost u trošenju i mogu se koristiti isključivo za namjene utvrđene u Zakonu o zaštiti i spašavanju, Programu razvoja i kroz godišnje i trogodišnje financijske planove.

7.1. Financiranje u sustavu zaštite i spašavanja u Županiji

Prvi sustavni odgovor financiranja sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Županiji, sadržan je u spomenutom Zakonu o zaštiti i spašavanju u kome su definirani izvori koji služe za namicanje financijskih sredstava potrebnih za financiranje zaštite i spašavanja od prirodnih nepogoda i drugih nesreća.

Prema članku 170. Zakona o zaštiti i spašavanju, financiranje se ostvaruje iz sljedećih izvora:

- proračuna Županije i općina/gradova,
- sredstva pravnih osoba
- dragovoljni prilozima,
- međunarodna pomoć / donacije,
- drugi izvori utvrđeni ovim i drugim zakonom.

U članku 171. Zakona o zaštiti i spašavanju propisana je posebna naknada za financiranje zadataka u području zaštite i spašavanja. Naknada je utvrđena u visini 0,5 % na zbirni iznos od neto

plaća svih zaposlenika. Obračunava je i plaća poslodavac istovremeno sa isplatom neto plaća. Ova naknada se obračunava i plaća i na primanja od drugih samostalnih djelatnosti i povremenog samostalnog rada u visini 0,5 % na zbirni iznos isplaćenih neto primanja.

Ta naknada je veoma bitna, iako ne može zadovoljiti sve potrebe u toj zaštiti, redovan je i siguran izvor jednog dijela sredstava potrebnih za financiranje zaštite i spašavanja. Ta sredstva, zajedno sa sredstvima koja se trebaju osigurati u proračunu, Županije i općina/gradova prema odredbi članka 170. točka 1. Zakona o zaštiti i spašavanju, temeljna su sredstva za financiranje potreba u zaštiti i spašavanju, i raspoređena su na sljedeći način:

- 15 % pripada Federaciji BiH;
- 25 % županiji i služe isključivo za namjene iz članka 174. stavak (1) točke b) – g). Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 60 % općini i gradu u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz članka 175. stavak (1) točke b) – h) Zakona o zaštiti i spašavanju.

Upravljanje raspoloživim financijskim i materijalnim resursima uputno je i jedino izvodljivo izradom proračuna na svim razinama od općina/gradova, preko Županije do Federacije BiH i njihovim optimiziranjem, po načelu povezivosti, poštujući okvirne uvjete koji trebaju biti strateški oblikovani u Programu razvoja.

Vlada Županije, na prijedlog Uprave civilne zaštite odlučuje o korištenju sredstava za namjene iz članka 171. stavak 3. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Način korištenja ovih sredstava detaljnije se razrađuje godišnjim planom prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, a sedmogodišnja projekcija prikazana je u tablici broj 4.

7.2. Financiranje u sustavu zaštite od požara i vatrogastva

Izvori i načini financiranja zaštite od požara i vatrogastva, na svim razinama vlasti u Federaciji BiH utvrđeni su člancima 131. do 141. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva. Zaštita od požara predstavlja preventivu, jer je njena temeljna funkcija u sprječavanju nastajanja požara i njegovog širenja. Tu zaštitu obvezni su da organiziraju i provode sve pravne osobe, državna tijela i druge institucije na području Županije i u tom cilju moraju da poduzimaju razne mjere i aktivnosti utvrđene odredbama Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva i podzakonskim propisima donesenim na temelju ovog zakona te osiguraju određenu opremu i sredstva koja su neophodna da bi se te mjere i aktivnosti mogle izvršavati. Prema navedenom, za organiziranje i provođenje preventivne zaštite od požara potrebna su financijska sredstva.

Odredbom članka 131. stavak 1. Zakona utvrđeno je načelo da svaki subjekt (pravna osoba, državno tijelo i druga institucija) planira i osigurava potrebna financijska sredstva iz vlastitih izvora. To načelo je predviđeno zbog toga što se ovdje radi o zaštiti od požara građevina /objekata, prostora i uposlenih osoba koja pripadaju subjektu (pravnoj osobi, tijelu, instituciji). U biti, ovdje se radi o vlastitoj zaštiti tih subjekata od požara, pa ti subjekti moraju osigurati vlastita sredstva za financiranje te zaštite.

Člankom 137. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu utvrđeno je da:

- Društva za osiguranje i druge pravne osobe koje se bave osiguranjem imovine pravnih i fizičkih osoba, dužna su izdvajati financijska sredstva iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila u iznosu od 6%, a 1% sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila.
- Prikupljena sredstva po članku 137. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu mogu se koristiti samo za nabavu vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne postrojbe, stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i vatrogasnih sredstava, te investicionu izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih postrojbi.

7.2.1. Planiranje financijskih sredstava za financiranje preventivne zaštite od požara

Financijska sredstva za financiranje preventivne zaštite od požara, pravna osoba, tijelo vlasti i druge institucije moraju planirati svake kalendarske godine, a visina sredstava određuje se prema zadacima (mjerama i aktivnostima) koji se tijekom godine trebaju izvršiti i za čije izvršenje su potrebna financijska sredstva. Planiranje tih sredstava se vrši u okviru financijskog plana koji se odnosi na financiranje njihove redovne djelatnosti, jer preventivna zaštita od požara spada u dio redovne djelatnosti. Polazište za planiranje financijskih sredstava za te namjene predstavljaju zadaci utvrđeni u općem aktu (pravilniku zaštite od požara) pravne osobe, državnog tijela i druge institucije, koji se donosi na temelju članka 24. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu, kao i zadaci utvrđeni u njihovoj Procjeni ugroženosti od požara i Planu zaštite od požara. Planiranje financijskih sredstava daje garanciju da će se u svakom od navedenih subjekata moći organizirati i provoditi preventivna zaštita od požara.

7.2.2. Planiranje financijskih sredstava za financiranje vatrogastva

Što se tiče financiranja vatrogastva, prema navedenim odredbama Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu:

- temeljni način za financiranje vatrogastva je proračunsko financiranje,
- dodatni način za financiranje vatrogastva jeste financiranje iz posebnog izvora – sredstva naknade.

Navedeni dodatni način financiranja, jeste poseban izvor financiranja, koji je utvrđen u članku 137. Zakona o zaštiti od požara, a kojim su predviđene dvije vrste sredstava (naknada) koja su dužna izdvajati društva za osiguranje i druge pravne osobe koje se bave osiguranjem imovine pravnih i fizičkih osoba:

- prvu vrstu sredstva čini naknada u iznosu od 6%, koja se izdvajaju od premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila,
- drugu vrstu sredstva čini naknada u iznosu od 1% sredstava, koja se izdvajaju iz sredstva neplaćene funkcionalne premije osiguranja koja se odnose na osiguranje motornih vozila.

To znači, da je za županiju (sukladno članku 14. stavak (1) točka 7), te članku 135. stavak (1). točke 1) i 3) Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu), između ostalog, utvrđena obveza pružanja materijalne pomoći općinama/gradovima za financiranje vatrogasnih postrojbi koje utemeljuju općine/gradovi.

Financijska sredstva prikupljena na temelju dodatnog izvora financiranja vatrogastva, sukladno članku 137. stavak (5). Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva, između ostalog, mogu se koristiti za nabavu vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstva, za vatrogasne postrojbe, stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i vatrogasnih sredstava, te investicijsku izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih postrojbi koje se utemeljuju na način utvrđen Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu .

Uvjete, prioritete i način korištenja navedenih sredstava koja se prikupljaju na temelju dodatnog izvora financiranja vatrogastva, na prijedlog Uprave civilne zaštite, utvrđuje Vlada Županije, na temelju članka 4. Odluke o uvjetima i načinu korištenja financijskih sredstava ostvarenih na temelju posebne naknade za zaštitu od požara i vatrogastvu ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 5/21).

7.3. Očekivani troškovi

Program razvoja prije svega akcent daje na osnivanju službi zaštite i spašavanja na svim razinama organiziranja, a u nemogućnosti organiziranja službi zaštite i spašavanja, osnivaju se odgovarajuće postrojbe specijalne namjene iz članka 123. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Program razvoja ni na jednoj razini organiziranja ne daje jamstva da će se osigurati odgovarajuća materijalno-tehnička sredstva za opremanje postrojbi civilne zaštite pa iz tog razloga akcent treba dati na dodatno opremanje službi zaštite i spašavanja.

Raznovrsni poslovni interesi kompatibilni interesima zaštite i spašavanja mogu biti oblik sufinanciranja ove djelatnosti, posebno ukoliko promiču, zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara i okoliša. Pored područja financiranja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, sredstva za sufinanciranje, također podrazumijevaju ulaganja u:

- postojeće službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dragovoljna vatrogasna društva, i drugo,
- kapacitete javnih i drugih poduzeća, institucije, zavode i druge pravne osobe, koji se proglašavaju službama zaštite i spašavanja, odlukama nadležnih tijela općine/grada, Županije,
- znanstvene i istraživačke projekte zaštite i spašavanja,
- obučavanje za potrebe zaštite i spašavanja,
- zaštitu poljoprivrednih dobara,
- zaštita vodnih resursa,
- zaštita šumskih resursa,
- izgradnju kontroliranog sustava upravljanja opasnim otpadom,
- postojeće kapacitete civilne zaštite za razminiranje i druge specijalnosti važne za zaštitu i spašavanje,
- nevladine i organizacije civilnog društva, zbog raznolikosti sadržaja djelovanja su od posebnog značaja za upotpunjavanje sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja, koje budu imale tretman službi zaštite i spašavanja.

Sve vrste ulaganja moraju biti razrađena u godišnjim i trogodišnjim financijskim planovima svih nositelja planiranja, a realizacija tih planova mora biti predmet informiranja i verificiranja kod nadležnih tijela.

Financiranje očekivanih troškova podrazumijeva da Županija neće biti pogođena prirodnim i drugim nesrećama velikih razmjera, jer u takvim situacijama dolazi do revizije i proračuna i drugih izvora sredstava, koja se ulažu u odgovor ili u oporavak na nastalu prirodnu ili drugu nesreću, jer praksa pokazuje da svaka država koja bude pogođena prirodnom i drugom nesrećom (katastrofom) odmah pristupa radikalnoj izmjeni proračuna, kada postojeća planirana i osigurana sredstva nisu dovoljna za trenutačni odgovor ili sanaciju stanja, odnosno rehabilitaciju u fazi oporavka.

U eventualnom slučaju takve situacije Županija, Skupština Županije će pored izmjene Proračuna izvršiti i promjenu ovih sredstava planiranih za realiziranje Programa razvoja, na prijedlog Vlade Županije. Izvor, struktura i okvirni plan utroška sredstava po godinama prikazani su tabelarno (tablice od 3 do 5).

Sredstva iz tablice broj 3. koja ostanu na podračunu neiskorištena na kraju fiskalne godine prenose se u narednu godinu i tijekom naredne godine stavljaju na raspolaganje za namjene u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, na način da se povećavaju prihodi i rashodi u tekućem proračunu. To podrazumijeva da se u godišnjim financijskim planovima realizacije Programa razvoja, odnosno strateških pravaca razvoja uključuju sredstva iz Proračuna Županije izdvojena za ove namjene i kumulirana sredstva posebnih naknada za zaštitu i spašavanje iz članka 171. Zakona o zaštiti i spašavanju.

7.4. Pregled projekata financiranih iz međunarodne pomoći

Projekti koji budu financirani od Međunarodne zajednice putem IPA fondova, kredita, grantova ili donacija, a odnose se na prevenciju u zaštiti i spašavanju, bit će naknadno prezentirani u godišnjim planovima.

Tablica 3. Struktura financijskih sredstava po izvorima i godinama

IZVORI SREDSTAVA	PLANIRANI PRIHODI(KM)							UKUPNO(KM)
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	243.000,00	245.000,00	247.000,00	249.000,00	251.000,00	253.000,00	255.000,00	1.743.000,00
Naknada od osiguranja za vatrogasne postrojbe	13.000,00	13.200,00	13.400,00	13.600,00	13.800,00	14.000,00	14.200,00	95.200,00
UKUPNO:	256.000,00	258.200,00	260.400,00	262.600,00	264.800,00	267.000,00	269.200,00	1.838.200,00

Tablica 4. Okvirni plan utroška sredstava po programima za period 2022.-2028. godine

PROGRAM. ZADATAK	NAZIV PROGRAMA	PLANIRANI RASHODI						
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
A.	Financiranje žurnih mjera zaštite i spašavanja koje se moraju provoditi na spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara u tijeku djelovanja prirodne ili druge nesreće, pružanje pomoći za ublažavanje i otklanjanje izravnih posljedica prirodnih i drugih nesreća, nakon procjene šteta.	97.200,00	98.000,00	98.800,00	99.600,00	100.400,00	101.200,00	102.000,00
B.	Sredstva posebne naknade koriste se i za sudjelovanje u provođenju preventivnih mjera koje su u funkciji sprječavanja nastanka prirodnih ili drugih nesreća ili ublažavanja djelovanja tih nesreće.	48.600,00	49.000,00	49.400,00	49.800,00	50.200,00	50.600,00	51.000,00
C.	Sredstva posebne naknade koriste se za opremanje struktura civilne zaštite(stožera civilne zaštite, postrojbi, službi zaštite i spašavanja , operativnih centara civilne zaštite),izgradnju skladišta u kojima će se čuvati nabavljena oprema, te za plaćanje troškova objave tendera za nabavu sredstava i opreme za zaštitu i spašavanje.	72.900,00	73.500,00	74.100,00	74.700,00	75.300,00	75.900,00	76.500,00
D.	Sredstva posebne naknade koriste se i za pripremanje, obuku i vježbe organiziranih struktura civilne zaštite. Obuka se može vršiti u zemlji ili inozemstvu koje zahtijevaju veća sredstva, pod, uvjetom da ista nisu preraspoređena i utrošena za druge namjene, nego su ostala kumulirana na podračunu.	12.150,00	12.250,00	12.350,00	12.450,00	12.550,00	12.650,00	12.750,00
E.	Sredstva posebne naknade koriste se, u situacijama kad proračunska sredstva nisu dovoljna za financiranje troškova sudjelovanja organiziranih snaga civilne zaštite i drugih subjekata u provedbi mjera zaštite i spašavanja kada se proglašuje stanje prirodne ili druge nesreće.	12.150,00	12.250,00	12.350,00	12.450,00	12.550,00	12.650,00	12.750,00
UKUPNO (A+B+C+D+E)		243.000,00	245.000,00	247.000,00	249.000,00	251.000,00	253.000,00	255.000,00

Tablica 5. Sredstva za zaštitu od požara i vatrogastvo - okvirni plan utroška sredstava

Programski zadaci	Naziv programa	PLAN RASHODA						
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Nabava vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne postrojbe, koji su posebnim propisima ili projektima od zajedničkog interesa utvrđena kao obveza ili minimum neophodan za izvršavanje definiranih zadataka.	6.500,00	6.600,00	6.700,00	6.800,00	6.900,00	7.000,00	7.100,00
B	Održavanje opreme i vatrogasnih sredstava	2.600,00	2.640,00	2.680,00	2.720,00	2.760,00	2.800,00	2.840,00
C	Stručna obuka i osposobljavanje vatrogasaca(pripremanje, obuka, vježbe i polaganje stručnih ispita	1.300,00	1.320,00	1.340,00	1.360,00	1.380,00	1.400,00	1.420,00
D	Izgradnja i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih postrojbi, koji su u neposrednoj vezi i funkciji smještaja, rada i funkcioniranja vatrogasnih postrojbi u općinama/gradovima ili Službe za zaštitu od požara osnovane na razini Županije Zapadnohercegovačke.	2.600,00	2.640,00	2.680,00	2.720,00	2.760,00	2.800,00	2.840,00
UKUPNO (A+B+C+D)		13.000,00	13.200,00	13.400,00	13.600,00	13.800,00	14.000,00	14.200,00

VI. ZAVRŠNI DIO

Zadužuje se Vlada Županije Zapadnohercegovačke da prati realizaciju zadaća utvrđenih u Programu razvoja i u okviru svoje nadležnosti osigura potpunu realizaciju ovog programa i da svake godine informira Skupštinu Županije o ovim pitanjima i problemima koji postoje u provođenju Programa.

Županijska ministarstva i druga tijela županijske uprave dužna su, svaki u pitanjima iz svoje nadležnosti i područja za koju su osnovani, u svojim godišnjim i trogodišnjim programima rada planirati i izvršavati sve zadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za područje za koju su nadležna na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja, uvažavajući da sredstava iz planiranih i utvrđenih izvora osiguravaju realizaciju svih strateških pravaca.

Županijska uprava civilne zaštite, kao osnovno stručno tijelo za područje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na razini Županije, ima obvezu da prati realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih ovlaštenja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, potiče i koordinira aktivnosti županijskih ministarstava i drugih tijela županijske uprave na njihovom angažiranju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja za njihova područja i redovito, godišnje informira Vladu Županije o stanju realizacije Programa razvoja i problemima koji postoje u tim pitanjima.

Konkretiziranje svih zadaća utvrđenih u Programu razvoja izvršit će se u Planu zaštite i spašavanja Županije koji treba donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Programa razvoja.